

C. c. 432 ~~4~~ 230

Tabulae Papirinae Statuae

[Achilles]

[Paris] 1506.)

1) Statius, achilleides.
am. folio.

Druckherausgeber des (Paris), Jean Petit, 1506.

Jean Marchant Paris

2) Aristoteles, populi frequentissimi
Bas. 1566.

3) Geraldinus, fr., brecolica.

Pforca, Rhenus Anshelm, 1507.

4) Censorinus, de die natali etc.

(Mailand), Joh. Jacobus de Legnano
et fratres, (ca. 1503).

5) Volturnus, (Jo.), in Aristoteles de
anima libro. Bas. 1537.

D.

MF. (5)

Index operum quæ in hoc uolumine continentur.

Censorini de die natali liber aure^{us}: olim mutilat^{us}:
nunc adiectis quatuor integris capitibus: & innu-
meris pene clausulis antiquæ lectioni restitutus.

Nervæ Traianiq; & Adriani Cæsaris uitæ ex Dio-
ne in latinum uersæ: a Georgio Merula.

Item Vesæui montis conflagratio ex eodem Mer-
ula interpretæ.

Cebetis Thebani tabula.

Plutarchi libellus de differentia inter odium: & in-
uidiam.

Basilii oratio de inuidia.

Basilii epistola de uita solitaria.

Reuerendissimo patri Domino Stephano Pöche
rio Episcopo Parisiensi: & Regio Senatus Medio
lani Præsidi. Tristanus Calchus Mediolanensis se
cretarius Regius salutem.

Olent officiosi clientes secundis patrono
rum rebus latari: & pro sua quisque facul
tate conceptam animo uoluptatem mune
ribus declarare. Itaque pater amplissime: te nuper ad
Parisiensis ecclesiae Pontificatum maximo homi
num consensu euecto: quanto sim gaudio affectus:
& si ex iis quae minister exiguus domesticis obser
uatis praestare potui: satis tibi exploratum est. Ta
men sine munusculo praetereundum mihi non esse
statui. Animo uero studiisque tuis & curae quam po
tentissimi regis nomine in Nobilissima prouincia
sustines popportunum duxi Trium Principum
uitas quas adhuc uulgus non nouit rerum praecclare
gestarum tradere. Nerua est: & Traianus: & Hadria
nus Romani Caesares: quorum memoria apud Grae
cos diutius quam Latinos seruata est: Hos ex Dione in
Latinum uertit Georgius Merula Alexandrinus
utriusque linguae uir eruditissimus. Tum Censorini
Grammatici qui per tempora Alexandri Mammeae
claruit de die Natali opus reconditae eruditionis
quod iniuria temporum exesum ac mutilatum Phi
lippus Beroaldus primo publicauit: & qualemcumque

potuit latentis libelli copiam studiosis fecit: Mox
alii atq; alii ad eius exēplar impressere. Nobis pro
ximis annis oblatys forte est uenerandæ antiqui
tatis codex: ex cuius collatione non solum dimidia
ta atq; integra sæpius uerba reposuimus: Sed lon
gos uersus & plenas clausulas quindecim ex Locis
subtractas restituiumus: Tum uero penitus redinte
grasse: aut proximū archetypæ formæ fecisse uisi
sumus. cum tertiam partem capitis ei? quod est de
naturali institutione & tota illa de cœli positione:
De stellis fixis: De terra: & prīcipium Geometriæ
deprehendimus. Accedit cōflagratio ueseui mon
tis rei miraculo fidem omnem egressa. quæ omnia
accipias quæso eo animo quo offeruntur: & qua
frōte reliqua omnia admittis legas. Bene uale: Me
diolani. Kal. Augusti. Mccccciij.

a ii

CENSORINI OPVSCVLVM
DE DIE NATALI AD. Q.
CERELLIVM.

VNERA ex auro uel quæ ex argē
to nitent : caelato opere nō nūq̃ ma
teria cariora cæteraq̃ hoc gen^o blā
dimēta fortunæ inhiant hi: qui uul
go diuites uocant^r: Te autem. Q.
Cerelli uirtutis nō minus q̃ pecūia
rū diuitē idest uere diuitē ista nō capiunt: Nō q̃ ea
rum possessionē uel etiā usum a te omnino abiece
ris: Sed q̃ sapientiū disciplina formatus satis liqui
do cōperisti huiusmodi sita i lubrico bona malaue
per se non esse: Sed τὸν ἀγαθόν: hoc est bonorum
malorūq̃ media censeri: Hæc ut comic⁹ ait Teren
tius perīde sunt: ut illi⁹ est animus: qui ea possidet.
Qui uti scit: ei bona illi qui non utitur bene mala.
Igitur quoniam quisq̃ non quanto plura possidet:
sed quanto pauciora optat : tanto est locupletior.
Opes tibi in animo maximæ : & ea quæ non modo
bona generis humani procedunt. Sed quæ ad deo
rum immortalium æternitatem penitus accedant.
Quod enim Xenophon socratic⁹ dicit. Nihil ege
re est deorum. Quam minime autem proximum a
diis. Quare cum dona preciosa neq̃ tibi per animi
uirtutem desint: nec mihi per rei tenuitatem super

Diuitiæ
nec i bonis
nec i malis.

Locuples
uere quis

Deorū ē ni
hil egere

sint. Quodcumq; hoc libri est: meis opibus compa-
 ratum natalitii titulo tibi misi in quo nō ut plerisq;
 mos est: aut hic aperte philosophiæ præcepta ad
 beate uiuendum: quæ tibi scriberē: mutuatus sum.
 aut ex artibus rhetorū locos laudibus tuis celebra-
 dis persecut^r. Ad id. n. uirtutum omnium fastigiū
 ascēdisti: ut cuncta ista: quæ uel sapiēter monent:
 uel facunde prædicantur: uita moribusque supe-
 raueris. Sed ex philologis commentariis quasdam
 quæstiūculas delegi: quæ congestæ possunt aliquā
 tum uolumen efficere. Idque a me docendi studio:
 uel ostentandi uoto non fieri prædico: ne in me ue-
 t^r ellogium iure dicatur: Sus minervam docet. Cū
 tuo collatu scirem me didicisse: ne beneficiis tuis ui-
 derer ingratus: nostrorum ueterum sanctissimorū
 hominum exempla sum secutus. Illi. n. q; alimenta
 patriam lucem se deniq; ipsos deorum dono habe-
 bant. Ex oībus aliquid deis sacrabant: magis adeo:
 ut se gratos approbarent: q̄ q; deos arbitrantur
 hoc indigere. itaq; cum perceperant fruges: anteq̄
 uescerentur: deis libare instituerunt. Et cum agros
 atq; urbes deorum munere possiderent: partē quā-
 dam templis sacellisque ubi eos colerēt: dicauere.
 Quidam etiam pro cætera bona corporis ualitu-
 dine crinem deo sacrum pascebant. Ita ego a quo
 plura in litteris percæpi: tibi hæc exigua reddo li-
 bamina. Nunc quoniam liber de die natali inscribi

Philologi
cōmētariū

Ellogium
Sus minervam
Primitiæ
cur diis offe-
rebantur.
Tēpla cur
instituta.

Crinē cur
deo conse-
crabant.
Natali die
a uotis aus-
picabātur.

a iii

Genii res
diuina.

Apollinis
genitoris
ara deli.

Genius qui
deus & un.

Lar & gen-
nii idem

Indigitav-
menta

tur: a uotis auspicia sumantur. Itaque hunc diem:
quod ait Persius: Numera meliore lapillo. idque q̄
sæpissime facias: exopto. Et quod idem subiungit
Fundemurum genio: hic forsitan quis querat: quid
causæ sit: ut merum fundendum genio: nõ hostia
faciendum putauerit? Quod. s. ut Varro testatur
i eo libro: cui titulus est articulus: siue de numeris:
id moris institutiq̄ maiores nostri tenuerunt: ut cū
die natali munus annale genio: soluerent: manum
a cæde ac sanguine abstinerent: ne die qua ipsi lucē
accepisset: aliis demeret. Deniq̄ deli ad Apollinis
genitoris aram: ut Timæ⁹ auctor est: nemo hostiā
cædit. Illud etiam in hoc die obseruandum quod
genio facto neminem oportet antegustare: q̄ eū q̄
fecerit. Sed & hoc a quibusdam sæpe quæsitum sol-
uendum uidetur: Quid sit genius: cur ue eum po-
tissimum suo quisq̄ natali ueneretur.

De genio & lare

Enius est deus: cuius in tutela: ut quisq̄
g natus est uiuit: siue etiā q̄ ut generamur
curat: siue q̄ una gignitur nobiscum. Si

ue etiā q̄ nos genitos suscipiat: ac tueatur. Certe a
gignendo genius appellatur: Eundem esse geniū
& larem multi ueteres memoriæ prodiderunt. In
quis etiam Granius Flaccus in libro quem ad cæ-
sarem de indigitamentis reliquit scriptum: hunc i
nos maximā: quinimo omnem haberi potestatem cre-

ditū ē. Nōnulli binos genios ī his dūtaxat domib⁹
 quæ essent maritæ: colēdos putauere. Euclides at
 socraticus duplicem omnibus oīo nobis genium di
 cit appositum. Quam rem apud Lucilliū in libro
 satyrarū. xvi. licet cognoscere. Genio igitur potissi
 mū per oēm ætatem quot annis sacrificam⁹. q̄q̄ nō
 solum hic: sed & alii sunt præterea dei cōplures ho
 mini uitā pro sua quisq; portione adminiculantes. Adminicu
lans.
 Quos uolētem cognoscere indigitamentorū libri
 satis edocebūt. Sed oēs hi semel in uno quoq; hoīe
 numinū suorum effectum ræpresentant. Quo cir
 ca non p omne uitæ spaciū nouis religionib⁹ arces
 suntur. Genius autē ita nobis assiduus obseruator
 appositus est: ut ne pūcto quidem temporis longi⁹
 abscedat: sed ab utero matris acceptos ad extremū
 uitæ diē comitet. Sed cū singuli hoīes suos tātum
 mō pprios colant natales: Ego tamē duplici quot
 ānis officio huiusce religiōis astrigor. Nā cū ex te
 tuæq; amicitia honorē dignitatē dec⁹ atq; præsidū:
 cūcta dēiq; uitæ premia recipiā: nephas arbitror:
 si diē tuū q te mihi in hanc lucē edidit: meo illo p
 prio negligētius celebrauero. ille. n. mihi uitā: iste
 fructū uitæ atq; ornamētū peperūt: quoniā atas a
 die natali initiū sumit: sūtq; ante hūc diē multa: q̄
 ad hominū ptinēt originem. non alienū uidetur de
 his dicere pri⁹: quæ sunt natura priora. Igitur quæ
 ueterib⁹ de natura humana fuerint opiniōes ex his

Geni⁹ hoīs
assiduus ob
seruator

Grati ania
mī uir

quædā breuiter exponam.

Varia opinioes ueterū philosophorū de gñatiōe.

Homines an
semp fuerit

Rima & generalis quaestio iter atiquos sapietiae studiosos uersata est: q; cū constet homines singulos ex parentum seminib⁹ eē procreatos successione prolis multa saecula pro rogare: alii semper homines fuisse: nec unq; nisi ex hominibus natos: atq; eorum generi caput exordi umq; nullū extitisse arbitrati sunt. Alii uero fuisse tps: cum hoies non essent: & his ortum aliquando principiūq; natura tributum: sed prior illa sentetia qua semp humanū genus fuisse creditur: auctores habet Pythagorā Samium: & Cocceiū Lucanū & Architam tarentinū: omnesq; adeo pythagoricos: sed & Plato atheniēsis & Xeocrates: & Dicearch⁹ Messenius. Itē antiquae academiae philosophi: nō aliud uidentur opinati. Aristoteles quoq; Stagiritēs & Theophrastus multiq; praeterea non ignobiles peripathetici idem scripserunt: eiusq; rei exempla dicūt: q; negant omnino posse reperiri aues ne an te an oua generata sint: cum & ouū sine aue: & auis sine ouo gigni non possit: itaq; & omnium: quae in sempiterno isto mundo semper fuerunt: futuraq; sunt aiunt principium fuisse nullum: sed orbem eē quendam generantium nascentiumq; in quo unū uscuīusq; geniti initium simul & finis esse uideatur. qui autem homines aliquos primigenios diui

Aues ne an
oua genera
rara sint.

nitus naturaue factos crederent: multi fuerūt: sed
aliter atq; aliter hac existimatione uersati. Nam ut
omittam: quod fabulares poetarum historiae ferūt
homines primos aut Promethei molli luto esse for
matus: aut Deucalionis Pyrrhaeque duris lapidibus
esse natos. Virg. Hic lapides pyrrhae iactos Satur
nia regna. & alibi quo tempore primum Deucaliō
uacuum lapides iactauit in orbem: Vnde homines
nati durum genus. quidam ex ipsis sapientiae pro
fessoribus nescio an magis monstruosas: certe non
minus incredibiles rationum suarum proferūt opi
niones. Anaximander milesius uideri sibi ex aqua
terraque calefactis exortos esse siue pisces siue pisci
bus similia animalia: in his homines cōcreuisse: fœ
tusque ad pubertatem int' retentos tum demum ru
ptis illis uiros mulieresque qui iam se alere possent
processisse. Empedocles aut egregio suo carmine:
quod eiusmodi esse prædicat Lucretius: ut uix hu
mana uideatur stirpe creatus: Tale quiddam cōfir
mat: primo mēbra singula ex terra quasi prægnan
te passim ædita deinde coiisse & effecisse solidi ho
minis materiam igni simul & humori permixtam.
Cætera quid necesse est persequi: que non capiāt
similitudinem ueritatis. Hæc eadem opinio etiam
in Parmenide uel inserta fuit pauculis exceptis ab
Empedocle dissentiente. Democrito uero ab dex
træ ex aqua limoque primum uisum esse homines

Hominum
origo

Pisces homi
num conce
ptacula.

mundi
ogno

Flora
Epicuri

Terrigēaq
Autochtho
nes.

Erichthōi
uulcani.F.

Thebarum
conditor

Tages

procreatos. nec longe secus Epicurus. Is. n. credi
dit limo calefacto uteros nescio quos radicibus ter
rae cohaerentes primum increuisse: & infantibus ex
se æditis ingeniū lactis humorem natura ministrā
te præbuisse. quos ita educatos & adultos gen^o ho
minum ppagasse. Zenon citiaus stoicæ sectæ cō
ditor: principium humano generi ex nouo mundo
constitutum putauit. primosq; homines ex solo ad
miniculo diuini ignis idest dei prouidētia genitos.
Deniq; etiam uulgo creditum est: ut pleriq; genea
logiæ auctores sunt quarundā gentium: que ex ad
uenticia stirpe nō sint principes terrigenas esse: ut
in attica & arcadia thessaliaq; eosq; autochthonas
uocitari: ut in Italia poeta cecinit nymphas indige
nasq; faunos nemora quædam tenuisse nō difficile
rudis antiquorum credulitas recepit. Nūc uero eo
licentiæ poeticæ processit libido: ut uix auditu fe
renda confingat: post hominum memoriam proge
neratis iam gentibus & urbibus conditis homines
e terra diuersis modis editos: ut in attica fertur re
gione Erichthonius ex uulcani semine homo exor
tus: & in colchide uel boetia consitis anguis denti
bus armati partus e quib^o mutua inter se cade ne
catis pauci superasse traduntur. qui in conditu the
barum cadmo fuerunt adiūmēto. nec non in agro
tarquinienſi puer dicitur diuinitus exort^o nomine
Tages: qui disciplinam cecinerit extispicii: quam

lucumones hætruria potentes exscripserunt.

Lucumões
qui

De semine hominis.

Acten² de prima hominum origine. Cæ-
terum quod ad præsentēs nostros pertinet
natales eorumq; initia quam potero con-
pendio dicā. Igitur semen unde exeat: inter sapien-
tiæ præfessores non constat. Parmēides. n. tum ex
dextris tum lævis partibus adoriri putauit. Hippo-
ni uero metapontino: siue ut Aristoxenus auctor ē
Samio ex medullis profluere semen uidetur. Idq;
eo probari: quod post emissionem pecudum si q;
mares perimat medullas utpote exhaustas non re-
periat. Sed hanc opinionem nonnulli refellunt ut
Anaxagoras: Democritus & Alcmaeon Crotonia-
tes. Hi. n. post græcam contentionem non medul-
lis modo uerū & adipe multaq; carne mares exhau-
riri respondent. Illud quoq; ambiguum facit inter
auctores opinionem utrum ne ex patris tantūmo-
do semine partus nascatur: ut Diogenes & Hippon-
stoiciq; scripsere. An etiam ex matris: ut Anaxago-
ræ & Alcmaeon: necnon Parmenidi Empedocliq;
& Epicuro uisum: Quæ differēs nō diffinitē se sci-
re Alcmaeon cōfessus ē: rat² neminē posse pspicere.

Semē hoīs
uñ exeat.

Partus ex
utrius parē-
tis semine.

Quid primum in infante formatur.
Empedocles quē in hoc Aristoteles secut²
ē: ante oīa cor indicauit īcrescere q; hoīs
uitā maxie cōtineat. Hippō uero caput:

Infans uñ
primū for-
metur.
Cor homi-
nis uitā ma-
xie cōtinet.

Sensus a ce
rebro

Infans i ma
tris utero
quō alatur.

Mares foem
inae uñ
nascantur.

in quo est animi principale cerebrum. Democri
tus aluum cum capite. quem plurimi habent ex ina
ni. Anaxagoras cerebrum: unde omnes sunt sensus
Diogenes Apolloniates ex humore primū carnem
fieri existimauit: tū ex carne neruos & ossa & catex
ras partes enasci. At stoici una totum infantem fix
gurari dixerunt: ut una nascatur alaturq;. Sunt qui
id opinent ipsa fieri natura: ut Aristoteles atq; Epi
curus. Sunt qui potentia spiritus semen comitantis
ut stoici ferunt uniuersi. Sunt qui æthereum calorem
in esse arbitrantur qui membra disponat Ana
xagorā secuti: ut cūq; tamen formatur infans: quē
admodum in matris utero alatur duplex opinio ē.
Anaxagoræ. n. cæterisq; compluribus per umbili
cum cibus administrari uidetur. At Diogenes &
Hippon existimauere esse in aluo prominens quid
dam quod infans ore apprehendat: ex eo alimentū
ita trahat: ut cum æditus est ex matris uberib; Cæ
terum ut mares foeminae nascantur: quid causæ
esset uariæ ab eisdem philosophis proditum est.
Nam ex quo parēte seminis amplius fuit: eius sexū
repræsentari dixit Alcmaeon: ex seminibus autem
tenuioribus foeminas. Ex densioribus mares fieri
Hippon affirmat. Vtrius uero parentis sedem pri
us occupauerit: eius reddi naturam Democritus
rettulit. At inter se certare foeminas & mares & pe
nes utrum uictoria sit: eius habitum referri auctor

est Parmenides. Ex dextris partibus profuso semi-
 ne mares gigni: At læuis foemias Anaxagoras Em-
 pedoclesq; consentiunt. Quorum opiniones ut de
 hac specie congrue: ita de similitudine liberorum
 dispariles. Super qua re Empedoclis disputata ra-
 tio talis profertur. Si par calor in parentum semi-
 nibus fuit: patri similem marem procreari. Si fri-
 gidus foeminam matri similem: q; si patris calidus
 erit: & frigidus matris puerum fore: qui matris uul-
 tum representet. At si calidus matris: patris autem
 si erit frigidus puellam futuram que patris reddat
 similitudinem. Anaxagoras autem eius parētis fa-
 ciem referre liberos iudicauit: qui seminis ampli-
 contulisset. Cæterum Parmenidis sentētia ē: cum
 dextere partes dederint: tunc filios p̄ri cōsimiles:
 cum læue tunc m̄ri. Sequitur uero de geminis: q;
 ut aliquādo nascantur modo seminis fieri Hippo-
 cratus: id. n. cum amplius est: q̄ uni satis fuerit: bifa-
 riam: diduci id ipsum ferme Empedocles uidetur
 sensisse. Nā cās qdē cur diuideret: nō posuit: ptū
 tātū mō ait: & si utrūq; sedes æq; calidas occupaue-
 rit: utrūq; marē nasci. Si frigidas æque utrāq; foe-
 minam. Si uero alterum calidiorem alterum frigi-
 diorem dispari sexu partum futurum. De confor-
 matione autem partus nihilominus in prima heb-
 domade dētes hoī cadere: in secūda pubē appare-
 re, i tertia barbā nasci: in q̄rta uires: i q̄nta maturi

Liberorū si
 militudo
 quare

Gemini q̄
 nascant

Partus quo
 to die for-
 metur

Vox crassior
& inæqualis
bilis.

Hirgallire
Hirquitalli

Crisimi dies.
Climacterici anni.

Vitæ humane terminus

Numeri quadrati.

ratē ad stirpē relinqndā i sexta cupiditatib⁹ tēdari
in septima prudētiā linguāq^{ue} consumari. i octaua
eadē manere. in decia hoīem fieri morti maturū:
tamē in secūda hebdomade uel incipiēte tertia uo
cē crassiorē & inæq^{ue}bilē fieri: qd Aristoteles appel
lat τῆς γῆς ἰσχυρῆς. Antiqui nri hirgallire: & inde ipsos
putant hirgallios appellari: q^{ui} tum corpus hir cū
olere incipiat. De tertia at̄ ætate adulescentulorū
tres grad^{us} eē factos i grācia prius q̄ ad uiros puēia
tur. qd uocēt annorū. xiiii. π α 12 α. mellephebō at̄
xv. deīñ. xvi. ephebō tūc. xvii. εφεβῆς. præterea
multa sunt de his hebdomadib⁹: qua medici ac phi
losophi libris mādauerūt: unde appet ut i morbis
dies septimi suspecti sunt & crisimi dicunt^{ur}. ita p
oēm uitā septimū quēq^{ue} annū piculosum & uelut
crismō eē & climactericum uocari. sed ex his gene
thliaci alios aliis difficilores eē dixerūt. Et nōnulli
eos potissimū quos ternæ hebdomades cōficiunt
putāt obseruādos. Hoc ē unū &.xx.&.xlii:& dein
de. lxi. postremū. lxxxiiii. i quo staseas terminū ui
tæ defixit. Alii at̄ nō pauci unū oīum difficillimū
clāctera pdider. āno. s. uno de qnq̄gesimo quē cō
plēt anni septies septēni: ad quā opiniōē pluriōr^{um}
cōsensus inclinānt. Nā quadrati numeri potētissi
mi dicunt^{ur}. Deniq^{ue} plato ille uenia ceterorū philo
sophiæ sanctissimus: qdrato nūero annorū uitam
humanā consumari putauit. s. nouenario: q cōplēt

annos. lxxx. & unum. Fuerunt etiam qui utrūq;
 recipiāt numerum unū de quinquaginta: & lxxxi.
 & minorem nocturnis genesib⁹ maiorem diurnis
 ascriberēt. Pleriq; aliter moti duos istos numeros
 subtiliter discreuere dicentes: Septennarium ad
 corpus nouenarium ad animum pertinere. Hunc
 medicinæ corporis & Apollini attributum: illum
 musis: quia morbos animi quos appellāt pathemū
 fica lenire ac sanare cōsueuerit. Itaq; primum cli
 mactera annum. xli. esse prodiderunt. Vltimū at
 lxxxi. mediū uero ex utroq; permixtum anno. iiii.
 & lx. uel quē hebdomades. viiii. uel. vii. enneades
 cōficiunt. Hūc licet qdā periculofissimū dicāt: qd
 ad corpus & aīum ptineat: Ego tamē cateris non
 duco ifirmiorē: nā utrūq; qdē supradictū cōtinet
 nūerū: sed neutrū qdratū & ut ē ab utroq; nō alie
 nus: ita in neutro potēs nec multos sane quos uetu
 stas claro nomīe celebrat hic annus absumpsit Ari
 stotelem stagiritem reperit: sed hunc ferunt natura
 lem stomachi ifirmitatem crebrasq; morbidī cor
 poris offensiones adeo uirtute animi diu sustentaf
 se: ut magis mirum sit ad annos. lxiii. eum uitam p
 tulisse: quam ultra non pertulisse. Quare sanctissi
 me Cerelli cū istū annū q maxie fuerat corpori for
 midolofus sine ullo icōmodo transieris: ceteros q
 leuiore sūt climacteras minus tibi extimesco. præ
 ferti cū i te aī potius q corporis naturā sciā dñari.

Musarū nū
 merus
 Musica
 morbos
 aī lenit
 Enneades

Aristoteles
 uixit annis
 lxiii.

Vitæ legiti-
mus finis
Plato uixit
ānis. lxxxi.
Dionysius
Heracleotes
Diogenes
Cynicus
Eratosthe-
nes
Xenocrates

Carneades
Cleanthes

Xenophanes
Democritus

Isocrates

Laetanus
Cicero

eosque uiros qui tales fuerunt non prius uita excissis-
se: quam ad annum illum. lxxxii. puenerint: in quo Pla-
to finem uitæ & legitimum esse existimauit. Et ha-
buit legitimū. hoc anno & Dionysius Heracleotes:
ut uita abiret: cibo abstinuit. Et contra diogenes cy-
nicus cibi cruditate in coleram solutus est. Erato-
sthenes quoque ille orbis terrarum mensor & Xeno-
crates platonice ueteris academice princeps ad eun-
dem annum uixerunt. Non pauci etiam per animi spiri-
tū molestiis corporis superatis limitē istū transgressi
sunt ut Carneades: a quo tertia academia est: quæ
dicitur noua: uel Cleantes qui uno minus cētum
expleuit. At Xenophanes Colophonius maior an-
norum. c. fuit. Democritum quoque abderitem & Iso-
cratē rhetorē fere prope ad idætatis puenisse quo
Gorgiam leōtinū: quē oīum ueterū maxie senē fuisse
se. & viii. supra. c. annos habuisse constat. Quod si
cultoribus sapientiæ siue per animi uirtutem seu
lege fati diutina obtigit uita: non despero quin te
quoque diu corpore atque animo ualentem longi-
or maneat senectus. Quem. n. ueterū nūc memo-
ria suscepimus: prudentia uel temperantia uel iu-
stitia uel fortitudine tibi antestare dicimus: Quis
eorum si adesset non in te omniū uirtutum predi-
cationē conferret? Quis tuis laudibus se postponi
erubesceret? Illud certe ut arbitror dignum ē præ-
dicatione: quod cum illis ferme omnibus quamuis

prudētissimis & procul a rep. motis nō cōtigerit si
ne offensione & odio plerūq; capitali uitam deger.
Tu tamen officiis municipalib' funct' honore sa
cerdotis in pīcipib' tuæ ciuitatis cōspicu' ordinis
etiā equestris dignitate gradū prouincialiu' supgres
sus nō modo sine reprehensione & inuidia semp fui
sti: uerū ēt omniū oīo amorē cū maximā gloria cō
secutus. Quis a te nosci aut ex amplissimo senatus
ordie nō expetiuit: aut ex humilioꝝ plebis nō opta
uit: Quis mortalium uel te uidit: uel de tuo nomi
ne accepit: quin & loco fratris germani diligit: &
iure parentis ueneretur: Quis ignorat pbitatē pri
mam fidē summā benignitatē īcredibilē modestiā
uerecūdiāq; singulare: Ceteraq; humanitatis offi
cia penes te unū esse: & qdem maiora: q̄ possint di
gne a quoq; referri: Quare & ego his nunc comme
morādīs supersedebo. De eloquentia quoq; sileo: q̄
omnia nostrarū prouinciarū tribunalia omnes præ
sides nouere. Quā deniq; urbs Roma & auditoria
sacra mirata sunt. hæc se & ad presens & in futura
sæcula satis ipsa nobilitat: Nunc uero quatenus de
die natali scribo meū mun' īplere conabor. tēpus
quoq; hodiernum quo maxie flores q̄ potero luci
dissimis notis signabo. Ex quo ēt prim' ille tu' na
talis liqdo noscet. tēpus at nō diē tātūmō id ē mē
sem uel annū uertētē appello. sed & qd̄ quidam lu
strū aut unū annū magnum uocāt: & qd̄ sæculum

b

Quatenus

Tēp' quid

Aeuum qd
Tēpus prae-
teritum.
Tempus fu-
turum.
Tēpus prae-
sens

Censorini
patria

Seculū qd

Genea q.
Orbis aeta-
tis.

nominant. Ceterū de æuo quod est tempus unum
& maximum non multum est quod in præsentia di-
cat. Est. n. imēsum sine origīe sine fine: qd eodem
mō semp fuit: semp futurū est. neq; ad quēq; hoīum
magis q̄ ad alterū ptinet. hoc ī tria diuidit tpa: prae-
teritū presens futurū: ex qbus præteritū initio ca-
ret: exitu futurū. præsens aut quod mediū ē: adeo
exiguū & incōprehensibile est: ut nullam accipiat
longitudinē: neq; aliud esse uideat: q̄ trāfacti futu-
riq; coniunctio: adeo porro instabile ut ibidem sit
nūq̄ & quicqd trāscurrit: a futuro decerpit. Hæc ī
ter se tpa ante actū dico & futurum: neq; ppria sūt
neq; ita ut alterum altero longius breuiusue uidea-
tur. Q uicquid. n. non habet finem: collationem
mensuræ non recipit. Quapp æuū neq; annorū
neq; sæculorū nūero nec deniq; ullo finito tps mo-
dulo metiri conabor. hæc. n. ad ætatē infinitā nō
sūt brumalis unius istar horæ. Itaq; ut sæcula pos-
sim pcurrere: & hoc nīm presens designare omissis
aureis argēteisq; & hoc genus poeticis a cōditu ur-
bis Romæ priæ nræ cōis exordiar. De seculo.
Eculū ē spatiū uitæ humanæ lōgissimū
f. partu & morte diffinitū. Quare q; annos
xxx. seculū putarunt: multū uidentur er-
rasse: hoc. n. tps geneā uocari Heraclitus auctor ē.
qa orbis ætatis in eo sit spacio. Orbem at uocant
ætatis: dum natura humana ad semetē reuertitur.

hoc quidem geneas tempus. Alii aliter diffiniere :
Heraclitus annos. v. & .xx. scribit dici. Genean Ze
non. xxx. Seculum autem quid sit usq; adhuc arbi
tror ad subtile examinātū nō esse. Poetæ qdē mul
ta incredibilia scripserūt. nec min⁹ historici græci:
quāuis a uero par non fuit decedere: ut Herodot⁹:
apud quem legimus: Argathonium Thartessiorū
regē. c. & l. annorum fuisse. Aut Ephorus qui tra
dit arcadas dicere apud se reges antiquos aliquot
ad. ccc. uixisse annos. Verum hæc ut fabulosa præ
tereo. Sed inter ipsos astrologos qui in stellarum
signorumq; ratione uerum scrutantur: nequaq; èt
cōuenit. Epigenes. cxii. annis longissimam uitā cō
stituit. Berofus at. cyi. Alii ad. cxx. annos produci
posse. Quidam etiam ultra credidere. Fuere qui
non idem putarent ubiq; obseruandum. Sed uarie
per diuersas regiones prout in singulis sit cæli ad
circulū finitorem inclinatio: quod uocatur clima:
sed licet ueritas in obscuro lateat: tamē in una qua
que ciuitate q̄ sint naturalia secula rituales ethru
scorum uidentur docere: in quibus scriptum esse
ferē initia sic poni seculorum. Quo die urbes atq;
ciuitates cōstituerētur: de his qui eo die nati eēnt:
eum qui diutissime uixisset: die mortis suæ primi
seculi modulum finire. Eoq; die qui essent reliqui
in ciuitate de his rursum ei⁹ mortem: qui q̄ lōgissi
mā egisset ætatem finem eē seculi secūdi. Sic dein

b ii

Vitæ lōgis
sinæ exem
pla.

Argathōi⁹
Arcadū re
ges.

Cæli inclina
tio qd agat
Clima qd.
Rituales li
bri.
Seculorum
initia.

Seculorum
fines portē
ta pcedunt

Noīs ethru
sci qñ fata
lis erit finis
Ludi secula
res quoto
anno fierēt

Centesimo
quoq; āno.

Porta colli
na.

Porta exq
lina.

Decēuiri Si
byllini.

ceps tempus reliquorū terminari. Sed ea q̄ igno
rarent homines portenta mitti diuinitus: quibus
admonerent: unum quodq; seculum esse finitum:
Hæc portenta ethrusci pro aruspicii disciplinæq;
suæ peritia diligenter obseruata in libros rettulex
runt. Quare in thuscis historiis que octauo eorū
seculo scriptæ sunt: ut Varro testatur & quot nu
mero sæcula ei genti data sint: & transactorum sin
gula quanta fuerit: quibusue ostentis eorum exitus
designati sint: continetur. Itaq; scriptum est. Qua
tuor prima sæcula annorum fuisse. cv. Quintum
cxxiii. Sextum unum de uiginti & c. Septimum
totidem. Octauum tum demum agi. Nonum &
decimum superesse. Quibus transactis finem fo
re nominis ethrusci. Romanorum autem sæcula
quidam ludis secularibus putant distingui. Cui rei
fides si certa est: modus Ro. seculi est incertus. Te
porum enim intervalla: quibus ludi isti debeāt re
ferri non modo quāta fuerit retro: ignoratur: sed
ne quidē quanta esse debeant: scitur. Nā ita institu
tū esse centesimo quoq; anno fierent. Idē tū Antias
aliq; historici auctores sunt: Tū Varro de scæni
cis originibus libro primo ita scriptum reliquit:
Cum multa portenta fierent: & murus & turris: q̄
sunt iter portam collinam & exquilinam de caelo
essent tacta. Et ideo libros sybillinos decemuari
adiissent: renunciauerunt: uti diti patri & Proser

pinæ ludi Terentini in campo martio fierēt tribus
noctibus: & hostiæ furuæ imolarentur: utiq; ludi
centesimo quoq; anno fierēt. Item. T. Liuius. L. c.
xxxvi. eodem anno ludos seculares cæsar ingēti ap
patu fecit. Quos cētesimo quoq; āno: his. n. termi
n^o seculi: fieri mos. utq; .x. c. quoq; anno repetant^r:
tā cōmētarii. xv. uiroz q̄ diui Augusti edicta testa
ri uidentur: adeo ut Horatius Flaccus in carmine
quod de secularibus ludis cantatum est: id tempus
hoc. modo designauerit. Certus undenos decies p
annos orbis ut cantus referatq; ludos: Ter die clau
ra totidemq; grata: nocte frequentes.

De temporibus ad pariendum aptis.

Vperest dicere de tēporibus: quibus par
tus soleant esse ad nascendū maturi. Qui
locus eo mihi cura maiore tractādus est:
q̄ quædam necesse est de Astrologia Musicaq; &
Arithmetica attingere. Iam primum quoto post
conceptionem mense infantes ædi soleant: frequen
ter agitatum inter ueteres nondum conuenit. Hip
pon metapontinus a septimo ad decimum mensem
nasci posse existimauit. Nā septio ptū iā eē matur^{us}
eo q̄ i oībus numeris septēnari^o plurimū possit. Si
qdē septimis formēt dētes mēlib^{us}: additisq; alteris
recti cōsisterē icipiaūs. & p^o septimū mēse dētes no
bis inascant iudēq; post septimū cadāt annū. xiiii.
āt pubescere soleam^{us}. Sed hāc a septem mensibus

b iii

Ludi Terē
tini.

Seculi ter
minus

Horatii car
mē seculari.

Partionis
maturæ tē
pus.

Partus qñ
maturus

Dentes qñ
cadant.

Pubertas
qñ incipiat

Partus qñ
maturus

Supranov
minatus.

Partus matu
ri tps ex sen
tentia chal
deorum.

incipientem maturitatē usq; ad decimū pductā.
Ideo q; in aliis oībus hęc eadē natura ē: ut. vii. mē
sibus annisue tres aut menses. aut anni ad cōsuma
tionē accedant. Nā dentes. vii. mensiū ifanti nasci
& maxime decimo pfici mēse. vii. anno priores eorū
excidere. decio ultimos: post. xiiii. annū nōnullos.
sed omnis intra septimū decimū annū pubescere:
huic opinioni in parte aliqui repugnāt. Alii in pte
consentiūt. Nam. vii. mense parere mulierē posse
plurimi affirmant: ut Theano pythagorica: Aristoteles
pipathericus: Diocles: Euen?: Straton Empe
docles Epigenes: multiq; præterea: quorū omniū
cōsensus Eutiphronē gnidiū nō deterret: id ipsum
itrepide pernegantem. Contra eum ferme oēs Epi
charmū secuti octauo mēse nasci negauerūt. Dio
cles tamē caristius & Aristoteles stagirites aliter iē
tiūt. ix. aut & x. mēse tū chaldæi plurimi & idē su
pranominatus Aristoteles adī posse partum puta
uerunt. Neq; Epigenes bizantius. ix. fieri posse cō
tendit. Nec Hippocrates coh. x. Cæterum. xi. mē
se Aristoteles solus recipit. cæteri uniuerſi impro
barunt. Sed nunc chaldeorum ratio breuiter tra
ctanda est. Explicādumq; cur. vii. mense & viii. &
x. tantum posse nasci homines arbitrentur. Ratio
nes chaldeorum de tempore partus. Ante oīa igit
dicūt actū vitæq; nostram stellis tam uagis q̄ stanti
bus esse subiectam: earumq; uario multipliciq; cur

su genus humanū gubernari . Sed ipsarum motus
schemataq; & effectus a sole crebro immutari. Nā
ut aliæ occasum nōnullæ stationē faciāt: nosq; oēs
hac sua disparilitate pariter afficiāt Solis fieri po
tentia. Itaq; eū q; stellas ipsas qbus mouemur. pmo
uet aīam nobis dare: q̄ regamur . potentissimumq;
in nos esse moderariq; quando post conceptionē
ueniamus in lucem. Sed hoc per tres facere cōspe
ctus . Quicquid autē sit conspectus & quot eius
genera ut liquido perspici possit: pauca prædicā .

De circulo zodiaci.

Ircul⁹ est ut ferūt signifer : quem græci
uocant zodiacon in quo sol & luna cate
raq; stellæ uagæ feruntur hic in .xii. ptes
totidē signis redditas æq̄biliter diuisus ē eū sol an
nuo spatio metit̄ ita in uno quoq; signo ferme unū
mensē moratur . Sed signum quodlibet cū cate
ris singulis habet mutuū conspectū nō tamē uni
formē cum omnibus: nam ualidiores alii infirmio
res alii habentur . Igitur quo tempore partus con
cipitur sol in aliquo signo sit necesse est in aliqua
eius particula: quem locum conceptionis proprie
appellāt. Sunt at̄ hæ particulæ in uno quoq; signo
tricenæ totius uero zodiaci numero. ccclx. has me
ras græci uocant: & hæ particulæ nobis uelut fata
sunt: iam qua potissimum oriente nascantur pluri
mum refert . Sol ergo cum in proximum signum

Hoīum uir
ta ex stellis.

Zodiacus
Signifer

Solis curs⁹

Conspect⁹
planetarū
mutuus

Locus con
ceptionis

Meræ quæ.
Fata quæ

Adminicu
lant.

transcendit locū illum conceptionis aut imbecillo
uidet conspectu aut etiam nec conspiciat. Nā pluv
res proximantia sibi met zodia inuicē se uidere oīo
negauere: at cū ī tertio ē signo hoc ē uno medio ī
terposito tū primū illū locū unde pfectus ē: uide
re dicitur. Sed ualde obliquo & inualido lumine q
conspectus dicitur. κατὰ ἑξάγωνον quia sextam p
tem circuli subcedit. Natura cui⁹ a priō zodio ad
tertiū: sic a tertio ad qntū. Inde porro ad septimū
ac deinceps alternæ lineæ emittantur hexagoniæ
qui lateralis forma ī eodem circulo scriberet: hūc
quidā conspectum non usquequaq; re ceperūt: qđ
minimū ad maturitatē partus uidebat cōferre. Cū
uero ī quartū signum puenit & media duo sunt ui
det κατὰ τετραγωνον: quoniam illa lineā q̄ uisus p
tēdit q̄rtā partē orbis abscidit cum at ī quito ē tri
bus interiacentib⁹ mediis κατὰ τριγωνον aspiciat:
nam tertiam signiferi partem uisus ille metitur: q̄
duæ uisiones τετραγωνικαὶ τριγωνικαὶ per quam effi
caces incrementum partus multum adminiculāt.
Ceterum a loco sexto conspectus omni caret effi
ciētia. eius. n. lineā nullius poligoniē efficit latus.
At a septio zodio quod ē cōtrarium plenissim⁹ po
tentissimūsq; conspectus quosdam iam maturos ī
fantes educit: qui septem mēstres appellantur: q̄
vii. mēse nascunt: at si itra hoc spaciū maturesce
re uterus non potuerit. viii. mēse non edit: ab octa

uo. n. signo ut a sexto inefficax uisus sed uel nono
 mense uel. x. Sol. n. a nono zodio particulam con-
 ceptionis rursum conspiciat κατὰ τριγώνου. & a. x.
 κατὰ τετραγώνου qui conspectus ut supra iam di-
 ctum est per q̄ efficaces sunt. Cæterum. xi. nō pu-
 tant nasci quia lāguido iam radio infirmum lumē
 κατὰ εξαγώνου mittatur multominus. xii. unde cō-
 spectus pro nullo habet. Itaq; scdm rationē hanc
 ἐπταμῖνοι nascūtur κατὰ διὰ μέτρον ἑννέαμῖνοι ἀν-
 κατὰ τριγώνου. Δεκαμῖνοι: uero κατὰ τετραγώνου.

Septime
 stes.
 Octime
 stes.

Opiniones pythagoricæ de partu.

Ac chaldæorum sententiā explicata tran-
 seo ad opinionem pythagoricā Varro
 ni tractatā in libro qui uocatur tubero:
 & intus scribitur de origine humana: que quidem
 ratio præcipuæ recipienda ad ueritatem proxime
 uidetur accedere. Alii. n. pleriq; cum omnes part⁹
 non uno tempore fiant maturi una tamen eadēq;
 tempora omnibus cōformandis dederunt: ut Dio-
 genes apolloniates qui masculis ait corpus quat-
 tuor mensibus formari & foeminis quinq; uel Hip-
 pon qui dieb⁹. lx. infantem scribit formari & quar-
 to mense carnem fieri concretā: quinto unguis
 capillūue nasci. vii. iam hominem esse perfectum.
 Pythagoras autem qd erat credibilius dixit part⁹
 esse genera duo: alter. vii. mēsiū alter. x. sed pri-
 orē aliis dierū nūeris cōformari aliis posteriore eos

Infāsi ute-
 ro quoto
 die formet

Semen hūa
num muta
tur in san
guinem

uero numeros q̄ i uno quoq; ptu aliqd ferūt muta
tiōis dū aut semē in sanguinē aut sanguis i carnē
aut caro i hoīs figurā ouertit iter se collatos rōnē
hīe eā quā uoces habent. quæ in musica ουδφωοι
uocant: sed hæc quo sint intellectu aptiora prius
aliqua de musicæ regulis. Huic loco necessaria di
cent eo quidē magis q̄ ea dicā. quæ ipsis musicis
ignota sunt. Nam sonos scienter tractauere & con
gruenti ordine reddidere illos. Ipsīs autem sonis
motuū modum mēsurāq; inuenere geometræ ma
gis q̄ musici. De musica.

Musica qd

Musica igit̄ ē sciētia bene modulādi. hæc
autē in uoce. sed uox alias grauior mittit̄
alias acutior. Singulæ tñ uoces simplices:

Phthong⁹

& ut cūq; emissæ φθωγος uocatur. discrimē uero
quo aliter φθωγος acutior est alter grauior appel

Diastema

lat̄ Διαστημα. Inter ifimam summāq; uocē multa
eē possunt i ordie posita q̄ diastemata alia aliis ma

Tonus qd

iora mīoraue: ut ē illud qd Tonō appellāt: uel hoc
minus semitonion uel duorū triūue ac deiceps ali
quot tonorū iteruallū sed nō pmistæ uoces oēs cū
aliis ut libet iūctæ cōcordabiles i cātu reddūt effe
ctus ut litteræ nostræ si iter se passim iungātur: &
nō cōgruēter sæpe nec uerbis nec syllabis copulā
dis concordabunt: sic in musica certa quædā sunt
interualla: quæ symphonias possint efficere. Est
autē symphonia duarū uocum dispariū iter se iun

Symphōia
quid

clarū dulcis cōcētus symphonīæ simplices ac pri
mae sunt tres quib⁹ reliquæ cōstant una duorū to
norū & semitonii habēs Διαστημα: quæ uocat dia
tessaron alia triū & semitōiū q̄ uocat diapēte. Ter
tia ē diapason cui⁹ diastema cōtinet duas priores:
est. n. sex tonorū ut Aristoxen⁹ musiciq̄ asseuerāt
uel qnq̄ & duorū hemitōiorū ut Pythagoras geo
metraq̄ demōstrāt tria semitōia tonū cōplere nō
posse: quare ēt huiusmodi iteruallū Plato abusiue
semitonion pprie diesis uel lima appellat. Nūc ue
ro ut liquide appareat quēadmodū uoces nec sub
oculos nec sub tactū cadētes hēre possint mensu
ras admirabilæ Pythagoræ referā cōmētū: q̄ secre
ta naturæ scrutādo repit phthōgos musicorū con
uēire ad rōnē numerorū: nā chordas æque crassas
pariq̄ lōgitudie diuersis pōderib⁹ tetēdit. q̄bus sæ
pæ pulsīs phthōgis ad ullā symphonīā cōcordāti
b⁹ pōdera mutabat & idētidē frequēter exptus po
stremo deprehēdit tūc duas chordas cōcinere: id
qd ē diatessaron cū earū pōdera iter se collatarō
nē haberēt: quā tria ad q̄ttuor quē phthōgon Ari
thmetici græci epitriton uocat: latini sup̄tertiū ad
eam symphonīā: quæ diapente dī ubi inuenit pō
derum discriminē in sesquitercia proportiōe: q̄ duo
faciunt ad tria collata quod hemiolion appellant.
Cum altera chorda duplo maiore pondere: quā al
tera tenderetur & esset displasion locus diapason

Diatessaron
Diapente
Diapason

Diesis
Lima

Phthongi
musicorū
cōueniūt
ad rōnem
numerorū

Epitrit⁹ nu
merus
Sesquitercia
proportio
Hemiolion

Sescuplum

sonabat hoc & i tibiis si couēiret tētauit: nec aliud
inuēit. Nā quatuor tibiās pari cauo parauit: impa-
res lōgitudine. Primam uerbi causa longā digitos
sex. secūdā tertia parte addita idest digitorū octo.
tertiā digitorū. ix. sescuplo lōgiorē q̄ primā. quar-
tā uero. vii. digitorū: quæ primā lōgitudine dupli-
caret. His itaq; inflatis & binarū facta collatione
omniū musicorū aurib⁹ approbauit primā & secū-
dā reddere eā conuenientiā: q̄ reddit Diatessaron
symphonia. Ibiq; esse portionē super tertiā. Inter
primā uero ac tertiā tibiā: ubi sescupla proportio
est resonare diapēte. Primæ aut & quarte interual-
lū quod habet duplā portionē diatēma facere dia-
pason: sed inter tibiārū chordarūq; naturā hoc ite-
rest q; tibiæ icremēto lōgitudinis fiunt grauiores:
chordæ autem augmento additi ponderis acutio-
res. utrobicq; tamen est eadem proportio.

Pythagoræ opinio de partu.

Is expositis forsitan quidē obscure sed q̄
potui lucidissime redeo ad propositū: ut
doceā qd Pythagoras de nūero dierū ad

Partus duo
Part⁹ septi
mestris
Partus dec
cimestris

partus ptinētiū senserit. Primū ut supra memora-
ui: generaliter eē part⁹ oīo duos dixit: alterū mino-
rē: quē uocant septimestrē q̄ decio &. cc. die post
cōceptionē exeat ab utero: alterū maiore decime-
strē: q̄ edat die. cclxxiiii. quorum prior ac minor se-
nario maxie cōtinetur numero. Nā quod ex sem-

ne cōceptū est: Sex ut ait primis diebus humor ē lacte⁹. Deīde proximis octo sanguineus: qui octo cū ad primos sex accesserūt: faciunt primā symphonīā diatessaron. Tertio gradu nouē dies accedūt: iā carnē facientes. Hi cū sex illis primis collati fescuplā faciūt rōnē: & secundā symphonīā diapente. Tū deiceps sequētibus duodecim dieb⁹ fit corpus iā formatū: horū quoq; ad eosdem sex collatio tertiā diapasō reddit symphonīā duplici ratiōe subiectā. ii quattuor numeri. vi. viii. vii. xii. cōiūcti faciūt dies. xxxv. nec immerito senari⁹ fūdamētū gignēdi ē. Nā eū Τεταριον grāci. nos autē pfectū uocamus. q; eius partes tres: sexta & tertiā & dimidia. i. unus & duo & tres eūdē ipsū pficiūt Sed ut initia seminis & lacteū illud cōceptiōis fūdamētū primitus hoc numero absoluit: Sic hoc initiū formati hoīs & uelut alter⁹ maturescēdi fūdamētū: qd ē quinq; & trigita dierū sexies ductū: cū ad diem. ccx. peruenerint: maturū procreatur. Alter at ille partus qui maior est: maiore numero continetur. Septennario scilicet quo rota humana finitur: & ut Solon scribit: & iudæi in dierum omnium numeris sequunt^r. Et hetruscorum libri rituales uidentur indicare. Hippocrates quoq; alii q; medici corporum ualitudinibus non aliud ostēdunt: nam septimum quenque diem crisimon obseruant. Itaque ut alterius partus origo i sex ē die

Semen hu
manum qd

Senari⁹ nu
mer⁹ pfect⁹

Septennari⁹
numeri uis

Crisimi di
es.

ad mens
bp mmm

Membra
nora.

Prægnans
an die. xl. n
pcedit in fa
num.

on dnm
pcedit in fa
num.

Solis curs
quoto die
cōficitur.

ad mens
bp mmm

ad mens
bp mmm

bus; post quos semen in sanguinē uertit: ita ut hu
ius in septem. & ut ibi quinq; &.xxx. diebus infans
mēbratur: ita hic pportio est diebus fere. xl. Qu
re in grācia dies habent quadragesimos insignes
nanq; prægnās ante diem. xl. nō pcedit in fanū: &
post partū. xl. diebus pleraq; foetæ grauiiores sunt
nec sanguinē interdū cōtinēt: & paruuli ferme per
hos fere morbidi sine risu nec sine piculo sunt. ob
quā causam cū is dies præterit: diē festū solēt agi
tare: qd tēpus appellāt Τεσσαροτον. ii. igit dies
xl. per septē illos initiales multiplicati fiunt dies.
cclxxx. i. hebdomades. xl. Sed quoniā ultimæ illi
hebdomadis prio die edit part⁹ sex dies decedūt.
&.cclxxiiii. obseruant. Qui numer⁹ dierū ad tetra
gonum illū chaldæorū cōspectū subtiliter cōgru
it. Nā cum signiferū orbē dies. cclxy. & aliquot
horis sol circūeat: q̄rta necesse ē pte dēpta. i. dieb⁹
lxxii. aliquotq; horis tres quadras reliquis diebus.
cclxxiiii. nō plenis pcurrat usq; dū pueniat ad id lo
ci unde cōceptionis initiū quadrat⁹ aspiciat. unde
autē mens humana dies istos cōmutatiōis specula
ri & arcana naturæ rimari potuerit: nemo miret.
hec. n. frequēs medicorū expientia præuidet: q cū
multos animaduernerēt: semen nō retinere conce
ptum compertum habuerunt: id quod intra sex di
es septēue eiiciebatur eē lacteū: & uocari ἡτρὶον:
quod postea autem sanguinē idē εἴτερονov appel

latur. qđ uero ambo part² uident^r paribus: dierum
 numeris cōtineri: Pythagoras ī partē laudat: tamē
 a secta nō discrepat. Duos enī impares. ccviii. di
 cit expleri: ad quorum cōsumationē aliqd ex seqn
 tib² accedere: qđ tamē diē solidum nō afferat: cui²
 exēplum uidem^r tā in anni qđ mēsis spacio seruasse
 numerum: cum & anni imparē dierum. ccclxv. nu
 merum aliquāto cumulauerit: & mēsi lunari ad di
 es unde. xxx. aliqd addiderit: nec uero īcredibile ē:
 ad nostros natales musicā ptinere: Hęc. n. siue in
 uoce tātummodo ē: ut Socrates ait: siue ut Aristo
 xen² in uoce & corpis motu: siue ī his & præterea
 ī animi motu: ut putat Theophrast²: Certe mul
 tum obtinet diuinitatis & aīs pmouēdis plurimum
 ualet. Nā nisi grata esset īmortalibus diis: qđ ex ani
 ma cōstant diuina: pfecto ludi scānici placādorū
 deorum causā instituti nō essent. nec tibicen oībus
 supplicationibus ī sacris ædibus adhiberet: nō cū
 tibicie triūph² ageret Marti: nō Appollini citha
 ra: nō musis tibiæ: cæteraq; id gen² essent attribu
 ta non tibicinibus p quos numina placantur: esset
 pmissum ut ludos publice facere aut uesti in capi
 tolio: aut quiquatribus minusculis: id est idibus Iu
 niis urbes uestitu quo uellent: personatis remulen
 tisq; peruagari. hominum quoq; mentes & ipsæ:
 quamuis Epicuro reclamante: diuine suam natu
 ram per cantus agnoscunt. Deniq; quo facilius sus

Musica ad
 humāos na
 tales ptinet

Musica la9

Musica ī re
 bus diuinis

Idus minu
 sculæ quæ

Nautica
symphōia
Classicum
Pythagor
as a ſono
cithara ca
nebat

Phreneticis
remedium

Pulsu uena
rū rhythmis
musicis mo
uetur:

Stellæ uagæ.

Cælestis
harmōia

Terræ max
imū ābit⁹

Stadiorum
gña quot

ferāt laborē uel ī nauis metu a uectore symphonia
adhibet. Legionibus quoq; in acie dimicantibus et
metus mortis classico depellit. ob quā rem Pytha
goras ut animū sua semp diuinitate ibueret: priusq;
se somno daret: & cū esset experrectus cithara ut
ferunt: cantare cōsueuerat: & Asclepiades medic⁹
freneticorū mētes morbo turbatas saepe p sympho
niam suā naturæ reddidit. Erophil⁹ at artis eiusdē
professor uenarū pulsus rhythmis musicis ait mo
ueri. Itaq; si & ī corporis & aī motu ē harmonia: p
culdubio a natalib⁹ nostris musica non est aliena.

De spacio terræ & syderū distātia

D hoc accedit: qđ Pythagoras pdidit:
a hunc totum mundū musica factū ratōe.

Septēq; stellas inter cælū & terrā uagas
quæ mortaliū geneses moderant motū habere eu
pυθuoy & iterualla musicis diastematis motū habe
re cōgrua: sonitusq; uarios reddere pro sua quoq;
altitudine ita cōcordes: ut dulcissimā quidē conci
nāt melodiā sed nobis inaudibilē ppter uocis ma
gnitudinē quā non caperēt aurium nostrarū angu
stia: nam ut Eratosthenes geometrica ratiōe colli
git maximū terræ circuitū esse stadiorū. cclii. mil
liū: ita Pythagoras quot stadia in terrā & singulas
stellas essent: indicauit. Stadiū at in hac mūdi mē
sura id potissimū itelligendū est: quod italicū uo
cāt. pedū. cxxv. Nam sunt præterea & aliā lōgitu

die discrepantia: ut olympicū: qđ ē pedū. dc. itē py
thicū: pedū mille. Igit̃ a terra ad lunā pythagoras
putauit eē stadiorū circiter. cxxvi. millia. Idq̃ esse
tōi iteruallū. A lūa at̃ ad mercurii stellā: q̃ stilbon
uocat̃: dimidiū ei⁹ uelut semitōiō: hīc ad phospho
rō que ē ueneris stella fere tātūde hoc ē aliud semi
toniō: Inde porro ad solē tertatū q̃si tonū & dimi
dium itaq̃ solis astrū abesse a terra tonos tres & di
midiū qđ uocat̃ diapēte. a lūa at̃ duos & dimidiū:
qđ ē diatessarō. a sole uero ad stellā martis: cui no
mē ē pyrois tantūde iterualli eē: q̃tū a terra ad lu
nā idq̃ facere tonō. Hīc ad iouis stellā: quā phae
thō appellat̃: dimidiū ei⁹ qđ facit hemitonion. Tā
tundē a Ioue ad Saturni stellā: cui phanō nomē ē:
idē aliud semitoniō. Inde ad sūmū cælū ubi signa
sūt pinde semitoniō. Itaq̃ a cælo sūmo ad solē dia
stēa eē diatessarō. i. duorū tonorū & dimidii. Ter
ræ at̃ sūmitate ab eodē cælo tonos eē sex. In q̃bus
sit diapason symphōia. Præterea multa: que musi
ci tractāt: rettulit. Stellas & hūc oēm mūdū enar
moniō eē ostēdit. Quare Dorila⁹ scripsit: eē mun
dū organū dei. Alii addider̃ esse idē azonion q̃ se
ptē sint uagæ stellæ: quæ plurimū moueant̃. Sed
his oībus subtiliter tractādus hic locus nō ē. Quæ
si uellē: in unum librum separatū cōgerer̃: tamē
in angustiis uersarer̃: qn̄ potius quoniam me longi
us dulcedo musicæ abduxit. ad ppositū reuertor.

Toni inter
uallum.

Siderū mu
tua iterual
la.

Mūd⁹ enar
monios

Aetatis
gradus

Pueri qui
& unde.
Adolescen
tes.

Iuuenes un

Seniores

Senex

Vite plenæ
spacium

Anni fata
les.

Distinctiones ætatum hominis secundum opiniones multorum.
Gitur expositis his quæ ante diem natale sunt:
i nunc ut climacterici anni noscantur: quod de
gradibus ætatis humanæ sensum sit dicam. Var
ro quique gradus ætatis æquabiliter putat esse diuisos:
unumquodque scilicet præter extremum: id est annos. xv. Ita
quæ priore gradu usque ad annum quatuordecimum pueros di
ctos: quæ sint puri. id est. ipubes. Secundo ad. xxx. annum adu
lescens ab adulescens sic nominatos. In tertio gradu
quæ erat usque. v. & xl. annos iuuenes appellatos: eo
quæ re. id est. in re militari posset iuuare: id est. quarto usque ad
lx. annum seniores uocatos: quæ tunc primum senescere
corpus incipiat. Inde usque in finem uitæ uniuscuiusque
v. gradum factum: in quo quæ est senex appellatur: quæ ea
ætate corpus senio laborat. Hippocrates medicus in
vii. gradum ætatum distribuit finem primæ putauit esse
vii. annum: Secundæ. xiiii. Tertiæ duodeviginti. .
Quartæ. xxxv. Quintæ. duo de. xl. Sextæ. lvi.
Septiæ nouissimum annum uitæ humanæ. Solus autem p
tes fecit. x. & Hippocratis gradum tertium & sex
tum & septimum singulos bifariam diuisit: & unaque
quæ ætas annos haberet septenos. Staseas Peripatheti
cus ad has solus. x. hebdomadas addidit duas & spa
cium plenæ uitæ quattuor & lxxx. annorum esse
dixit. Quæ terminum uitæ si quis præterit: facere idem
quod stadiodromi ac quadrigæ faciunt: cum extra fi
nem percurrunt: hetruscisque libris fatale ætatem hominis
xii. hebdomadibus describi Varro commemorat. quæ ad de

cies septēnos ānos posset fatalia dprecādo reb⁹ di
uinis pferre: ab āno āt. lxx. nec postulari deber nec
posse a diis ipetrare. Caterz post annos. lxxxiiii. a
mente sua hoies abire neq his fieri pdigia: sed ex
his hoibus pxime uident accessisse naturā: q heb
domadibus humanam uitam emensi sunt. Fere. n.
post. vii. quēq annu articulos quosdam: & i his
aliquid noui natura ostēdit: ut & i elegia Solōis co
gnoscere dat. At. n. tēporum ueterū si reuoluant
annales longe magis i icerto inueniet. Primos. n.
ludos seculares exactis regib⁹ post romā cōditam
annis. ccxlv. a Valerio publicola institutos esse ad
xl. uiroz cōmentarios ante. cclxxxix. M. Valerio
Spurio Virginio cōsulibus anno post urbē cōditā
viii. & xl. ut uero i cōmētariis. xii. uirorū scriptū
anno. cccc. & x. M. Valerio coruino & C. Petilio
cōsul. tertii ludi fuerūt Antiāte Liuiq auctorib⁹
P. Claudio pulchro. L. Iunio pullo cōsul. āno. D.
duo deuigesimo. P. Cornelio lentulo. C. Liuiō Va
ro cōss. de quartorum ludorum anno. triplex opi
nio ē. Antias. n. & Varro & Liu. relatos esse prodi
derunt. L. Martio cēsorio. M. Mālio cōss. post ro
mam conditam anno. dcv. At Piso cēsori⁹ & Cn.
Gellius: sed & Cassius hemia: qui illo tpe uiuebat:
post annū scōs tertium affirmāt. G. Cornelio lētū
lo. L. mūmio achaico cōsulibus. i. dc. anno. iiii. In
xy. uirorum autem cōmentariis notant sub annis.
d. cxxix. Emilio lepidō. L. Aurelio Horeste cōss.

Maiores
ānis. lxxx.
ab atate de
sipere.

Ludi secula
res quādo
primum
Xl. uiri Si
byllini.

Cassius He
mina.

L. Mūmīus
Achaicus
cōs.

Quitos ludos Turnio. C. Iunio silano cōsulibus.
 dccxxvii. Cæsar augustus. & Agrippa fecerūt. Sex
 tos at fecit. T. claudius cæsar se. iiii. & L. uitellio.
 iiii. consf. āno. dccc. Septimos Domitianus. se. xiiii.
 & L. Minutio rufo Consf. āno. dcccxli. Octauos im
 perator Septimius: & inde Aurelius Antoninus Ci
 lone & Iubeno consf. anno. Dccclvii. Hic anima
 duertel licet neq post. c. ānos uti referunt ludi sta
 tutū esse sæculū: neq post. cx. Quorū ēt si alteru
 trū retro fuisset obseruatum: nō tamē satis id argu
 mēti esset: quo q̄s his ludis sæcula discerni cōstan
 ter affirmet. Præsertim cum ab urbis primordio ad
 reges exactos annos. ccxliiii. factos esse auctor sit
 nemo: quod tēpus pculdubio naturali maius est sæ
 culo: qd si quis credit ludis sæcularibus sola nomi
 nis origine inductos sciat sæculares dici potuisse:
 q̄ plerunq̄ semel fiant hoīs atate: ut multa alia:
 quæ rara sunt post seculum euenire loquētium cō
 suetudo usurpat. Sed nostri maiores quod natura
 seculum quantum esset: exploratū non habebant:
 ad certum annorum modulū: annorum. c. statue
 re: testis ē Piso in cuius annali septimo sic scriptum
 est. Roma cōdita anno. Dvii. sæculum accipit his
 consulibus: qui proximi sunt Consules. M. Emili
 us. M. Filius Lepidus. C. Pompilius. ii. absens. sed
 ut hunc annorum numerum constituerent nostri
 nō nihil causæ fuit. Primum q̄ multos suorum ci

Ludi secula
 res unde

Seculi spaci
 um.

Roma qm
 condita.

uium ad hanc ætatem producere uidebant. Dein
 de q̄ hetruscos: quorum prima sæcula centum fce
 re annorum: etiam hic & i aliis plerūq̄ imitari uo
 luerunt. Præterea fieri potest: quod refert Varro
 quod Diascorides astrologus scripsit alexādriæ i
 ter eos: qui mortuos solent conseruare hominem
 plus centum annis uiuere non posse. Id cor huma
 num declarare eorum: qui integri perierint sine
 corporis tabe. Ideo qđ multis annis pependit cor
 hominis incrementa ætatis & diminutiones cōser
 uent: & anniculi pender duas dragmas. Bimi quat
 tuor: & sic in annos singulos usq̄ ad. L. accedere
 binas. ab hīs. c. dragmis atq̄ anno. L. item decev
 dere in uno quoque binas: ex quo perspicuum sit
 centesimo anno redire ad anni primi pondus:
 nec longius posse producere: quoniam igitur ciui
 le romanorum sæculum centum annis trāsigitur:
 scire licet: i. x. sæculo & primū natalem tuū fuisse
 & hodiernum esse. Quot autem sæcula urbi Ro
 mæ debeantur: dicere meum non ē. Sed qđ apud
 Varronem legerim: non tacebo. qui libro antiqui
 tatū duode. xx. ait fuisse Vectiū Romæ i augurio
 nō ignobilē igēio magno ei⁹ doctori i disceptādo
 pem: eū se audiuisse dicētē: si ita eēt ut tradebāt hi
 storici de Romuli urbis cōdēdæ auguriis: ac. xii.
 uulturib⁹ quoniā ex. x. ānos icolumis pteriisset po.
 ro. ad mille & .cc. puēturū. De ānis maiorib⁹.

Mortuos

Aegyptii
cōseruāt.

Censorii
sæculum.

Rōæ quot
sæcula de
beantur.

Romuli au
guriū.

Annus ma
gnus.

Annus ciui
lis. xii. men
sum.
Annus uer
tens.

Trieterica
liberi sacra
cur.

Ludi olym
pici.
Ludi capiti
tolini.

Actenus dictum de seculo: nunc de an
h nis maioribus dicam: quorum magni
tudo adeo diuersa etiam gentibus ob
seruata q̄ auctoribus tradita est: ut alii unum an
num magnum esse in annis uertentibus duobus:
alii in multis millib⁹ annorum arbitrati sint quod
quale sit: iam hinc conabor absolvere. ueteres in
gracia ciuitates cū aiaduenteret: dū sol ānuo cursu
orbē suū circuit: lunā nouā interdū terdecies exo
riri: Idq̄ saepe alternis fieri: arbitrati sunt: lunares
xii. mēses & dimidiatū ad ānū naturalē cōuenire.
Itaq̄ ānos ciuiles sic statuerūt: ut intercalādo face
rēt alternos. xii. mēsiū: alternos. xiii. utrūq̄ ānū se
patū uertētē: iūctos ābo ānū magnū uocātes. Id
q̄ tps trieterida appellabāt: tertio quoq̄ āno inter
calabatur quāuis biēniū circuitus: & re uera disete
res esset. unde Mysteria quæ libero alternis fiunt
annis trieterica a poetis dicuntur. Postea cognito
error: hoc tps duplicarunt & tetraeterida fecerūt.
sed ad eā. q̄ quinto quoq̄ anno redibat: pēteterida
nominabant q̄ quinto quoq̄ āno. Qui annus ma
gn⁹ ex quadriēnio cōmodior uisus ē: solis ānū cō
stare ex diebus ccclxv. & diei pte circiter quarta
quæ primum ī quadrienniū diē cōficeret. Quare
agō & in elide Ioui olympio & Romæ capitolino.
v. quoq̄ anno redeunte celebraretur: hoc tempus
quod ad solis modo cursum nec ad lunæ congrue
re uidebatur: duplicatū ē: & octoeteris facta: quæ

tunc enneateris uocitata: quia primus eius annus nono quoq; anno redibat: hūc circuitum uere annum magnū esse: pleraq; grācia existimauit: q; ex annis uertentibus solidis constaret. ut proprie in anno magno fieri par ē. Nā dies sunt solidi uno minus centum: anniq; uertentes solidi. viii: octoeterida uulgo creditum est ab Eudoxo gnidio institutam. Sed hanc cleostratum tenedium primum ferunt composuisse: & postea alii aliter qui mensib⁹ uarie intercalandis suas octoeteridas protulerūt: ut fecit Harpalus nautelis Mnestratus. Itē alii in quis Doxitheus cuius maxime octoeteris Eudoxi inscribitur ob hoc multae in grācia religiōes hoc interuallo temporis summa cerimoniam coluntur Delphis quoq; ludī qui uocantur pythia post annum octauum olim conficiebant. proxime est hāc magnitudinem quae uocatur dodecaeteris ex annis uertentibus. xii. huic anno chaldaico nomen est. quem genethliaci non ad solis lunaeq; cursus sed ad obseruationes alias habent accommodatum: q; in eo dicunt tempestates frugumque prouentus ac sterilitates: item morbosque circumire. Præterea sunt anni magni complures: ut Metonicus: quem Meton atheniensis ex annis unum de. xx. constituit. eoque Decaenneateris appellatur: & intercalatur septies: in eoq; anno sunt dierum sex milia & cccxl. Est & Philolai pythagorici annus ex annis. lix. in quo sunt menses intercalares. xx. &

Annus magnus

Octoeteris ab Eudoxo instituta.

Pythia ludī

Dodecaeteris
Ann⁹ chaldaic⁹.

Annus metonicus.
Metō Arheni.

Ann⁹ canicularis

Caniculæ exortus.

Ann⁹ ægyptius.

Diluuiio. Mundi cōflagratio

unus. Itē Calippi Cyzeni ex annis. lxxvi. ita ut mēses duodetriginta intercalarentur & Democriti ex annis. lxxxii. cū intercalares sint. xxviii. sed & Hipparchi ex annis. ccciiii. in quo intercalantur cēties decies bis. Hæc annorū magnitudo eo discrepat: q̄ inter astrologos nō cōuenit quanto uel sol plus q̄ ccclxv. dies in anno cōficiat. uel luna minus q̄. xxx. in mēse. Ad Aegyptiorum uero magnum annum luna non pertinet: quem græci κοῦροῦ latine canicularem uocamus. Propterea q̄ initium illius summitur cum primo die eius mēlis: quē uocant ægyptii θωθ caniculæ sidus exoritur: nam eorum ann⁹ civilis solus hēt dies. ccclxv. sine ullo intercalari: itaque quadriennium apud eos uno circiter die minus est: q̄ naturale quadriennium: eoq̄ fit ut anno. IIM. cccc. ad idem reuoluatur principium. hic annus etiam heliacos a quibusdam dicitur: & ab aliis δαοψευδτος. est Præterea annus: quem Aristoteles maximum potiusq̄ magnum appellat: quem solis & lunæ uagarumq̄ quinque stellarum orbis conficiunt. Cum ad idem signum ubi quondam simul fuerunt: una referūtur. Cuius anni hiems summa est cataclysmos: quam nostri diluuiōē uocāt. Aestas autem Ecpyrosis quod est mūdi incendiū. nam in his alternis temporibus mūdus tū exigne scere: tum exaquescere uidetur: hunc Aristarchus putauit esse annorū uertentiū duū millium. cccc.

lxxxiiii. Aretes dyrrachinus quinq; millium. d. llii.
 Herodotus & Linus. x. millium. dccc. dion. X.
 dcccclxxxiiii. Orpheus centum. xx. Cassandr⁹ tri
 cies sexies cētum millium. Alii uero infinitū esse:
 nec in se unquam reuerti existimauerunt. Sed ho
 rum omnium penteteridas maxime notandas tem
 poribus græci obseruant. i. quaternorū annorum
 circuitus: quos uocant olympiadas: & nunc apud
 eos ducentesima quinquagesima quarta olympias
 numeratur: eiusq; annus hic secundus. Idē tēpus
 anni magni romanis fuit: quod lustrū appellabāt.
 Ita quidem a Seruio Tullo institutū: ut quito quo
 q; anno censu ciuium habito lustrum conderetur.
 Sed non ita a posteris seruatum. Nam cū inter pri
 mum a Seruio Rege cōditum lustrum & id quod
 ab imperatore Vespasiano. v. & Cæsare. iiii. consti
 tutū est: anni interfuerint paulominus. dcl. lustra
 tamen per ea tempora non plura quam. lxxv. sunt
 facta & postea plane fieri desierunt. Rursus tamē
 annus idem magnus per capitulos agonas cept⁹
 est diligentius seruari. quorum agonum primus a
 Domitiano institutus fuit die duodecimo eius: &
 Sergii cornelii dolobellæ cōsulatu: Ita q; hoc nunc
 anno qui celebratus est Agon unus de quadragita
 numerat. qd ad annos pertinet magnos in præsē
 tia satis dictum est. Nunc de annis uertentibus di
 cendi locus uidet^r.

Olympias
annorum
quattuor
Censorini
tempus.

Lustrū qd.

Ludi capiv
tolini.

De annis uertentibus.

Annus uer-
tens.

Annus na-
turalis.

Arcades p
selenes un.

Annus uertens est: natura dum sol percur-
rens. xii. signa eodem unde profectus est
redit: hoc tempus quot dieꝝ esset: ad cer-
tū nōdū astrologi repire potuerūt. Philola⁹ annū
naturalē dies habē pdidit. ccclxiii. & dimidiatū.
Aphrodisi⁹. ccc. sexagintaqꝫ & ptē diei octauā.
Callipp⁹ at. ccclxv. & Aristarch⁹ Sami⁹ tātūdē: &
pterea diei ptē. MDcxxii. sup. Metō uero. ccclxv.
& dierū. v. undeuigesimā partē. Oenopides. ccc.
lxv. & dierū duorū & uiginti ptē: unde sexagesimā
Arpal⁹ at. ccclxv. & horas ægnotiales. xiii. At nṛ
Ennius. ccclxvi. Plæriqꝫ præterea incōprehensibi-
lē qdē & innumerabilē eē existimauerūt: sed p uero
qd pximū putabāt: āplexi sūt dies scilicet. ccclxv.
Igit cū tāta iter uiros doctissimos fuerit dissēsiō:
qd mix si āni ciuiles quos diuersæ ciuitates rudes
ēt tū sibi quæqꝫ statuebāt: & tā iter se discrepēt q
cū illo naturali nō cōgruāt. Et ī ægypto qdē anti-
qssimū ferūt annū bimestrē fuisse. Post deīde a Bi-
sone rege quadrimestrē factū: nouissime Arminō
ad. xiii. mēses & dies quinqꝫ pduxisse. Itē in acha-
ia arcades trimestrē annū primum habuisse dicun-
tur. & ob id proselenes appellant: non ut quidam
putāt: qd ante sint nati q lunæ astrū cælo eēt: sed
q pri⁹ habuerit annū is ī grācia ad lunæ cursum
cōstitueretur. Sunt qui tradūt hunc trimestrē ho-

ron instituisse eoq; uer æstatē autumnum hyemē
 ωpovs & annū dici & græcos annales ωpovs. Eorū
 scriptores horographos. Itaq; q̄tuor annorū cū
 cuitū i modū pētaeteris annū magnū dicebāt. Ca
 res āt & acarnanes semestres habuerūt ānos īter se
 dissimiles: q̄bus alternis dies augescerēt aut sene
 scerēt: eosq; cūctos ueluti trieterida ānū magnū
 sed ut hos annos omittā: caligie iā pfūdæ uetusta
 tis obductos in his quoq; q̄ sunt recētiore memo
 ria & ad cursū lunæ uel solis istituti: q̄nta sit uarie
 tas: facile ē cognoscerē: si qs uel i uni? Italiae gētib?
 ne dicā pegrinis uelit īqrere. Nā ut aliū ferētini:
 aliū lauiniū: itē albāi uel romāi habuerūt annū: ita
 & alia gētes: oīb? tamē fuit ppositū suos ciuiles
 annos uarie intercalandis mēsibus ad unū uerū il
 lū naturalēq; corrigere: de q̄bus omnibus dissere
 quoniā longū est: ad romanorū annū transibim?.

De annis romanis.

Nūm uertētem Romæ Licinius quidē
 a Macer: & postea Fenestella statim ab ini
 tio. xxii. mensiū scripserūt: sed magis Iu
 nio gracco & fuluio & Varrōi & Suetōio aliisq; cre
 dendū ē. q. x. mēsiū putauerūt fuisse ut tūc albāis
 erat: orti uñ romāi in. x. menses dies. ccciii. hoc mō
 habebant Martius. xxxi. Aprilis. xxx. Maius. xxxi.
 Iunius. xxx. Quintilis. xxxi. Sextilis & Septēber
 tricenos, October. xxxi. Nouember & December

Horus.
 Horæ tēpe
 states anni
 Horogra
 phi.

Annus rom
 manus ini
 tio. xii.

Annus rom
 manus ini
 tio. x. mēsiū
 Mēses plē.

Impar nu-
merus plen-
nus & auspi-
catior

Mensis iter-
calaris.

Terminalia.
Refugiū

Intercalan-
di p[ro]p[ri]as pe-
nes pontifi-
cem.

xxx. quorum quattuor maiores pleni: ceteri sex ca-
ui uocabantur. postea siue a Numa ut ait Fuluius
siue ut Iuni⁹ a Tarquinio. xii. facti sunt menses &
dies. ccclv. quamuis luna duodecim suis mensib⁹.
cccli. dies uidebat^r explere. Sed ut dies un⁹ abū
daret: aut per imprudentiam accidit: aut q^d magis
credo ea superstitione qua impar numerus plen⁹
& magis faustus habebatur. Certe ad annum prio-
rem unus & quinquaginta dies accesserunt qui q^d
menses duos non implerent: sex his cauis mē-
sibus sunt singuli detracti & ad eos additi factiq^d dies.
lvii. & ex his duos menses Ianuarius undetriginta
dierum. Februarius duo de. xxx. Atq^{ue} omnes men-
ses pleni & impari dierum numero esse caperunt
excepto februario: qui solus cauis & ob hoc cate-
ris infaustior est habitus. Deniq^{ue} cum intercalariū
mensē uigesimalē secundum uel uigesimalē tertium
dierum alternis annis addi placuisset: ut ciuili-
anus ad naturalem exaequeretur in mēse potissimo
februario inter terminalia & refugium intercal-
latum est. Idq^{ue} diu factum priusquam sentiret an-
nos ciuiles aliquanto naturalibus esse maiores: q^d
delictum ut corrigeretur pontificib⁹ datum est ne
gociū: eorūq^{ue} arbitrio intercallādi ratio permissa.
Sed horum plerique ob odium uel quo quis magi-
stratu citius abiret: diutiusq^{ue} fungeretur: aut publi-
ci redemptores anni magnitudine in lucro damno

ue essent: plus minusue ex libidine intercalandi re
sibi ad corrigendū mandatā utroq; deprauarunt :
adeo aberratum est: ut. C. Cæsar pōtifex maximus
suo. iiii. & M. Aemilii lepidi cōst. quo retro delictū
corrigeret duos mēses intercalares dierum. lxyiii.
in mensem nouembrem & decembrem interpone
ret: cum iam mense februario dies. iiii. & xx. inter
calasset faceretq; eum annum dierum. cccc. xlv. si
mul prouidēs in futurum ne iterum erraretur. Nā
itercalario mense sublato annum ciuile ad solis cur
sum formauit: itaq; diebus. ccclv. addidit. x. quos
p septē mēses q dies unde tricenos hēbant: ita di
stribuit ut ianuario & sextili & decēbri bini accede
rēt cæteris singuli: eosq; dies extremis ptib⁹ mēsiū
apposuit: ne scilicet religiones sui cuiusq; mensis a
loco summouerent. Quapp nunc cū in septē mē
sibus dies singuli & triceni sint: quattuor tamē illi
ita primitus instituti eo dinoscunt: q nonas habēt
septimanas. Cæteri omnes reliqui quintanas. Præ
terea p quadrante diei: qui annū uerū suppleturus
uidebat instituit: ut peracto quadriennii circuitu
dies unus: ubi mensis quondā solebat post termi
nalīa itercalaretur: quod nunc bisextum uocatur.
Ex hoc anno ita a Iulio Cæsare ordinato: cæteri ad
nostrā memoriā iuliani appellantur eiq; consur
gunt ex. iiii. Cæsaris cōst. qui etiam si non opti
me soli tamen ad annum naturæ aptati sunt. Nam

Annus Iuli
anus

Intercalan
di ratio.

Bisextus q.

Julianus
A

Temporū
tria discrimina.

Diluvium
ogygis
Inachi re-
gnum

& priores alii etiam si qui decemestres fuerūt: nec
Romæ modo uel per Italiam sed & apud gentes
omnes q̄ tum iidem postea fuere correcti. Itaq; cū
de aliquo annorum numero hic dicitur: non alios
par erit q̄ naturales accipere. & si origo mundi in
hominum notitiam uenisset. Inde exordium sume-
remus. Nunc uero id interuallum temporis tracta-
bo: quod historicon Varro appellat: hic enim tria
discrimina temporū esse tradit. Primum ab ho-
minum principio ad cathaclismum priorem: sex-
cundum ad olympiadem primam quod quia in eo
multa fabulosa referuntur mythicon nominatur.
Tertium a prima olympiade ad nos quod dicitur
historicon: quia res in eo gestæ ueris historiis con-
tinentur. Primum temp^s siue habuit initium: seu
semper fuit certe quot annorum sit non potest cō-
prehendi. secundum non plane quidem scitur: sed
tamen ad mille circiter &.dc. annos esse creditur
a priore scilicet cataclysmo: quem dicunt ogygis
ad inachi regnū annis circiter. cccc. hinc ad olyn-
piadem primā paulo plus. cccc. quos solos quāuis
mythici tēporis postremos tñ quia a memoria scri-
ptorū p̄ximos qdā certius diffinire uolueret: & qd
Sofibi⁹ scripsit esse. ccclxxxv. Erathosthenes at
yii. &. cccc. Timæus. ccccxvii. Orethes. dxiiii. Et
præterea multi diuersæ: quorum ēt ipsa dissensio
incertum eē declarat. De tertio autem tpe fuit aliq̄

inter auctores dissensio in sex septēue tantūmodo
 ānis uersata. Sed hoc quodcūq; caliginis Varro di
 scussit & pro cætera sua sagacitate nūc diuersarū
 ciuitatum cōferens tpa nunc defectus eorumq; in
 terualla. retro dinumerans eruit uerū lucēq; osten
 dit: per quam numerus certus non annorum mō:
 sed & dierum pspici possit secundum quam ratio
 nem nisi fallor hic annus: cuius uelut index & titu
 lus quidam est: Vulpī & pontiani consulatus: ab Censorini
 olympiade prima. M. est. & .xiiii. ex diebus dunta tempora
 xat æstiuis: quibus Agon olympicus celebratur: a Olympicū
 Roma autem condita. dcccclxxxvi. & quidem ex certamen
 parilibus: unde urbis anni numerant. Eorum uex Parilia.
 ro annorum quibus iulianis nomē ē. cclxxxiii. sed
 ex die. Kal. Ianu. unde Iulius Cæsar anni a se con Annai inix
 stituti fecit principium. At eorum qui uocātur an tium.
 ni augustani. cclxv. perinde. Kal. Ian. quīs & ante
 diem. xvi. Kal. february. Imp. Cæsar. diui fili? Au Augustus
 gustus: sententia Numatii planci a senatu cæteris a quibus &
 q; ciuibus appellatus est: se septimum. & M. Vip qñ appel
 sano agrippa cōsul. sed ægyptii q; biennio ante in latus.
 ptatem ditionemq; po. ro. uenerunt: habēt augu
 storum annum. cclxviii. nā ut a nostris ita ab ægy
 ptiis qdā āni i litteras relati sunt: ut quos nabōna
 garii noīant: q; a priō imperii eius anno cōsurgūt:
 quorum hic. dcccclxxxvi. ē Item Philippi qui ab Censorini
 excessu Alexandri magni numerantur: & ad hunc tempora

Caniculae
exortus.

usq; pducti annos. dlxii. consumant. Sed horū ini-
tia semp a die primo mēsis ei? summunt: cui apud
ægyptios nomen ē thoth: quicq; hoc anno fuit an-
te diē. vii. Kal. iulii eū ab hīc annos cētū. Imp. An-
tonino pio & brutio præsente Romæ. const. Iidē
dies fuerunt ante diē. xii. Kal. august. quo tēporē so-
let canicula in ægypto facere exortū. Quare sciē
ēt licet āni illius magni qui ut supra dictum est so-
laris & canicularis & dei annus uocatur. Nunc agi-
uertentē annū cētēsimum Initia atq; istorū annorū
ppter ea notauī: ne quis eos aut ex Kal. Ianuariis:
aut ex aliquo tēpore simul putaret īcipere: quom-
his cōditorum uoluntates quæ nō minus diuersæ
sint: q̄ opiniones philosophorū. Iccirco aliis a no-
uo sole. i. a brumali: ab æstiuo solstitio plerisq; ab
æquinocio uerno partī ab autūnali æquinocio: q̄
busdā ab ortu uergiliæ: nōnullis ab earū occasu.
multis a cāis exortu īcipere annus naturalis uidet.

De mensibus.

Mēsiū gēa

Ensiū duo genera: nam alii sunt naturales
alii ciuiles: naturalium species duæ q̄ pti-
solis primū lunæ eē dicunt. Secundū solē
fit mensis: dum sol unumq; dē in zodiaco orbe si-
gnū pcurrit. Lunaris est autē tēporis quoddam
spacium a noua luna: ciuiles mēses sunt numeri q̄
dam dierum: quos unaquæq; ciuitas suo instituto
obserrat: ut nunc Roma a Kal. i Kal. naturales &

antiquiores & omnium gentium communes sunt. Civiles & posterius instituti. ad unam quamque pertinent civitatem: qui sunt caelestes seu solis seu lunae. nec praeterquam inter se pares sunt: nec dies habent totos. Quippe sol in aquario moratur circiter. unde. xxx. in pisce fere. xxx. in ariete unum & xxx. in geminis prope. xxxii. & sic in caeteris inaequaliter. sed usque adeo non totos dies in singulis: ut annum suum. i. dies. ccclxv. & portionem nescio quam adhuc astrologis inexploratum. in. xii. suos diuidat menses. Luna autem singulos suos menses conficit diebus undetriginta circiter & dimidiato. Sed & hos inter se dispares alios longiores alios breuiiores. At civitatum menses uel magis numero dierum inter se discrepant: sed dies ubique habent totos: apud albanos martius est. vi. & xxx. maius. xxii. sextilis duode. xxx. september. xvi. tusculanorum quintilisque dies habet triginta sex. october triginta duos. idem october apud aricinos triginta nouem: minime uidentur errasse: qui ad lunae cursum menses civiles accommodarunt: ut in graecia plerique apud quos alterni menses ad. xxx. dies sunt facti maiores quoque nostri idem sunt aemulati: cum annum dierum. ccclv. habent. Sed diuus Iulius cum uideret hanc rationem nec ad lunam menses ut oportebat: neque annum ad solem conuenire: maluit annum corrigere. Et sic est menses uel cum ueris illis solaribus

Sol in Singulis signis quot die moratur.

Mensium dies quot.

Martius.
Aprilis.

Maius.
Iunius.

Ianuarius.
Februarius

Februm qd
Februare

et si non singuli tamē uniuerſi ad anni finem neceſſario concurrerēt. nomina decem menſibus antiquis romulū feciſſe fului? & Iuni? auctores ſunt: & quidē duos primos a parētibus ſuis nomināſſe Mar. a marte patre: Apri. ab aphrodite uenere: unde maiores eius oriundi dicebant: proximos duos a populo Maium a maioribus natu: Iuniū a iūiori- bus. ceteros ab ordie quo ſinguli erant. Q uilē uſq; ad Decēbrē pinde a numero. Varro at roma- nos a latinis nomina menſium accepiſſe arbitrat. auctores eorum antiquiores fuiſſe: q̄ urbem ſatis docet itaq; Mar. mēſe a marte qdē noiātum credit: nō quia Romuli fuerit pater: Sed q̄ gēs la- tina bellicoſa. Aprilē autē nō ab aphrodite: ſed ab apiēdo: q̄ tūc fere cūcta gignātur: & naſcēdi clau- ſtra apiat natura. Maium uero nō a maioribus ſed a maia nomē accepiſſe: q̄ eo mēſe tā Romæ q̄ an- tea ī latiores diuīa Maia fit: & Mercurio. Iunium quoq; a iunone potiusquā iuniorib?: q̄ illo mēſe maximi iunōi habēt honores. Q uilē q̄ loco apd latios fuerit quinto. itē ſextilē ac deinceps ad dece- brē numeris appellatos: ceterum Ianu. & Febr. poſtea quidē additos: ſed noiibus iam ex latio ſum- ptis: Ianu. a iano cui attributus ē nomen traxiſſe. Febr. a februo. Eſt februm quicquid expiat purgat q̄: & februa menta purgamenta. Item februa pur- gare: & purum facere. Februm autē non idem uſq;

quaq; dicit: nā aliter in aliis sacris februatur hoc
 est purgatur. In hoc autem mense lupercalibus cū
 Roma lustratur salem calidum ferunt: quod febrū
 appellant. Vnde dies lupercalium proprie februa
 tus & ab eo porro mensis februarius uocitat^r. Ex
 his. xii. mensib^r duorum tantum nomina mutata:
 nam Quintilis Iulius cognominatus est. C. Cæsa
 re. v. & M. Antonio Cōss. āno. Iuliano secundo.
 Qui āt sextilis fuerat. C. Marco censorino. C. Af
 finio gallo cōss. in Augusti honorē dictus est Au
 gustus. anno augustio. xx. quæ noīa etiā nunc ad
 hanc permanēt memoriam. Postea uero multi pri
 cipes nomina quædā mensium mutauere: suis nū
 cupando noībus: quod aut ipsi postmodū mutaue
 runt. aut post obitum eorum: illa nomina pristina
 suis reddita mensibus.

De diebus.

Vpest pauca de die dice^r: q ut mēsis aut
 f ān^r ptī naturalis ptī ciuilis ē. Naturalis
 dies tēpus ab exoriēte sole ad solis occa
 sū: cuius cōtrariū ē tps. nox ab occasu solis ad or
 tū. Ciuilis aut dies uocat^r tps: qd fit uno cæli circū
 actu: quo dies uer^r: & nox cōtinet^r: ut cū dicimus
 aliquem dies trigīta tantum uixisse: reliquitur. n.
 etiā noctes intelligere: huiusmodi dies ab astrolo
 gis & ciuitatibus quattuor modis diffinit^r. Babilo
 nii quidē a solis exortu ad exortum eiusdem astri
 diem statuerunt. At ī umbria pleriq; a meridie ad

d ii

Lupercalium
 dies

Iulio mēsis.

Augustus
 mensis.

Dies gñā.
 Dies natu
 ralis.

Nox quid.

Diei initū
 per gentes

Quirini
ades.

Solariū ro
mæ primū.

Horarium
ex aqua.
Horæ qñ
primū ro
mæ appel
laræ.

meridiē. Atheni. autē ab occasu solis ad occasum.
cæterū roma a mediā nocte ad mediā noctē diem
esse existimauerūt. inditio sunt sacra. pub. & auspi
cia ēt magistratuū: quorū si qd ante mediū noctis
est actū: diei q præterit adscribit. Si qd aut post
mediā noctē & ante lucē factū ē: eo die gestū dice
tur: qui eam seqt noctē Idē significat. q q a mediā
nocte ad pximā mediā noctē. In his horis qtuor
& uiginti q nascunt eūdē diē hēnt natalē. In horas
xii. diuisū eē diē noctēq i totidē uulgo notū ē. Sed
hoc credo romæ post repta solarīa obseruatū. quo
rū ātiqssimū qd fuerit: iuētū difficile ē. alii. n. apd
ædē qirini primū statutū dicūt. alii i capitolio: nō
nulli ad ædē diāæ i auētino. illud satis cōstat nullū
i foro pri? fuisse: q id qd. M. Valeri? ex Sicilia ad
uectū ad rostra i colūna posuit. qd cū a cliate sici
liæ descriptū ad horas Romæ nō cōuēiret. L. Phi
lippus Censor aliud iuxta cōstituit: deīde aliquāto
post. P. Corneli? nasica cēsor ex aq fecit horariū:
qd & ipsū ex cōsuetudīe noscēdi a sole horas solari
um cceptū uocari. Horarum nomē nō mīus ānos
ccc. Romæ ignoratum eē credibile est. Nā. xii. ta
bulis nūq noīatas horas iuenies: ut in aliis postea
legibus. Sed ante meridiem: eo uidelicet quod par
tes diēi bifariam tum diuisi meridies discernebat.
alii diē quadripartito: sed & noctem similiter di
uidebant. Id similitudo testatur militaris ubi dici

tur uigilia prima. Item secūda & tertia & quarta.
 Sunt etiam plura noctis & diei tēpora subnotata:
 propriisq; discreta nominibus: quæ apud ueteres
 poetas passim scripta inueniunt: ea oīa ordie suo
 exponā. Incipio a nocte media quod tēpus prici
 piū & postremū ē diei Romāi: tēp⁹ quod huic p
 ximū ē: uocat de media nocte. Sequit Galliciniū
 cū galli canere incipiunt: deinde Cōticiniū cum
 conticuere: tunc ante lucē & sic Diluculū cū sole
 nōdū orto iā lucet secūdū diluculū uocat mæe cū
 lux ur̄. sol post hoc ad meridiē tūc meridies qd est
 medii diei nomē. inde de meridie. hinc suprema:
 quī plurimi supremam post occasum solis eē exi
 stimāt: quia est in. xii. tabulis scriptū sic: solis occa
 sus suprema tempestas esto. sed postea. M. Plecto
 rius tribunus plebiscitum tulit in quo scriptum
 est: Prætor urban⁹ qui nunc est: quicq; posthac fue
 rit: duos lictores apud se habeto. liscq; supremā ad
 solem occasum ius inter ciues dicitō Post supre
 mam dicitur uesper: ante ortū. s. eius stellæ quam
 Plautus uesperuginē: Ennius uesperum: Virgili⁹
 hesperon appellant: Inde porro crepusculum sic
 fortasse appellatum: q; res incertæ creperæ dicun
 tur: Idq; tempus noctis sit an diei incertū est. Post
 id sequitur tempus quod dicimus luminibus accē
 sis antiqui prima face dicebant: Deinde cōcubium
 cum itum est cubitū. Exinde itempesta idest mul

Vigilia pri
 ma.
 Vigilia sec
 cunda.

Nox media

De media
 nocte.
 Galliciniū.
 Cōticiniū.
 Diluculum
 Mane
 Meridies
 De meridie
 Suprema

Vesper
 Vespugo
 Vesperus
 Hesperus
 Crepuscu
 lum.

Prima face
 Concubiū
 Intēpesta.

d iii

Media nox ta nox: quia nihil agi tempestiuum tunc cum ad
mediam noctem dicitur. & sic Media nox.

De naturali institutione.

Initia rerū
Elementa
Tenor

i Nitia rerum eadem elementa & Principia dicuntur. Ea stoici credunt Tenorem atq; Materiam: Tenorem qui rarefcente

Materia,

materia a mediotendat ad summū: Eadem concre

Rerū prin
cipia.

sciente rursus a summo referatur ad medium. Tha
les Milesius Aquam Principium omnium rerum

Mūd9 arte
composit9
Natura pa
uida.

esse dixit: Et alias opiniones supra rettuli. Stoico
rum opinio probanda: qui cum arte compositum

Mundus in
flāmas abit
& rursus ex
flāmmis re
nouatur.

mundi opus considerarent: introduxerunt Naturā

ram prouidam ac sapiētem: quam ordo impermu
tabilis ostenderet: Industria factum pronunciaue

Elementa

runt: siue perpetuus siue longeuus est mundus. &
in flammās abit & uicissim ex Flammis renouatur

Sol

ac restituitur durantibus tamen principiis nec reci
dere ad nihilum uideri potest: quod in se deficit in

Aether

se regignitur: Et constat quidem quatuor elemen
tis Terra Aqua: Igne: Aere: Cuius Principalem so

Aer

lem quidam putant. ut Cleātes: ut chrysippus Ae
thera: cuius motu perenni subiecta tenentur & ad

Aqua

ministrātur. Et ipse quidem Aether nihil patitur.
Aera Aethera supra: īfra Aquā Aera supra Aquā

Terra

infra Terram: Terra omnis ex omnium permixtio
ne progignit: & temperātia fouetur: Intemperātia
læditur: Inuicem porro elementa succedere: & in

teritu singulorum uniuersa fieri sempiterna Mani
festum est.

De cæli positione.

Aelū Circulis quinque distinguitur. Quo
rum duo extremi maxime frigidi: Austra
lis humillimus: & Aglonius excelsissim⁹:
His utrinque proximi Paralellæ uocantur (ut ita
dixerim) æque distâtes. Idem Tropici: Idem sol
sticiales: Alter hybernus per quem sol trāsmittēs
oçtauam partem Capricorni solsticiū hybernū
facit. Alter æstiu⁹: Per quem sol oçtaua parte can
cri solsticiū æstiuū facit. Medius est Aequino
ctialis qui oçtaua parte Arietis æquinoctium uer
num: oçtaua Libræ Autumnale cōstituit. Vt Cir
culi in cælo: sic in Terra zonæ uocantur: Inhabita
bilis infra frigidos circulos ob rigorem quo ab his
lōgissime sol abest: Item medios æquinoctiales qđ
sub uertice solis est: sub quo quidam habitare pu
tant cydropiæ & Aethiopiæ magnam partem. Itē
plurimas Insulas Maris uibri Aliosq; uertices emi
nētiasq; terrarum nostris ampliores sub Tropici
habitare nihil dubium est. Noster solsticialis æsti
uus est excelsus atq; arduus. Diuisi a Nobis circu
lo æquinoctiali Antichthones nominantur uiden
tur humiles atq; depssi: Quibusq; Antipodes in
fra sunt: Quod ut posse uideat̃ efficiūt flex⁹ obli

Circuli cæ
lestes.

Paralellæ.

Solstitiū hy
bernū.

Solstitium
æstiuū
Æquinoctiū
uernū
Æquinoctiū
autumnale
Zonæ quæ

Cydropia.
Aethiopia

Antichtho
nes.
Antipodes

Signiferi
partes:

Tropica fi
gna.

Stellæ fixæ

Stellæ erra
ticæ.

Sol.

quitateſq; terrarum: Antistões iidē & Antistochæ
& Antischepæ nominantur. Incipit signifer nō ab
extremo circulo nec ad extremum pertēditur: sed
ab intimo Tropico Australi Brumaliq; eodem per
æquinoctialem ad sūmum solsticialem eundemq;
æstiualem per medium Longitudinis latitudinisq;
porre ctus obliquum: Circuli signiferi partes. ccc.
lx. signa. xii. partium singula Tricenarum Quo-
rum quedam minora quedam ampliora & poplo-
eanafora dicuntur. sed compensatio quinq; partes
creditur adplicare: ut sint omnes signiferi partes
ccclxy. Horum incipientia ab Ariete altera sunt
& masculina Masculorum natalibus. Alia foemini-
na foeminarum conuenientia. Item Quartum eo-
rum quoq; aut Tropicum aut Solidum aut defor-
me. Incipiet Dinumeratio ab Ariete quod signum
Tropicum est. Tropicorum duo sunt æquinoctia-
lia & Aries libra: Duo solsticialia Capricornus &
Cancer Tropicis maxima solida anteposita his de-
formia.

De stellis Fixis Et stantibus.

TELLarū aliæ cum cælo feruntur: ideoq;
s quod nō excedunt locos suos Fixe nomina-
tur: Aliæ cōtra cælū & in ort^o cæli erunt:
Sed mundi celeritate uictæ occiderē uident^r cū eo
quamuis cursum suum peragant. Sol Maximum

Sydus ætheris medii limite ignescit. singulis dieb?
 & noctibus pagit singulas partes signiferū puadit
 annum. Luna de sole Flammatur. Ambit circuitu
 breuissimo terræ Triginta Dieb? adeo uicina uer
 tici terræ iun itaq; ut in umbram eius incidere so
 leat:& uideri deficere. Eadem cum subiit solem &
 substitit radiis facit obscuracionem quæ defectio
 solis uidetur. Interim tamen caua pauciorib? quā
 Triginta dieb? circulum suum transit. Saturni stel
 la per maximum ambitum fertur. Ideoq; Tricenis
 mensibus singulis signis resistit: Per Triginta an
 nos signiferum pertransit. Frigida & sterilis: infæ
 cunda terris nascentibus non salutaris facit aduer
 sa diurna nec subita. Iouis stella ī singulis signis an
 no manet: signiferum duodecim annis euadit. salu
 taris & temperata & uniuersis euntibus prospera.
 Martis stella non eodem spacio signi singulis hæ
 ret: sed signiferū nouē fere annis peruagat: Ignea
 Intemperans & in aduersis & in mortalibus subita
 uel perit repentinis morbis uel ferro perimit. Stel
 la Mercurii & Veneris solem sequuntur Eadēque
 spatia custodiunt: Mercurii Stella fit similis illi
 quam uidet: Veneris Genitalis & Roscida & pro
 spera & salutaris. Lunā Globum suum creditum
 habere sed ignem a solæ cōcipere:& quantum per
 cutitur ardescere: Quantum igitur a sole discedit
 Augetur. cum uero cōtra stetit toto feritur aduer

Luna.

Lunæ defe
ctus.

Solis defe
ctio.

Saturni stel
la.

Iouis stella

Martis stel
la.

Mercurii
stella.

Lucifer

Lunæ glo
bus.

Lunæ natu
ra.

Oceani re
ciprocatio
unde.

Aspect⁹ in
ter se stella
rum.

so: & uelut speculum non uim sed imaginem red
dit. Hac uniuerſa gignentia crescente pubescunt:
Tenuescence tenuantur. Humor etiam & spiritus
omnis augetur: Tumescit Oceanus. Deinde cum
ipsius fulgore confidit. Diuerſi ergo cæli: & uagan
tium stellarum cōcursu quod temperatur utrinq;
deteritur & infra fluit. id excipit luna & Soli tra
dit. Quo & animalia uigescunt & humus quodā
modo animatur genitali calore & ut ita dixerim ui
uo. Plurimū in originibus ualēt quæ in ortu sunt:
languent in occasu: Ortum facit stella quam Sol
præterit: Deinde stationem matutinam cum a qn
to loco solis steterit in eodem manet signo: donec
ab eodem sole moueatur. Quod contraria est soli
mane occidit: oritur simul nocte: & uocatur Acro
conios: Deinde rursus altero latere a quinto signo
depræhensa post meridianam stationem facit. Do
nec ingresso sole idem signum sub radiis eius deli
tescat: & in totum occidat. Aspiciunt inter se stel
læ ex quinto signo quod dicitur Trigonum: & ha
bent maximam cōsensionem. Item a quarto quod
dicitur Tetragonum: & centroni uocantur. Et in
alterutrum maximum præstat effectum: Item ex
contrario quod est septimum signum: & Diamex
tron uocatur: Estque maxime aduersum. Cætera
dissident: uel leuiter aspiciunt: ut tertium quodq;
quod dicitur hexagonon signa tropica peregrina

tionibus præfunt : & omnino mobilibus & in con-
filiis subinde uariant atq; permutant. Biformia ge-
minatiõe rerum omnium repetitionem significat :
& interim dilatione solida uehementer & instanter
efficiūt : & ad exitum uel prospera uel aduersa per-
ducunt sicut aspiciūtur a stellis uel fauentibus uel
repugnātibus. Multum tamen refert cuius quæq;
stellæ dom⁹ aliena an ipsius sit. Domus Solis Leo :
Lunæ Cácer : Mercurii uirgo & Gemini. Veneris
Libra & Taurus : Martis scorpio & Aries : Iouis sa-
gittarius & Pisces : Saturni Capricornus & Aqua-
rius. Nocturnis originibus fauent Luna Mars Ve-
nus. Plus die possunt Sol Saturnus Iupiter : Mer-
curius uarie : & quomodo consensit aut uisus est.

Solis dom⁹
Lunæ dōus
Mercurii
domus.
Veneris do-
mus.
Martis do-
mus.
Iouis dōus
Saturni do-
mus.

De terra.

Erra media omnium rerum est : Forma glo-
t bosa : aquis cingitur : in aere prominet : Exci-
pit cælum aquæ omni uel temperie quantū
adficitur : Ita quæcuncq; sustinet afficit & mouet.

Terræ me-
dia sedes

Oterat finem liber plenus omnibus necessa-
p riis iam uideri consequutus : sed cum & mun-
di dimensiones & plurima præterea in uni-
uersis rebus ratio Geometrica impleuerit . Pauca
de numeris mensurisq; dicemus.

De geometria.

Geometria
quid.

Eometrica est scientia digerēdi Figuras nu-
g merose metiēdi: cum sui resolutionibus. Nu-
merus est cōgregatio singulorum finita sem-
per & infinita natura.

De Formis.

Nota quid.
Linea quid

Nota est cuius pars nulla est: linea longitudo
n sine latitudine. Lineæ autem finis notæ Re-

Linea recta

cta linea ē: quæ sup se positis notis æquabili-
ter posita & sūmissa ē. Quod lōgitudinē tātū hēt

Supplana.
Epipedos.

sūmitatis finis lineæ supplana: q̄ dī epipedos. Sū-
mitas ē quæ sup se positis rectis lineis æquabiliter

Angul⁹ re-
cti lineus.

posita ē: uel quæ suis finib⁹ æqualiter posita ē. Pla-
nus angul⁹ est ī planitie duarū linearū nō e regiōe

Cathetos.
Angul⁹ he-
bes.

positarū ad unū signū cōtingēs curuatio: hæ lineæ:
quæ angulū cōtinēt cū rectæ sint: is angul⁹ rectis

Angulus
acutus.

lineis contineri dī: si recta linea supra rectā lineā
stās cōtinuos āgulos iter se pes facit. tū uterq; ex
pib⁹ āgulis rect⁹ dicit⁹: & ea linea græce cathetos

De figuris.

Figura q̄.

Figura est: quæ aliquo fine aut aliquibus

Circul⁹ qd

f finibus continetur: Circulus ē figura pla-
na una linea cōprehēsa: intra quē mediæ

Centrum
Diametrō.

oēs lineæ inter se pares sint. Cētron ē nota circuli
medii. Diametrō ē recta linea p centrō īmissa: & ī

Hemicyclū

utrāq; ptem secans circulum: hemiclū ē circuli di-

medium. Euthygrāmæ formæ sunt: q̄ rectis lineis
cōtinent: Trigonū trilaterū: Tetragonū qđ q̄ttu
or: multilaterū. qđ pluribus. Triāgulū æquilaterū
qđ paribus trinis laterib⁹. Isosceles quod duo tātū
latera paria hēt: Scalenō quod tria latera inæq̄lia
hēt: Orthogonū: qđ hēt rectū angulū oēs tres re
ctos āgulos hēt qđrilaterū formarū: quadratū est
qđ oīa q̄ttuor latera hēt & angulos rectos. Hetero
meces latera paria hēt: nec angulos rectos similes
scutellæ: cui⁹ cōtraria latera & cōtrarii āguli iter se
pares sūt. Sed neq; æq̄liter aut oēq; rectis āgulis ē:
trapedia. cætera noīant̄ palellæ liæ: q̄ i eadē plāi
tie positæ nūq̄ iter se cōtingūt. De postulatis.

Postulata geometrarū sunt qnq;: ut liceat
ab omni signo ad oēm rectā lineā duce
re: & oēm finitā rectā lineā e regiōe eiice
re: & omni mō signo ex interuallo circulū scriber̄.
& oēs rectos āgulos mīores duos rectis pares eē:
& si lineā recta linea imissa iteriores angulos mīo
res duos rectis pares fecerit: eiectas lineas concur
rere: Si paribus paria adiecta fuerunt omnia paria
erunt. & si paribus paria dempta reliqua erunt pa
ria: & quæ eisdem paria sunt: & inter se paria sunt.

De musica.

Prior est musica inuentione metrica. Cū
sint. n. antiquissimi poetarum Homer⁹:
Hesiodus: Pisander: hos secuti elegiarii

Amphigo
nium quod
hēt idē an
gulū hēntē
Ochogoni
um.

Postulata
geometra
rum.

Poetaz an
tiquissimi.

Callinus.
Mimnerm⁹

Archiloc⁹.
Eupolis.

Alcman

Pindarus

Aristoxen⁹

Rhythmus
unde.
Rhythmos
nius. Or
phei. F.

Pédemen⁹
Peridemēs.

Musica qd.

Crusmata
quid.
Rhythmus
quid.

Callinus Mimnermus Euhemerus : mox Archilo
c² & Simōides trimetrū iābicum choricum: catha
lecticū: tetrametron cōposuere: Archilocus ēt Co
mata uersibus applicādo uariavit. Eupolis p pluri
mas species secuit. Alcman numeros ēt minuit ī car
men: hinc poetica melica αΤΕΛΗΣ. Illa etiam argi
ua minutiores edidit nūeros: Quā spēs cū iam di
spliceret. & integra breuior diceret magnitudine
Pindari asserta est: qui etiam libros innumeris mo
dis edidit. Hos secuti musici Timothe⁹ & Pōdos:
& Hypericles & Follis & clarissimus tum peritia
tum eloquētia Aristoxēus modulati p̄tinus cātus:
nec tñ an nō putes antiquiores cātus esse numeris:
Sed rusticos & incōditos post quos poetica ualuit
ueluti legitima musica licētior magisq; modulata.

De rhythmō.

Rhythmus credit^r dict⁹ a rhythmōio Or
phei filio & Idmoneae nymphae maricae
ut tradit niceratus libro quē cōposuit de
musico fratre rhythmōni: tradit hymenae Varriv
thonis autem & choloridis Tiresiae filiae Pēdeme
num & Peridemē: qui primus cecinerit res gestas
heroum musicis cātibus. Musica ē peritia faciēdo
rum & canēdorum modorū: eius ptes harmonica:
rhythmica crusmatica. Crusmata pulsus decori
sue carminis uocantur Harmonica est consonan
tia organica: Rhythmos grāce modus dici^r latīe.

Nominat^r uersus ab eo q^d fluat: seq^q ipse circueat.
 Modus at^e ē lex q^dā & ordo uocalium iteruallum
 & differentia uel ut Aristoxen⁹ diffinit: nō ut cūq^q
 cōpositū uocaliū tēporū interuallū. Carmē ē mo-
 dus uocibus iunct⁹: cuius discrimīa cātus modus
 motus. Tēpus est syllabæ spaciū: hui⁹ elementū.
 Breuis syllabæ diuiso breuis alia longa alia & neu-
 tris ratio est.

Versus un.
 Modus qd.

Carmē qd.

Tempus in
 Syllaba qd

De modulatione.

Odulatio est modorū prudens dispō: ei⁹
 in tres spēs τοῦ οὐκ ἔχοντος οὐδὲν. Species
 carminum. xiii. Ex quibus primum sunt:
 Dorium: Phrygium: Lydium: his accesserunt gra-
 uissimum hyppodoriū: Mox duo hyppophrygiū
 grauior & acutior: deīde doriū mediū: tum phry-
 giū grauis & alter excelsus: totidem lydii grauis
 & acutus: tum mixolydii parī diuersitate. Postre-
 mus hypermixolydiū acutissimus. organum quō-
 dam habuit tres intentiones: grauem: mediam: &
 acutā. Inde musæ quoq^q tres olim estimatæ: hyp-
 pate: mese: nete: Nūc in ampliore numero soni cō-
 siderant^r: ut sit pslambā omēos hyppate hypatō.
 Deīde paripate hypatō. Deīde lycāos hypatō. De
 inde hypate: Deīde hypates meson. Deīde triscel-
 mēenō netes mōmēnō paramese diezeumenon pa-
 rāete diezeumenō trite hyperboleō quas aīaduer-
 ti ille cū resonātia suauitatis ī arcu sororis Appolli

Modulatio

Doria mo-
 dulation.
 Phrygia
 modulatio
 Lydia mo-
 dulation.

Musæ tres
 olī creditæ

Lin⁹ Apol
linis. F.

Toni quot

Metrū qd.
Numer⁹ qd

Pedes

Pyrrichius.

Chorius.

Iambus.

Spondæus

nē tradūt & intendisse poti⁹ dytaratiū notasse q^d
astrictiora fila neruorū ī acumē excitarētur: graui
bus responderent remissa: idē fecisse tres primos:
de quibus supradictū est: hāc excepisse intentio
nē Linon: quem quidā appollinis filium tradunt
nymphæ paramesæ chrysthenidi reliquisse ab ea
adiunctum modū: qui synentmēas dicitur. hūc nu
merū auxisse therpandrū adiectione diezeumeno
q^d primus a grauib⁹ ī acumē auertit. Deīde Timo
theus addidit duos parameson & hypboleon. Ini
tiū modi dicit^r diesis: dimidiū semitoniū: totū to
nos: Toni duo & dimidi⁹ diatessaron nominatur:
Tres & dimidi⁹ diapēte: sex diapasō. hęc musica
summa sunt. De metris & pedibus.

Etrū græce latine numerus uocat^r. Nu
mer⁹ ē æqualium pedum legitima ordi
natio. hui⁹ artis thesis p^r ptes sunt pedū:
syllaba: elemēta numerorum: modorum elemēta:
spacia syllabarum ac tempora. Pedes componun
tur ex syllabis minimum binis plurimū ternis in
cipiunt temporibus binis ad se pueniunt Disylla
ba. iiii. trisyllaba. viii. plures quam. xii. esse nō pos
sunt. Pyrrichius ex duabus breuib⁹ cuius exem
plum Deus. chori⁹ ex longa & breui ut Roma. Iā
bus ex breui & lōga ut salus. Spondeus ex duabus
lōgis ut uates. Duo igitur quātitate contrarii spō
deus & pyrrichi⁹ duorum alter: alter quattuor tē

porum. Duo in ordine quorū uterq; trinarū tēpo-
rum. Iambus & chorius: ita nō plures q̄ quattuor
pedes sunt: nec esse possunt. trinarū syllabarum:
Primus ē Dactylus q̄ cōstat ex lōga & duabus bre-
uibus: cuius exēplum æolus. huic cōtrarius Anape-
stus ex duabus breuibus & lōga: ut pietas. Amphi-
brachus ex breui & lōga & breui: cuius exēplum.
Auarus brachisyllabus ex tribus breuibus: cuius
exēplum Cicero. & contrarius molossus ex tribus
longis. cui? exēplum mecenās. Itē tres quīnū tem-
porum. bacchi? ex duabus lōgis & breui: cuius exē-
plum latona. huic ordini aduersus Palimbachius
ex breui & duabus longis ut agnās: Cretic? & Am-
phimacrus ex lōga & breui & lōga: ut sanitas. duo
bus a quantitate contrariis brachisyllabo & molof-
so. Quorum alter trium temporum est: alter sex:
ordie sex tres in quaternis: tres in quīs tēporibus.

De legitimis numeris.

Rimus est & legitimus maxime numerus
p hexameter heroicus. huius pedes aut dacty-
li sunt aut spondei: raro & in uersu ex-
tremo reperiētur trocheus. eius exemplum. Auia
pieridum peragro loca nullius ante. totus iste da-
ctylic? fuit. & habuit summū trocheum. Sed mix-
tus ex spondeis hic erit. Italiam fato profugus laui-
naq; uenit. Totus ex spōdeis ciues romani tunc fa-
cti sunt campāi: hoc genus numeri. paucissimarū

Dactylus

Anapæstus

Amphibra-
chus.

Brachisylla-
labus.

Molossus

Bacchius

Palimbaca-
chius.

Creticus
Amphima-
crus.

Hexameter
heroicus.
Trochæus i
extremo he-
xametro.

Hexameter
spondaicus.

Pentameter
elegiacus.

Trimetros
Iambicus
Senarius

Trimetros
tragicus.

Trimetros
comicus.

Tetrame-
tros.
Quadratus
numerus.

xii. syllabarum: plurimarum. xviii. tēpora recipit.
xxiiii. Interea. xxiii. pedibus tribus tantum confix-
citur formas excipit. xxxii. quas enumerare festinā-
tibus longum est. Pentameter elegiacus habet exē-
plum. Dum meus assiduo luceat igne focus reci-
pit dactylum spōdeum anapestos duos in fine uer-
sus aliquando brachisyllabos. fit syllabarum pau-
cissimarum. xii. plurimarum. xiiii. Tertium pedē
spōdeum semp habet. quartum & quintum aliquā-
do brachisyllabum. Trimetros iambicus latine se-
narius dicitur: cuius exemplum: Phaselus ille: quē
uidetis hospites. xii. syllabarum ē. Recipit aliquā-
do prāter cates Iambum extremo pyrrichion.
Trimetros tragicus. pro ueste pinnis membra tex-
tis contegit: Et aquilonis stridor gelidas molitur
niues. recipit in parte prima scansionis spondeum
& alio loco dactylon & anapestum. & p iābo cho-
rium & tribracon. fit syllabarum paucissimarum.
xii. plurimarū. xvii. recipit tēpora plurima. xviii.
paucissima. xiiii. Comicus trimetros solet magis
in breues minui Trimetros hipponacticus pedem
nouissimum assumens spondeum uel chorium ta-
lis est: Calentibusq; lympa fontibus. semper eos-
dem pedes: quos reliqui trimetri: prāter nouissi-
mum recipit: & tetrametros: qui latine quadratus
uocatur: choriacus talis est. Tela famuli tela pro-
pere sequitur me thoas: recipit eosdem pedes per

uenit ad septem & semipedē: summū pedem petit
 aut creticū aut dactylū. Octonarius iambus: pin
 de & abste regimen argos. dum est potestas consu
 lendi. Septenarius. hæc bellicosus: cui mater pater
 cluet minerua. Cōstat ex pedib⁹ iisdem ionicus se
 ptēarius. Ibant mala eluere ueneream corona. Ioni
 cus maior est ille: Ictus retro recedit ī nate: supin⁹.
 habet uitium in tertia syllaba minor metuentis pa
 triæ uerba lingua præcipiunt inferere maxime
 pyrrichium & spondeum: solent diuisi syllabis lō
 gis plurimum syllabarum pedes admittere Aristo
 phanius: anapestus. Axena ponti per freta colchos
 deniq³ delatus adhesi. recipit pedes quaternorum
 temporum: oīs implet pedes præter semipedem:
 Anapesto octonarius ore beato lumine uolitans:
 qui per cælū cādīdus equitas. recipit eosdē pedes
 præter semipedē: Aristobolius. qdā terribilis tua
 pectora turbat terrifico sonitu intulit. is circuitus
 magisq³ uersus est: Dactylū crebrū hēt. rarū spon
 deū pone duodenarius. Quis meū nominans no
 men excitet: quis tumultum inuocans incolarū fi
 dem. Et hic circuitus magisq³ uersus est. huic sube
 runt denarius: qui repens semipulsus onere gra
 ui fores strepitu terrent. recipiunt pedes creticos
 chorios spondios iambos: brachisyllabos anape
 stos undecim syllabarū: Phaletius. Passer delitiæ
 meæ puellæ. recipit pedes spondeū dactylū creti

Octonari
 Iambus.

Axenus
 Iasonis ex
 peditio.

Aristoboli
 us uersus.

Phaletius

Angelicus

Anacreon
tū carmen

Priapeus
uerlus

Numeri
simplices

Nūeri qñ
ab heroico
transfigu
rentur.

cum palimbachium. Angelicus numeros & syllav
bam coarctat hexametro: ut Hectoris Androma
che pyrrhin connubia seruas. Anacreontiū miseri
inuidi uiuimus scientes: recipit pirrichium chori
um spondeum brachisyllabum anapestum. Prim^{us}
est semper pyrrichius numerus saturnus magnū
numerus triumphat hostibus deuictis. Sunt qui
hunc aristolochion uocant. recipit pedem sponde
um lambum pirrichiū chorium dactylum brachi
syllabum anapestum. Priapeus. hūc locū tibi de
dico cōsecroq; priape. Tertium pedem pro dacty
lo creticum habet: alioquin exametron esset. De nu
meris simplicibus. Pirrichius: rapite: agite ruite.
celeripedes: Contrarius est huic & duodecasylla
bon spōdaicon. olli crateribus exauratis hauserūt.
dactylicus. Puluerulēta putrē sonitu quatit ungu
la campum: Amphibrachius non facit numerum.
Anapest^{us} agilis. Sonipes rapitur celeri sonitu cre
pitans. Cretic^{us} horridi transferūt ad pedes ex eqs.
Palimbacchius amicos ad hanc rem si uoles aduo
ca. Bachius non facit numerum. Molossus idem ē
qui spondiacon. Nunc quemadmodum a princi
pali heroico plures numeri transfigurantur: osten
dam: ac primus Trimetrus fit heroicus Spondai
con. Ciues Romani tunc facti sunt campani. Syl
labā unam quæ est ante extrema ex longa cōtrahe
ut sit ciues Romani tunc facti apuli. Et esse cæpit

trimetrō. elegiacū trāsibit. Bella peremathios. rur-
sus ad pentametros: ut cōponam heroicos summo
partem posteriorē. Dum meus assiduo luceat igne
focus. & cōpono luceat igne focus troiæ qui prius
ab oris. Phaetium numerum qui est. altis flumina
uallibus tumescunt. Insertis uerbis facio heroicū.
Altis flumina prodita uallibus inde tumescūt. Io-
nicus est. Metuentis patriæ uerba linguæ: adiū-
ciam trinas uerbis singulis syllabas: nunc metuen-
tis nunc patriæ nunc uerba linguæ. Verto Italiā
fato profug⁹ lauinaq; uenit. cui est simile Patriam
tum profug⁹ lauinaq; cæpit. Aristophanius fit he-
roico: Arma uirūq; cāo troiæq; prim⁹ ab oris. Nu-
merum angelicum syllaba breuiata esse mōstrauit
heroicum. Item priapeiū si syllabam surripias fie-
ri heroicum. Finis.

Cebetis Thebani Tabula: E Græco
in Latinum conuersa per Ludo-
uicū Odaxium Patauinū.

Asu euenerat: ut in Saturni sacello
deābularem⁹: Vbi cū plerasq; alias
oblaciones: tū tabulā qndā pro tem-
plo positam intuebamur: in qua pi-
ctura quædam erat pegrina: & quæ
peculiare fabulas cōtineret. Quas
coniicere nō poteramus quænam & quales essent.

c iii

Necq. n. ciuitas neq. uallum pictura illa nobis esse
uidebatur. Cæterum muri ambitus erat qui duos
alios ambitus amplectebatur: alterum maiorē: mi
norem alterum. Porta ēt erat in primo ambitu: ubi
nobis turba ingens insistere uidebatur. Intra uero
ambitum multitudo quædam mulierū uisebatur.
Primi autem uestibuli & ambitus ingressum senex
quidam occupabat: qui turbæ igredienti quasi im
perare aliquid uidebatur: cuius fabulæ rationē no
bis inuicem addubitantibus quidam natu grādiōr
assistens nequaquam inquit hospites absurde faci
tis: qui de pictura hac addubitetis. Nō multi enim
indigenæ qd huius fabulæ ratio ualeat: intelligūt.
Quippe quam non ciuis sed peregrin⁹ quidam de
dicarit: qui huc iā pridem aduenerat: uir & magna
prudētia & sapientia prædit⁹: qui cum sermone:
tū opere quandam Pythagoræ aut parmenidis ui
tam fuerat æmulatus. Iis utiq. sacellum & picturā
hanc Saturno consecrauit. Vtrum igitur inquam
ego nosti etiam uirū ipsum: quem uidisti. Immo in
quit eū multo tempore sum admiratus: siquidem
adulescēs adhuc & complura studiosē disputabat.
Et ego huiusce fabulæ rationem ex eo differēte sæ
pi⁹ audieram. Per Iouem inquam ego nisi quæpiā
maior occupatio te detinet: expone nobis. Audire
enim magnopere concupiscimus: quidnam hoc fa
bulæ sit. Perlibēter o hospites iqt. Atqui hoc pri⁹

admonēdi estis: periculi quippiā inesse huic expo-
sitioni: quod nā inquam ego: quoniā inquit: si quæ
dicunt: attendetis: intelligetisq; prudentes atq; fœ-
lices euadetis: si min⁹ insipientiam: iſortuniū: cala-
mitatē: atq; ignorantiam consecuti: male uitam de-
getis. Hæc. n. expositio sphigis ænigmati: qđ illa
hoib⁹ præponat: per similis est. nam qđcūq; ipsum
intellexerat: salutē: q non intellexerat: exitiū conse-
quebatur. Eadem est huius enarrationis conditio.
Sphinx est. n. hoibus ipsa iſipiētia. Hæc at præpo-
nit: qđ bonū: qđ malū: qđ neq; bonū neq; malū in
uita sit. Quæ si quis minus intellexerit: ab ea iteri-
mit. neq; id semel sicut is qui depastus a sphinge
moriebatur. Sed p oēm uitā paulatim absumitur:
quēadmodum hi qui perpetuis suppliciis addicti
sunt. Contra uero si quis agnouerit: occisa demū
insipientia salutem ipse consequitur. Et beatus fœ-
lixq; per omnem uitam euadit. Quamobrem uos
attendite: ac diligenter audite. O Hercules q̄ ma-
gnū nos in desiderium coniecisti: si hæc ita se ha-
bent. Atqui ita se habent inquit. Nequaq; igit nos
oratio tua præueniet si quidē nobis attēte auditu-
ris. non ab re præciū huiusmodi præponitur. Sū-
pta itaq; uirga quadā & ad picturam ducta uidetis
ne inquit ambitum hunc: Videmus hoc imprimis
animaduerte: uos oportet: locum. s. istū uitā uoca-
ri. Turba porro illa ingens quæ portæ insistit. hi

Sphinx q̄:

Sphingis p̄
posita.

Genius quid
imperet.

Suadela
mores &
forma.

Suadela
potio.

Hoium me
retrices.

sunt omnes in uitam aliquando ingressuri. Senex
autem ille superior: qui manu altera paginam qua
dam tenet. altera nescio quid demonstrat: Genius
appellatur: hic imperat: introeuntibus: qd eos agere
oporteat: ut ad uitam igrediantur: & quale uiam prectu
ri sint: ostendit: ut salutem in uita consequantur. Quale
igitur eos iubet uitam carperet: aut quo pacto inquam
ego. Vides ne inquit iuxta portam solium quoddam eo
loco constitutum: ubi turba ingreditur. in quo sedet
suauibus moribus & formosa indole mulier: quae
poculum manu tenet. uideo: sed quoniam haec est? Suade
la inquit uocatur. Quae mortales omnes seducit.
Quid tum postea agit? Ingredientes ad uitam quo
ad per eam fieri potest bibetur compellit. Quae
nam uero haec est potio? Error inquit atque ignoran
tia. Quid tum postea? ubi hanc ebiberunt uitam
ingrediuntur: numquid omnes eum errorem bibunt?
necne? omnes inquit bibunt: sed plus alii: alii minus.
Non uides praeterea intra portam mulierum meret
ricum multitudinem quandam diuersos aspectus
multifariosque praeferentium. Video. iste igitur opini
ones & concupiscentiae & uoluptates uocant. Quae
turba ingrediente statim profiliunt. & unumquemque
amplectuntur: ac deinde abducunt. Et quoniam eos
abducunt? aliae inquit ut saluent. Aliae ut per dece
ptionem interimant. O inquam admirandus uir
quam acerbam ac tristem potionem dicis. Atqui

omnes inquit optima pollicentur: sæq; eos ad foeli-
cem atq; conducibilem uitam esse perducturas. il-
li uero per ignorantiam: & errorem: quem ab ipsa
suadela combiberunt: quænam uera uia sit: in uita
non inueniunt. Sed inconsulto errant: ut uidere li-
cet ex hiis: qui prius ingredientiẽs eo circumuagan-
tur: quo ipsæ cõmonstrauerit. Video inquã hoc.
sed mulier illa quænã est? quæ ueluti cæca atq; in-
sana super lapide quodam rotundo consistere uide-
tur. Fortuna inquit uocatur. Ea uero nõ solum cæ-
ca sed insana etiã & surda est. Quænam huius
sunt partes. obambulat inquit quocunq; gentium:
& aliis quidem facultates eripit. Aliis tradit. Ab eis
demq; rursus aufert illico quæ tradiderat: atq; aliis
temere instabilerq; concedit. Quapropter ex eo
argumento ipsius ingenium facile indicatur. Qua-
le nam hoc est inquam ego? quoniam in rotundo
lapide consistit. quid tunc ex re significatur? quod
parum certa atq; instabilia sunt illius munera. Ca-
lamitates. n. magnæ ac difficiles oriuntur: ubi quis
in ea fidẽ collocarit. Turba uero hæc ingēs: quæ
eam circũstat: quid sibi uult. & quinam uocatur.
uocantur hii quidem inconsulti: quorũ nemo non
petit: quæ proiciat: ac dilapidet. Cur uero aspe-
ctu haud quaquam simili sunt? sed eorum alii gau-
dere: Alii sublatis manibus tristiari uidetur. Qui
cũq; inquit eorum gaudere ac ridere uidentur. Hi

Fortūa sup
lapide ro-
tundo.

Fortūa cur
super lapi-
de rotundo.

Fortūa sub
diti qui.

Fortuna do
na.

sunt: qui a fortuna quippiam acceperunt. a quibus
etiam bona fortuna nuncupatur. Qui uero flere:
ac manus protendere uidentur: Hi sunt: a quibus
abstulit. quæ tradiderat antea. A quibus fortuna
mala nominatur: Et quænam sunt: quæ illis elargi
tur. per quæ tantopere cum accipiunt: lætantur.
quum amittunt: lugent: hæc inquit ea sunt: quæ a
plerisq; hominibus bona existimantur. Et quæ nã
sunt ea: Diuitie. s. & gloria: & nobilitas & liberi: &
tyrrânides. & regna & alia quæcûq; id gen⁹. Hæc
autem nũquid bona non sunt: De hiis inquit alias
disputabimus. Nũc circa fabulæ narrationem uer
semur. ita inquit sit. Vides igitur ubi portam hanc
præterieris ambitum alterum superiorem: mulie
resq; extra ambitum collocatas meretricio ornatu
insignes. & ualde inquam. Ex hiis hæc incontinen
tia: hæc luxuria: hæc auaritia: hæc assentatio nun
cupatur. Quid hĩc potissimum astant: Eos inquit
obseruant: quia fortuna qppiam acceperũt. Quid
tum deinde: exiliunt atq; amplexantur eos: & adu
lantur: & ut penes maneant: obtestantur. uitam iu
cundam atq; labore omni & incommodo uacuam
illis affore promittentes. Si quis itaq; persuasus ea
rum blandiciis eo se contulerit: tantisper illi suauis
uidetur ea conuersatio: quoad hominem titillaue
rit: deliniueritq; postea secus: Vbi. n. resipisceĩ coe
perit. Tum demum ab ea se non tam oblectatum:

q̄ absumptum & contumeliis affectum intellix-
git. Quo fit: ut cum omnia prodegerit: quæ a for-
tuna fuerat consecutus: tunc illis mulieribus inser-
uire atq; inhonesta omnia sustinere: & turpia quæ
q; ac pernitiola illarum gratia cogatur admittere.
Veluti furtum: sacrilegium: peritrium: proditio-
nem: deprædationē: & quæcūq; hiis similia. Vbi
uero eos deffecerint: punitioni addicuntur. Et quæ
nam hæc est? Vides ne retro eas quandam ueluti
bestiolam: locūq; pariter angustū & tenebrosū.
Vbi etiam turpes ac sordidæ pannosæq; mulieres
uersari uidetur? Et ualde inquam: Ex his igitur in-
quit quæ flagellum tenet pūitio nuncupat. Quæ
caput intra genua habet: tristitia. Qui uero capil-
los suos euellit: dolor. Hic alius uero qui de formi-
tatem: macilentiam: & nuditatem præferens iuxta
eas accubat: ac deinde similis illi turpis et macilen-
ta quædam: qnam sunt? Hunc sane inquit luctū ap-
pellant. illa uero ipsius sorore mœstitiā. his itaq;
tradit: & eorum cōturbatio. cruciat. Post denuo
in aliud infelicitatis domiciliū tradit: atq; reliq̄ ui-
tā in oī miseria traducit: nisi forte illi pænitetia ob-
uiā pdierit. Quid tū postea cōtigit? si pœnitetia
illi obuiā fuerit: eripit eū ex ifortuniis: & alterā illi
opinionē alterumq; desiderium iprimis. per qd ad
uerā disciplinam perducitur: & ad eam quæ falsa
disciplina nūcupatur. Quid tum postea? si inquit

Discipline
Luce 9 hitus

Luce 9 hitus

Discipline
Luce 9 hitus

Luce 9 soror

Discipline
Luce 9 hitus

Disciplinæ
falsæ hirs.

Disciplinæ
falsæ ama-
tores & cul-
tores.

101019551

eam opinionem suscepit: quæ ad uerā disciplinam
perueat: ab ea mundatus: expiatusq; salutem: beati-
tudinem: foelicitatem in uniuersa uita lucraturū.
Si secus denuo: a falsa illa opiniōe seducit: O Her-
cules q̄ magnū est hoc aliud discrimen? Hæc autē
inq̄ ego: falsa disciplina quænā est. Vides ne alte-
rum illū ambitū. Video inq̄ ego: atqui extra ambi-
tum in uestibulo mulier quædā assistit. quæ mūdi-
tiā cōstantiāq; nō mediocrē prætendit. Apprinxe
inq̄. Hanc igit̄ iquit pleriq; hoīes & uulgus uocāt
disciplinā. Cū falsa poti⁹ disciplinā sit. huc sane pri⁹
applicant q̄ salui fiunt. Vbi ad uerā disciplinam
puenire uoluerint. Nunquid alius ad ueram disci-
plinam aditus non patet. Patet inquit. Hi uero in-
tra ambitum declinantes: quinam sunt homines?
Falsæ inquit disciplinæ sunt amatores decepti:
seç opinantes ueræ disciplinæ contubernio frui.
Et quinam uocantur hii? Alii iquit poetæ: alii ora-
tores: alii dialectici: alii musici: alii arithmetici: alii
geometræ: alii astrologi: alii uoluptuarii: alii periv-
pathetici: alii critici. & quicunq; eiusmodi sunt. Il-
le autē mulieres quæ uidentur circumcurrere prio-
ribus illis similes: in quibus incontinentiam: & re-
liquas una esse affirmabas: quænā sunt? illæ ipsæ
sunt inquit. Nunquid etiā huc ingrediuntur. ita
per iouē in hīs simulq; etiā insipiētia: neq; ab opi-
nionē ac reliquis malis euadēt: priusq; rapudiata

falsa disciplina ueracem uiam ingressi fuerint: &
 purgatoriam eorum uirtutem admiserint. & mala
 oīa: quibus inuoluuntur: & opiniones & ignorantia
 & reliquam oēm prauitatem sequestrauerint: tum
 demum ita salui: & incolumes erūt. Neq; ullo unq;
 falsæ disciplinæ cōmertio labefactari poterunt: ne
 q; horum studiorum grā mali quippiam adipiscen
 tur. Et quænam hæc uia est: quæ ad uerā discipli
 nam ferat. Vides inquit locū illum superiorē: ubi
 nullus inhabitat: Sed solitudo igens esse uidetur.
 Video præterea ianuā quādam pusillam: ante quā
 uia quædam est: quæ non multū admodū frequen
 tatur. Quippe quā pauci admodū terunt: q; accli
 uis & asperat: & saxosa uideatur. & ualde inquā. Col
 lis præterea quidā excelsus apparet: ad eūq; angu
 st⁹ admodū ascēsus: & q; multa pfūda hīc ide præ
 cipitia offerat. Video. hæc igit inqt uia ē: q; ad ue
 rā disciplinā ducit. Aspectu īprimis formidolosa.
 Porro circa collis supiorē partem: saxum igens &
 præaltum usq; quaq; præruptum uides: Video in
 quam. Vides præterea mulieres duas supra saxum
 constitutas pulcritudine atq; habitudine corporis
 excellentes: ac manus per quam alacriter ptenden
 tes: Video: sed quænam inquam uocātur? Altera
 inquit cōtinentia altera constantia nūcupat. Sunt
 autem germanæ: cur nā igitur man⁹ tam alacriter
 ptendunt? Hortantē inquit eos qui ad id loci ueni

Disciplinæ
 ueræ uia as
 pera.

Disciplinæ
 ueræ duces

unt. ut bono animo atq; intrepido sint: admonētq;
 paululum quippiam adhuc esse tolerandū. Se. n.
 eos paulopost ad pulcherrimā uiam perducturas.
 Vbi uero ad saxum puenerint quonam mō ascen
 dunt: nullam. n. eo ferentē uiam aīaduerto. Ipsæ a
 præcipitio illo descendunt. eoiq; sursum ad se tra
 hunt. Deinde recreari & q̄scere iubent. ac paulo
 post fortitudinē: audaciāq; cōtribuunt. eosq; ad ue
 ram disciplinā deducere se profitent. & uia ostē
 dunt: q̄ sit elegās quam plana: quā puia quā nullis
 malis obnoxia: ut uides. ita p Iouē uidef. Videsne
 inquit ante illud nemus locum quēdam q pulchri
 tudinem amœnitatēq; pratorū præfert: multoq; lu
 mine illustratur: Et ualde inquam. aīaduertis igit
 in prati meditullio ambitū alium & portam aliā.
 ita sane: sed quonam pacto locus hic nuncupat:
 Fortunatorū inquit domiciliū. hic. n. uirtutes oēs
 & foelicitas ipsa uersat. Esto inquā ego. eam esse lo
 ci pulchritudinem. Qui iquit aspicias: ppe portā
 quā formosa & cōstanti facie mulier existat: mediā
 indiscretam iam ætatem: habitum uero & ornatū
 simplicem præseferens. Ea q; non in rotundo sed
 in quadrato lapide secura & munitia cōsistit. Duæ
 præterea aliæ: quas tãquam filias una secum habe
 re uidetur: ita prorsus apparet. Harum igitur quæ
 medium locum tenet: disciplina est: eam ueritas &
 persuasio comitatur. Cur autem hæc quadrato la

Fortunato
 rum domi
 cilium.

Disciplina
 ueræ solū.
 Disciplina
 ueræ comi
 tes.
 Disciplina
 cur lapide
 qdrato stet

pidi potissimum insistit. Ex eo inquit arguitur. q̄ ad
eam puenientes securo & certo tramite proficiscū
tur. Donationesq̄ traditas tuto suscipiunt. Et quæ
nam illis ab ea dono dantur? Confidentia inquit atq̄
aius imp̄terit? hæc uero alia quænā sunt: sciētia
inquit: per quam graue nihil ī uita perpeti unquam
posse se intelligūt. Quam præclara inquā Hercu
le mūera. Sed quāob̄rē extra ambitū ita moratur?
Vt inquit adueniētes excipiat accurate. ac uī illam
purgatoriam instillet. purgatosq̄ ac prorsus emen
datos ita eos ad uirtutes introducat: quonā pacto
inquam ego: non. n. intelligo. At intelliges inquit:
quēadmodū si quis grauius ægrotās medicum ac
cersiuerit. purgatoriis statī medicamētis oēs ægri
tudinis cās eximere conat̄. Atq̄ ita demū a medi
co repatus in sanitatē restituit̄. Qui si medici præ
ceptis minus obtēperauerit merito repudiatus ab
ea ægritudine conficit̄. Hæc intelligo inquā ego:
eodem itaq̄ pacto ubi quis ad disciplinā puenerit:
p̄be curatur: & uirtute illius irroratur. Vt quāpri
mum mala oīa expurget: eiiciatq̄ quibus adueniēs
īplicabat̄. Quænā hæc? Ignorantiā: errorē: quē
ap̄d Suadelam ebiberat. Arrogātiā: cōcupiscen
tiā: intēpantiā: furorē: auariā: & reliq̄ oīa: q̄bus ī
prio ambitu fuerat repletus. Vbi uero satis emun
dat̄ fuerit: quonā eū mittit̄ itro inquit ad sciām:
aliasq̄ uirtutes. Quas nā & q̄les? Vides ne itra por

Disci. uerae
dona.

Sciētiae ha-
bitus.

Sciētiae so-
rores.

Sciētiae mī-
felicitas.

Felicitatis
soliū & ha-
bitus.

Felicitatis
dona.

tam coetum mulierum q̄ bonae indolis atq; institu-
tionis uidentur: q̄ inculto ac simplici habitu pra-
ditae: nihil i se aut fictum aut accuratius ornatum
more aliarum pratēdentes. uideo inquā. Sed quae
nā hae uocantur. Prima inqt scia nuncupat. Aliae
uero huius germanae sunt: fortitudo: iustitia: pbi-
tas: tēpantia: modestia: libertas: cōtinētia: Mansue-
tudo: heus inquā optie ergo q̄ magna in spe sum?
Modo inqt itelligatis: & q̄ auditis: studiose pcipia-
tis. Atqui inquā ego accurate ac diligenter attēde-
mus. Salui igit̄ iquit eritis. Vbi ergo eū ipsae susce-
pint: quonā adducūt? Ad matrē inquit. Ea uero
quā nā ē? Felicitas inquit. Cuiusmodi at̄ hāc ē?
Vides ne uiā illā ad sublimē illū uerticē ferentē.
Quē oēs ambitus ueluti arcē suā āplectūtur. Vi-
deo. mulier praecellēs i uestibulo cōstituta sup soli-
um excelsum sedet cultu nō tā curioso q̄ liberali:
Corona florentissima elegāter admodū capiti im-
posita. Ita prorsus ur̄: hāc igitur inqt ē foelicitas?
ubi igitur ad eā quippiā accesserit: qd rerū gerit?
Ipla inquit foelicitas cum potentiae suae corona cir-
cūdat. Itidem reliquae omnes uirtutes: perinde ac
maximorum certaminum uictores coronare solēt
Et quānam inquam ego certamina deuicit. Ma-
xima inquit: & maxima etiam monstra. quam pri-
ipsum absumebāt: affligebāt: atq; i seruitutē redi-
gebāt. Omnia hāc deuicit: ac lōge a se sequestra

uit. Seqꝫ ipsum adeo supauit :ut huic illa nunc ser
uiant. Quibus ipse antea in seruitutem redactus
fuerat. Quanam hæc mōstra dicis: audire. n. ad
modum cupio. Imprimis inquit ignorantiam & er
rorem. An tibi mōstra hæc esse nō uidetur: Tetra
& laboriosa inquā ego. Deinde tristitiam: luctū: &
auaritiā: & incōtinētiā: & reliquā oēm improbitatē.
His oibꝫ nō ut ātea pet: sed iꝑerat. O ꝑclara inquā
ego faciōra: & pulcherrimā uictoriā. Illud autē mi
hi etiam expōe: cuiusmodi sit eius potētia: qua eū
coronari dixisti. Beatifica iquit o adolescens. q. n.
fuerit ea potentia coronatus: & foelix & beatus eua
dit. neqꝫ alibi q̄ i se ipso spem foelicitatis reponit.
Quam præclaram uictoriā dicit. Cæterum co
ronatus quid agit: aut quo uadit: Suscipientes eū
uirtutes ad id loci ducunt: unde primū aduenerat.
eiqꝫ cōmostrāt studia iꝑroborū: q̄ male degant: &
miseræ uiuant: quanta in uita naufragia patiantur:
quātum aberrant: quam ueluti hostium captiuita
tē præferant. Alii incontinentiæ. Alii arrogantia.
Alii auariciæ. Alii inani gloriæ. Alii aliis malis in
seruientes: per quæ a calamitatibus: quibus irretiti
sunt: exoluere se nequeunt: ut saluentur: & eo pue
niant. Sed in omni uita pturbantur. atqꝫ hoc ꝑpeti
unt: qꝫ huiusmodi uiā iuenire nō possūt. Mādatū
n. a Genio ac numine suo traditum: obliuioni mā
dauerūt. Recte inquā dicere mihi uideris: tametsi

f

hoc ēt insuper ambigo. Cur nam ei uirtutes locū
illū cōmonstrent? Vnde prius aduenerat: nihil cer
ti nouerat. neq; ullā eorū: quæ ibi agerentur: sciē
tiam tenebat: sed ignorātiā atq; errorē: quē ebibe
rat: ambiguus: quæ bona nō erāt: bona: quæ mala
nō fuerāt: mala existimabat. Quo circa male ēt ui
uebat: sicut alii pleriq; ibi diuersantes. Nūc uero p
cepta utiliū & cōducibiliū rerū scia & ipsæ optiv
mā uitā traducit. Et eos qui pessime agūt: cōtēpla
tur. Vbi igit oīa fuerit cōtēplatus qd agit: aut quo
tēdit? Quo inquit ei collibitū fuerit. Vbi. n. eū se
curitas hēt pinde ac antrū corytium possideret: &
quocunq; puenerit: ibi tutissimus rectā uiuēdi rō
nē assequitur: oēs. n. eū tanq; ægroti medicū liben
ter & gratanter excipiēt. Nunquid igit illas mulie
res: quæ monstra abs te dicebant: āpli? nō ueret:
ne quid ab eis detrimēti patiat. Nihil penitus: qui
neq; dolore: neq; tristitia: neq; itēmpantia: neq; aua
ritia: neq; pauprate: neq; ullo alio icōmodo uexet.
Oib? .n. imperat: ac præst: a quibus antea præv
mebat: eorū instar: q a uipera morfi aliquando fue
rint. Fera. n. quæ aliis omnibus pernitiem ac mor
tem afferūt: illis duntaxat innocuæ sunt: quod eā
uim ueneno contrariam possident. Ita ne huic qui
dem quippiam nocet: quia uirtutem uitiis ac max
lis oppositam uelut Antipharmacum natus est?
Recte dicere mihi uideris. sed hæc etiā insuper ex

pone: quinam sunt illi: qui illic a colle aduenire ui-
 dentur: quorū alii coronati laticiam quandam p-
 se ferunt. Alii icoronati desperatione rerū tibias &
 capita lacerare uident. Cū alioqn a qbusdā mulie-
 ribus detineant. Coronati sunt inquit qui sospites
 ad disciplinā puenerūt: eamq; consecuti summo pe-
 lantur. Incoronati uero alii desperatione a disci-
 plina reuertunt: male ac misere degētes. Alii metu
 perculsi ac pterriti atq; ad constātiā refugiētes rur-
 sus errāt: & p uias inuias uagantur. Quæ uero mu-
 lieres eum sequūtur: quænam sunt? Tristitiæ iqt:
 & molestiæ: & anxietates & ignominia & ignoran-
 tia. Omnia igitur eos mala sequuntur. Omnia in-
 quit p Iouē subsequunt: ubi uero in primū ambir-
 tū ad uoluptatē & incōtinētiā puenerit: nequaq; se
 ipsos accusant: sed & statim disciplinam & sectato-
 res illius maledictis incessunt. Adeo miseri & cala-
 mitosi & infelices hī sunt: qui ab earum contuber-
 nio defecerunt. Male enim uiuunt: & nullis earum
 bonis perfruuntur. Et quæ etiam bona autumant:
 Luxuriam & ut breui complectar interperantiam.
 Conuiuari. n. & pecudum more scortari maximo-
 rum bonorum fruitionem esse arbitrantur. Aliæ
 uero mulieres: quæ illinc cum risu & hilaritate ad-
 ueniūt: quæ nā uocant? Opiniones inqt eos ad di-
 sciplinam ducentes. qui uirtutes ingrediuntur. De-
 uia. n. deflectūt aliquātisper ut alios adducant: ad

moneātq; illos esse felicitatē iam cōsecutos : quos
iam pridem adduxerant. Vtrum igitur inq; ego ip
sæ intus ad uirtutes ingrediuntur. Nequaq; inqt:
opinionī. n. ad sciām introire non licet. Sed disci
plinæ duntaxat eos tradunt. Quibus a disciplina
sueptis ipsæ post hac denuo alios adducturæ re
uertuntur: earum istar nauium: quæ depositis one
ribus denuo reuertuntur: ut aliis mercibus implean
tur. Hæc sane inq; mihi recte uideris differuisse.
Illud aut nobis nōdū patefecisti. Quidnā Genius
uitā ingressuris i peret faciendū? Bono inqt & cōstati
aio esse: quapp uos et cōfidite. Oīa. n. edissertabo.
nihilq; p̄termittā: recte inq; ego loqris. Protēsa ita
q; iterū manu aspiciat inqt mulierē illā q; cæca eē: &
rotūdō lapide isistere uī. Quā paulo ante nūcupa
ri fortunā asserui. Aspiciū? Huic inqt impat nō
esse credendū: nec qcq; aut stabile aut securum aut
ppriū existimādū. qd ab ea suscepit. nihil. n. phi
bet: qn oīa hæc auferat: atq; alteri tribuat. Quip
pe quæ sapius id agere cōsueuerit. Qua ppter il
lius et munera pui eē pendēda denūciat. neq; gau
dendū: ubi dederit: neq; dolendū: ubi abstulerit.
Eāq; postremo nec uituperādā neq; laudādā. Nix
hil. n. cū ratione: sed temere omnia facit: ac fortui
to: ut antea uobis exposui. Quo circa Genius ille
imperat: ut nulla eius faciōra demiremur. neue ma
los numularios imitemur. Illi. n. ubi argentum ab

Numularii
mali.

hominibus accepint: gaudēt: & suū esse arbitrant̃.
Vbi uero repetitur: moleste ferūt: & pessime secū
actū putant. neq; meminerūt ea se conditione de
positū suscepisse: p̃ quam liceret ei: q̃ deposuerat:
iterū recipere. Eandem itaq; in illius muneribus
habendam esse rationem Genius imperat: recordā
dūq; eiusmodi ingenium eam fortunæ: ut quæ de
dit auferat. statimq; multiplicia rursus accumulet.
Aliquādo aut̃ non his mō quæ dederat: sed his ē:
quæ prius extabāt: facultatibus spoliet. quæcūq;
igit̃ dederit: suscipe iubet. atq; ita ad stabilē securā
q; munificentia diuerti. Q ualē hāc inq̃ ego: quā a
disciplina suscipient. Si salutē ibi fuerit cōsecuti.
Hæc ergo quænā est: Vera īquit scia utilitū rerū:
securaq; & stabilis & imutabilis mūificētia. Q uo
circa statī ad hāc cōfugere iubet. Cū uero ad illas
mulieres accesserint: quas antea dixi uoluptatē &
incontinentiā nūcupari: Illic quoq; ac tutū esse di
scedendū imperat. ac ne his qdē fidē eē adhibēdā.
Q uoad ad falsā disciplinā peruenerit. Ibi igit̃
aliquātrisp̃ īmorari: & qcqd libuerit: ab ea tanq̃ uia
ticū accipere iubet. Ac demum postea illic absce
dere. rectaq; ad uerā disciplinā peruenire. Hoc il
lud est quod a genio præcipit̃. Cui si quis aut con
trari⁹ aut min⁹ obediens fuerit: miser miserrime
moritur. Istius modi sane fabula est: quæ ī tabula
continet̃. Vobis autem nihil inuideo: si quid ulte

Litterarum
studia uicia
frenant.

Discipline
uera lra si
necessaria.

rius interrogare ac perscrutari uultis: ego uobis ex
ponā. Recte dicis inq̃ ego. Caterū quid eos cape
a falsa disciplina geni⁹ impat⁹: quā bona & cōduci
bilia esse uideātur. Hæc igitur quænam sunt? Lit
teræ inquit: atq; alia mathematū studia: quæ a Pla
tone tradūtur. Veluti uim freni cuiuspiā in coher
cēdis adolefcētib⁹ obtinere: ut ne ad alia peiora di
strahāt. Vtrū uero ea cape oīo necesse ē siqs ad ue
rā disciplinā sit puētur⁹ necne? Nihil inqt necesse
est: sed alioqn utilia sunt: tametsi ad reddendos ho
mines meliores nihil conferunt. Nihil ergo affir
mas hęc esse utilia ad meliores uiros efficiendos?
Licet. n. pfecto sine his ēt meliores fieri: illa tamē
ēt non inutilia sunt. Quēadmodū. n. quæ aliquan
do pronūciant⁹: per interpretē cōiicimus. cū alio
quin nō inutile sit: nos etiam ipsos si qd pcepim⁹:
uoce ac līgua disertiore pseq. Ita sine his ēt studiis
fieri meliores nihil phibebit. Nunqd hi: q; mathe
matici uocantur: ad meliores q̃ alii sint homines
efficiendos nihil excessunt? Et quonam pacto ex
cellere poterūt: q; nihilominus q̃ alii in bonorū &
malorū cognitione decepti etiā oībus uitiis iplicati
uideantur. Nihil. n. phibet eū qui litteris erudit⁹
ac disciplinis omnibus fuerit institut⁹ itidem ebri
um & intemperantem & auarum: & iniustum: & p
ditorē: ac postremo insipiētē esse: multos pfecto
eiusmodi uidere licet. Quare fieri nō pōt inqt: ut

hi p has disciplinas uiri meliores euadāt. Nequaquā
appet ex hac rōne: Sed quānā ē cā inquam ego?
Quia in secūdo ambitu uersantur: tāq̄ ueræ disci-
plinæ appropinquātes. Et quod hoc inquit emolu-
mēti affert: cū plerūq̄ liceat aiaduēter de primo
ambitu in tertiu ab incōtinentia & reliqs uitiiis ad
ueracē disciplinam pueniētes. Qui hos mathema-
ticos prætergrediūtur. Quare quonāmodo pfici-
unt: nisi forte prorsus indociles & durioris ingenii
sunt: Cur hoc inquam ego? Quoniam in primo
ambitu hoc plus habent: q̄ quæ nesciunt: nesci-
re se non dissimulant. In secundo uero illud certe
nesciunt: quod scire se profitentur. Cuius senten-
tiæ quoad fuerint ad ueracē disciplinā percipien-
dam nihil oīo promoueri necesse est. Illud præte-
rea nō ignoras: q̄ opiniōes etiā de primo ābitu ad
eos similiter īgrediunt. Quo fit: ut illis hi nihilo
meliores existāt: nisi hos itidē pœnitētia subsequa-
tur: sibiq̄ persuadeāt: se non disciplinā sed falsam
disciplinam attigisse: p quam decipiūtur. Atq̄ ita
salui esse non possunt: Quo circa uos etiam inqt
hospites ita facite: & quæ dicuntur: quoad profex-
ceritis: diligenter attendite. Quinimmo de his ip-
sis sæpenumero considerandum est. Et nihil in-
termittendum: sed reliqua præter rem existiman-
da: alioquin nulla eorum: quæ nunc auditis: utili-
tas erit: ita faciemus. Illud autem explica: cur bōx

Fortūa do
na nō bōa.

Vita n̄ ma
lū ē nec bo
num.

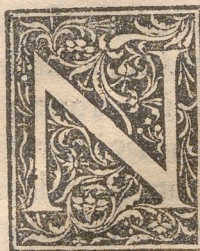
na non sint ea: quæ hoīes a fortuna præcipiunt. Si
cuti uita: fanitas: diuitiæ gloria: liberi: uictoriæ: &
reliqua his similia: Rursusq; his opposita. cur mala
non sint? Valde. n. absurdum & incredibile hoc no
bis uidetur. Age itaq; inquit enitere ut quod senti
as de quibus interrogaris: respondeas. Atq; hoc in
quam ego faciam facile. Vtrum igitur si male quis
piam uiuat: Viuere illi bonum censes? Non bonū
sed malum inquam ego: mihi uidetur. Quonā igi
tur pacto uiuere bonum est inquit? Si quidem hoc
per se malum est: quia male uiuentibus malum: be
ne autem bonum esse mihi uidetur. Ipsum igitur
uiuere & malum & bonum esse contendis? Ego in
quam: absit itaq; ut tam absurde loq̄ris. Neq; n. fie
ri potest ut idem malum pariter ac bonum sit. ita
n. & utile: & perniciosum. & eligendū & fugiendū
simul idem semp: quo quid absurdius? Sed quonā
pacto: si cui male uiuer cōtingat: eidē quoq; malū
contingat. Ipsum uiuere malū nō est? Atq; uiuere
& male uiuere sub eodem nō censetur. Nūquid nō
ita tibi uidetur? Profecto idem esse ne mihi quidē
uidet. Itaq; uiuere non malū est: nam si malum exi
steret: malum utiq; uiuentibus esset: quia quod per
se malum est: ipsum uiuere illis adesset. Vera mihi
dicere uideris? Quoniam igit & male & bene ui
uētibus uiuere ipsum cōtingit: neq; bonū neq; ma
lum esse ipsum uiuere cōfirmatur. Sicuti ne secare

quidē atq; urere in agrotātibus morbosum aut sa-
lubre dicitur: nihilominus in ipso ēt uiuere cōpro-
batur. Ita res est. Tu itaq; sic aduerte: utrū male ui-
uere: an potius honeste ac generose mori cupias?
honeste in quā ego potius mori. Quo circa ne mo-
ri quidem est malum. si quidem emori q̄ uiuere ple-
rūq; est eligibilius. ita se res habet. eadem est rō de
sanitate & infirmitate. Sæpius n. sanū esse non cō-
fert. Verū e contra: cum ita casus tulerit. Vera di-
cis. Age uero de diuitiis ita consideremus. Siqdem
plerosq; intueri sæpenumero licet amplissimis di-
uitiis affluentes: pessime tamen ac miserrime uiuē-
tes. plerosq; per iouem. Quapropter ad bene uiuē-
dum nihil illis diuitiæ prosunt. non uidet. Impro-
bi. n. sunt. Non diuitiæ igitur sed disciplina p̄bos
ac studiosos efficit. ita sane comprobatum est. Vbi
autem bonæ sunt ipsæ diuitiæ si ad meliores effi-
ciendos possessores suos nihil adiuuat: ita prorsus
apparet. Quibusdā ergo diuitias hñe non cōfert:
ubi diuitiis uti nesciūt. Mihi ita uidetur. Quō igr̄
bonū esse id aliq; iudicabit. Quod plerūq; nō pos-
sidere satius est. Nullaten⁹. Si qs igr̄ recte ac pru-
dēter diuitiis uti nouerit: bñ ac fœliciter uiuet. Si
secus: male atq; ifœliciter. Verissime dicet hoc mi-
hi uideris. Sūma uero totius ē rei: dū hæc aut tāq;
bona expetuntur: aut tāq; mala despiciuntur. neq;
aliud ē: quod æque hoībus aut pturbationē aut de-

Diuitiae
nec bonae
nec malae

trimentum afferat: quod cum honoribus afficiuntur.
Et in solis diuitiis consistere felicitatem arbitran-
tur. Consequenterque nullum earum rerum gratia
quamuis impium & flagitiosum facinus esse recu-
sandum. haec uero propter ipsam ueri boni ignoran-
tiam patiuntur. Illud enim ignorant: bonum ex ma-
lo fieri nequaquam. Multos autem uidere licet in
diuitiarum possessionem ex pessimis ac turpissimis
facinoribus deuenisse. Veluti prodicionibus: depre-
cationibus: homicidiis: calumniis: rapinis: aliisque
compluribus & prauis operibus. Ita res est. Si igitur
ut par est: ex malo bonum nullum prouenit. Di-
uitiae uero ex malis facinoribus proueniunt: Diui-
tias nequaquam bonum esse necesse est: Sic ex isto
sermone contingit. Caeterum ne sapientia quidem
& iustitia ex malis operibus acquiri possunt: neque itidem
iniustitia & insipientia ex bonis. Siquidem ipsa ea-
dem simul consistere non possunt. Diuitias uero &
gloriam: & uictorias & reliqua id genus multa cum
prauitate cuiquam contingere nihil prohibet. Qua
propter haec neque bona neque mala censeantur. Ca-
eterum sapientia duntaxat bonum. Insipientia uero
malum. Recte inquam & sufficienter mihi dicere
uideris.

Plutarchi Libellus de differentia
Inter Odium & Inuidiam.

Nihil fere ab odio differē inuidia sed
idem esse plane uidet. Virtus. n. mul-
titudini hamorum similia sunt: q̄ si
cum pendētibus ex ipsis affectibus
huc atq; illuc moueantur: pluribus
inter se nodis atq; implicationibus
connectuntur. Ipsæ uero quemadmodū in ægritu-
dinibus accidit aliæ ob aliarum dolorē cruciantur.
Fœlix. n. tamen qui odia gerit: q̄ inuidū torquet.
Iccirco beniuolentiā utriq; oppositam putamus.
Nihil enim est aliud: q̄ bonorum erga pximum uo-
lūtas. Odium uero atq; inuidiā eisdem animi affe-
ctus esse quippe qui contrariā beniuolentiæ optio-
nem habent. Sed quando non æque idē similitudi-
nes: ut differentiæ diuersum faciunt: per has p̄scrui-
temur indagemusq; ab ipso horum affectuum ge-
nere exordium summentes. Nascitur itaq; odium
ex opinione: q̄ habem⁹: quod is: quem odimus: ma-
lus sit: aut in uniuersum aut quantum ad nos attri-
bet. Cum. n. fieri sibi iniuriam nonnulli putant: ad
gerenda odia promptiores redduntur. Afferentes
igitur iniuriam & malos homines oderunt & ini-
quo animo ferunt. Inuidēt uero his duntaxat qui
fœliciter uiuere uidētur. Quapropter inuidia qui-
dem indeterminata est perinde atq; ægritudo ocu-
lorum: quæ ad omnem splendorem turbatur. Odi-
um uero certis clauditur terminis: cum semper in

Vicia inter
se connexa

Beniuolen-
tia q̄.

Odiū origo

Inuidia est
indetermina-
ta.
Odiū i o'ia
animalia.

Germanicus
odit gallū.
Magi odev
rūt mures.

Invidia in
hoies tm̃.

Brutorū in
ter se odiū.

Egithali &
acantilidū
mira.

Invidia sep̃
iniusta.
Odium sax̃
pe iustum.

aliquibus subiectis pmaneat. Præterea odium est et
erga animalia ratione carentia. Feles. n. cataridesque nonnulli
oderunt & rubetas & serpentes. Germanicus vero neque
gallum aspicere poterat. At persarum magi mures
interficiebant tum quia illos oderant tum quod diis
immortalibus eius generis animal molestum esse arbi
trabantur: quod arabes quoque & ætiopes faciunt. Inui
dia vero duntaxat hominis & erga hominem est. Neque
n. invidere iter se ferre possunt: cum nullum de for
tunate alterius iudicium habeant neque gloria aut de
decore moveantur: quibus rebus invidia augeri ma
xime solet. Odium vero & inimicitias invicem exer
cent pugnantque inter se se quasi adversus quosdam
infidos. Aquilæ. n. draconesque iter se pugnant: Cor
nices & noctuæ. Egithali & acantilides: quorum nec
cruor quidem cum interfecti fuerunt commisceri po
test. quod si forte miscueris rursus fluit separaturque.
Credibile vero est & maximum illud tam leonis in
gallum: quam elephanti in aprum odium ex timore natum
esse. Quod. n. timent: facile oderunt omnes. Hoc
igitur inter odium invidiamque videtur interesse: quod
illud in brutorum etiam natura comperiatur: hæc
humanum genus non excedat. Ad id accedit quod iu
ste invidere nemo quisque potest. Neque. n. ad felicitate
suam quisque iniurius & tamen invidiosus est. Odio
vero complures iuste habentur: sicut hi quos odio
dignos appellamus: qui neque malorum consuetudine

dinem fugiūt neq; abominātur neq; iniquo animo
ferunt. Magnum uero huius rei argumentum est:
q; nonnulli odio se habere quamplurimos fatent.
inuidere se alicui negant. Odium. n. malorum lau
dabile est. iccirco fratris Lycurgi filium charilaū
spartæ præfectum probum & clementem uirum
laudantibus quibusdam collega eius & quomodo
inquit probus est charilaus: cum ne in malos qdē
sit acerbus. Thersitæ quidē turpitudinē corporis
uarie ac multifariam poeta descripsit: Peruersitatē
uero morum breuiter & fere uno uerbo conclusit.
Odit & hunc magnus pelides odit Vlyxes. Maxi
mus enim peruersitatis cumulus est optimis uiris
inimicum esse. Atqui inuidere se oēs negant: qd si
qs id eis ostendere conet: mille excusatiōes afferūt
iratos se esse aut metuere hominē aut odisse dicen
tes aut alia quā quis rōne huius affectionis nomē obū
brantes ac tegentes: q̄si hæc sola animi ægritudo
celāda sit. Neceſſe est igitur huiusmodi ægritudi
nes: sicuti plantas hisdem & nutriri & coalescere:
& aliæ qppe aliis facillime accedūt. Oderūt itaq;
quēq; maxime: ut maxime p̄ficere in uitiis cernūt.
His uero magis inuident: quos ad uirtutem rectio
re tramite prodeūtes intueitur. Quo circa Themis
tocles cū adhuc adolescēs eēt: nihil splēdidū a se
fieri dicebat. Neminē. n. adhuc se inuidum habere.
Et. n. quēadmodū cantarides lætioribus frumētis

Odium lau
dabile.
Licurgi fili
us charila9

Peruersita
tis cumu
lus qui.
Inuidū ne
mo se dicit

Inuidiæ cā
Themisto
clis dictum

Socratis ca
lūniatores
Ath. ifensi.

Socra. calū
niatorum
mors.
Inuidia qd
maius.
Inuidia qui
caruerūt.

Inuidia nō
in miseros.

& uiridioribus rosis maxie innascuntur: ita inuidia
eos præcipue tangit: qui boni sunt quiq; ad uirtu-
tem gloriâq; grassari uidentur. Rursus e contrario
magnitudo uitiorum odium auget. iccirco calum-
niatores socratis utpote qui ad uitiorū culmen per-
uenerant adeo oderūt uiri Athenienses aduersatiq;
sunt: ut neq; eis ignem accendere nec quærentibus
respondere nec qua illi se se abluissent aqua uti uo-
luerint: sed eam perinde ac sceleratā effundi iussæ-
rint: donec illi cum perpetim odium amplius non
possent: suspēdio uitam amiserunt. Foelicitatis ue-
ro magnitudo ac splendor sæpenumero inuidiam
extinguit. Neq; enim credibile est Alexandro aut
cyro inuidere quēpiam imperitantibus & cuncto-
rum iam dominis. Sed quēadmodum sol eius um-
bram: supra cuius caput astiterit suis aspergens ra-
diis aut prorsus extinguit aut longe minorem red-
dit: ita & foelicitas: cum magnam nacta altitudinē
fuerit & supra inuidiæ caput splendorē suum sper-
serit: eam attenuat expellitq; inimicorum autē am-
plitudo ac potētia odiū haud quāq; minuit. ideoq;
Alexander inuidum quod habuit neminem: Exo-
sos uero complures: a quibus tandem per insidias
interfectus est. Simili modo infœlicitas iuidos qui
dē compescit. inimicitias uero non tollit. Oderunt
enim etiam hostes ad extremam redactos calamita-
tē. At nemo est: qui miseris inuideat, iccirco illud

a quodam e nostris sophistis non sine ratione di-
ctum: inuidos homines libenter commisereri.
Quapropter hanc quoque non paruum horum affe-
ctuum differetiam esse arbitramur. quod odium neque
foelices neque fortunatos deserit. inuidia ob utrumque
excessum facile comminuitur. iam uero ex contra-
riis potius id ipsum consideremus. Dissoluunt pro-
fecto inimicitias odiūque: si aut sibi persuaferint nul-
la sese iniuria affectos esse: aut quos uti malos ode-
rant bonos compererint: aut tertio beneficiis pla-
cati fuerint. Extrema. n. gratia ut Thucydides inquit
& si minor sit: opportunum tamen nata tempus ma-
iorem interdum iniuriam dissoluit. Horum uero
primum inuidiam certe non minuit. Quamlibet
enim a principio sibi persuadeant nullam sibi iniu-
riam inferri: non tamen a liuore abstinere. Nam re-
liqua duo augent potius inuidiam. His enim inui-
dent magis: qui boni uidentur tanquam summum
bonum uirtutem consecutis. Quod si qua a foelici-
bus beneficia accipiant: dolent illis tum ob uolun-
tatem tum ob potentiam inuidentes. Illud enim
uirtutis est. hoc foelicitatis utrumque bonum. Qua-
propter odium & inuidia omnino diuersi affectus
sunt. Si quid his rebus illud quod cessat. haec autem
torquetur & crescit iam uero ipsam utriusque
affectus electionem consideremus. Habent
enim odium est obesse uelle. & enim potentiam

Inuidia
cupidi.

Gratia ex-
trema.

O foris uolun-
tas.

Odiū quid

Inuidia exi-
tū nō q̄rit.

ēius ita diffiniūt dispositionē quādam ac curiosam
male agendi uoluntatē. Ab inuidia uero hoc abest.
Neq. n. inuidi multos e propinquis & domesticis
suis perire uellent neq. ad extremam miseriam re-
digi. sed foelicitatem eorum graui animo ferunt p-
hibentq. si possunt eorum gloriam ac splēdorem:
extremā uero calamitatem non optant sed si per in-
de ac ex altissimis ædibus eam partem: quæ suas
obscuriores reddit: deposuerint bene secum agi
existimant.

Plutarchi de differētia inter odiū & inuidiā. Finis.

Basilii Oratio De Inuidia E Græco In Latinum
Conuersa Per Nicolaum perotum.

Onus est deus: & bonorū merētib⁹
largitor. Malus diabolus: & omniū
malorum auctor. At sicuti bon⁹ ne-
mini unquam inuidet: ita diabolus
continuo liuore uexatur. Fugiamus
igitur fratres affectum inuidiæ: ne
operum aduersarii nostri participes fiamus: neue
eiusdem criminis rei peragamur. Etenim si elatus
superbia in diaboli iudicium incidit: quo pacto in-
uidus præparatam diabolo pœnam euitare pote-
rit? Inuidia. n. nullum perniciosius crimen huma-
nis est ingenitum mentibus. Quod licet inuidio
so nullam afferat molestiam: Præcipuum tamen &
intestinum inuidi malum ē. Nam sicut rubigo fer-

Inuidia nil
peius.

rum: ita inuidia animum hominis ubi insita est: cōsumit. Vel potius quemadmodum uiperas tradūt uētre in quo genitæ sunt corroso nasci: eodem modo liuor oppressum exardit animum. Inuidia. n. est dolor ex proximi commodo proueniens. Quapropter neq; curæ neq; sollicitudines inuidum ullo tempore deferunt. Fertilis est uicini ager. Affluit omnib⁹ ad uictum necessariis domus. Honos uiro nō deest. Hæc omnia alimentum morbo ministrant. & solitudinis quædam additamenta sunt inuido. Quapropter nihil differt ab homine nudo: qui ab hominibus cædatur. Fortis est quispiam: in offensa ualitudine. Hoc inuidum macerat. Alius ob pulchritudinem est iucundior. Hæc alia inuido plaga. Hic uirtute: prudentia dicendi uiribus multis antecellit conspicitur ab omnibus: In admiratione habetur. Alius diues: honoratus: in dandis munerib⁹ splendidus. inferendo indigentibus subsidio liberalis. Ideoq; maximam apud eos: quos sibi beneficiis deuinxit: laudem consecutus fuit. Hæc quoq; quasi quædam uulnera medium liuidi hominis inficiunt pectus. Est & illud in hac ægritudine molestissimum: q; dolorem suum detegere nemini potest. Sed defixos in terram tenēs oculos dirumpitur dolore: & ægritudine cruciatur. interrogatus uero quo morbo tantopere perturbetur: pudet eum diuulgare calamitatem suam: q; inuidus sit: q; sollicitus: q;

Vipera matris uētre exedit.

Inuidia qd

Inuidi comites.

Inuidia causa.

ob fortunas amici concipiat animo dolorem: q̄ fra
tris foelicitatem quærat. Deniq̄ q̄ bonorum alte
rius aspectum pati non possit. Sed proximi sui cō
moda suam faciat calamitatem. Hæc. n. diceret in
uidus. Si uera loqui uellet: At quando hanc nemi
ni æqualium detegere potest in profundo pectoris
ægritudinem fouet: quæ uiscera eius æxedit: con
sumitq̄. Quapropter nec medicum eius ægritudi
nis inuenit: nec medicinam ad id genus morbi con
ducibilem reperit. quāquam nonnulla de huiusmo
di medicamentis scripta extent. Sed semper unum
eius ægritudinis remedium expectat: Vt aliquem
ex his: quibus inuidet: ruentem cernat. Hic odii ter
minus est inuidiosum aspicere e fortunato infœlix
factum: Et eum qui antea omnibus erat cōspi
cuius: calamitosum uidetur. Tūc lætat: cum illum
lachrymantē cernit: cū ruentē intuet: & fortunato
qdē nequaquā gratulat. Infœlici uero socias iungit la
chrymas & mutationem uitæ e quibus ī quæ reda
ctus sit: una quærit non ob humanitātē misericor
diāq̄ præterita uerbis extollens: sed ut grauiorem
illi faciat calamitatem suam. Filium post obitū lau
dat: & innumeris ornat præconiis: q̄ bonæ indolis
fuerit: q̄ ingeniosus: q̄ in omnib⁹ rebus agēdis ido
neus. Cuius laudes dum uiuebat: nunq̄ summis la
biis attigisset. Quod si complures ei rei assentien
tes cernat: mutata sentētia rursus inuidet mortuo.

Diuitem post occasum eius admirat: pulchritudi-
 nem corporis robur bonam ualitudinem. Postq̄ in
 ægritudinem quis inciderit: laudat extollitq̄. In
 summa presentium quidē hostis: pditorū amicus
 est. Quid igitur hoc morbo pnitiosius: corruptio
 uitæ pditio naturæ: inimicus earum rerū: quæ no-
 bis a deo cōcessæ sunt. Ipsi deo cōtrarius ē. Quid
 principium illud malorum omnium demonem in
 inimicicias cū hūano genere ipulit? Et nepe inui-
 dia: ob quā dei hostis māifeste deprehēsus ē. Deo
 qdē iratus ob beneficētiā eius erga hūanū genus.
 Ipsum uero hoīem q̄do deū nō poterat infestans.
 Hæc eadē fecisse uidet Cayn quoq̄ prim⁹ damo-
 nis discipul⁹ & inuidiā atq̄ homicidiū ab ipso edo-
 ctus germanas inigtates. Quas paul⁹ quoq̄ cōiū-
 xit: cū diceret repletos inuidia homicidio. Quid
 igit fecit: uidit illū a deo honoratū: atq̄ peremit:
 ut honorantem offenderet. Cum. n. ad oppugnan-
 dum deum minus idoneus esset: ad perimendum
 fratrem conuersus est. Fugiamus quæso fratres hāc
 ægritudinem magistrā inimiciciarum cum deo.
 homicidii matrem: cōfusionem naturæ: affinitatis
 ignorationē: irrōnabile calamitatem. Quid doles
 hō: cum nihil molesti passus sis? Quid si cui boni
 qdpiā fors cōcesserit graui feres aīos: cū nihil tuis
 detrahat bonis. Quid si eum q̄ dete benemerit⁹
 est: odisti. Nōne tuæ ipsius inuides utilitati? Qua

Inimicicia
 rū magra.

lis erat Saul: qui multitudinem illam acceptorum
beneficiorum cām uoluit esse inimiciciarū contra
Dauid. Et. n. p̄cipio q̄dem suauissima illa harmo
nia & diuina musicæ furiis liberatus hasta liberato
rem suū traicere conat⁹ est. Deinde uero una cū
uniuerso exercitu a manibus hostium redemptus:
& si ingentem illum propter Goliath pudorem eui
tasset: Tamen quando decuplum laudis a cantanti
bus saltatriculis Dauid tribuebatur dicētib⁹ per
cussit Saul mille & Dauid decē milia. Ob hāc unā
uocem & ipsa ueritate comprobatum testimoniū:
Primo homicida fieri: ac per insidias illum interfiv
cere conat⁹ est. Deinde cum profugum fecisset nō
tamen iccirco inimiciciarū finem fecit. Sed tandē
coacto exercitu cū tribus millibus electorū aduer
sus illū p̄fectus oēm puincia solitudinē lustrauit.
Quod si q̄s inimiciciarū cām p̄cunctatus fuisset:
r̄ndisset p̄fecto eius se uiri meritis ad id cōpullum
esse. qui quo tpe illum p̄sequebat⁹ in somno cōpre
hēsus parat⁹ morti obiect⁹ hosti: rursusq̄ a uiro iu
sto ac ei man⁹ iſerre uolēti liberatus: neq̄ hoc b̄nifi
cio ad misericordiā iſclinatus ē. Sed rursus cōpauit
exercitū: rursus illū p̄secut⁹ fuit: dōec itex itra spe
lūcā captus illi⁹ q̄dē uirtutē splēdidiorē reddidit.
Suam uero peruersitatem fecit aptiorem. Intracta
bilis inimiciarum species inuidia est. Qui enim
alia causa dissident: mitiores interdum beneficiis

fiunt. Inuidi uero & male morati hoīes magis excā
 descunt. Quo. n. maiora in inuidum merita cōfer
 runtur: eo magis dolet: turbat: ægro fert aīo. Plus
 nāq; doloris ob facultatem beneficii suscipit q̄ ob
 collacta in eum beneficia uolptatis: Quam feram
 morum peruersitate non superant. Quod adeo
 agreste animal īmanitate non uincūt. Canes apud
 nos nutriti mitissimi sunt. Leones a nobis educati
 māfuefiunt. Inuidi uero beneficiis importuniores
 redduntur. Quid generosum illum Ioseph in ser
 uitutē redegit. Nempe inuidia fratrū. ubi admira
 ri licet: q̄ rationis expers hæc ægritudo sit. Cum
 n. exitum somniorum timerent: seruū fecerūt fra
 trem suum pinde ac si seruus nullo tēpore adorari
 posset. Atqui si uera erāt somnia quo pacto exitus
 illorū ppulsari poterant. Sin falsæ uisiones q̄ obre
 decepto inuidebāt. Iā uero illorū sapiētia in se ip
 sos recidit. Quibus. n. artibus uitare futura posse
 rati fuerāt: his apertum futuris iter præbuere. Ni
 si. n. uēisset: nunq̄ in uincula cōiectus fuisset: nun
 quā cum ministris pharaonis familiaritatē inuisset:
 nunq̄ somnia rimatus esset. Quibus rebus ægy
 pti principatum obtinuit: & a fratribus q̄ ad eū ob
 penuriam frumenti uenerant: adoratus est. Verte
 cogitationem tuam ad maximam omniū inuidiā.
 & quæ in maximis contingit. Hæc profecto con
 tra saluatore e iudæorum insania pgressa est. At q̄

Inuidus est
 ingratus

Inuidia affi
 nitatē exps
 Inuidia Io
 seph uēdit

Inuidia
 affectus ne
 stia.

in inuidia
 inuidia

Inuidia ser
 uator nī in
 teriūt.

in sibilum
aut sibilum

in sibilum
egys sibilum
ol sibilum
sibilum dicitur

Inuidia in
suos tantum.

in sibilum
in sibilum
in sibilum

obrem illi inuiderunt. Nempe ob miracula eius:
quæ miracula erant. Indigentium salus: nutriebant
esurientes: & nutriendem persequabant. Resurge
bant mortui: & uiuificanti inuidebant. Expellebā
tur daemones: & expulsori infidiabant: mūdabant
leprosi: claudi ambulabāt: audiebāt surdi. & cæci
uidebant. At beneficus ipse fugabat: tandēq; eum
qui uitam mortalibus gratificatus fuit: neci tradi
derūt redēptorem hominem uerberātes: & iudicē or
bis pagētes eū. Ita ad oēs inuidiæ mala puenere. Et
hoc uno telō a principio orbis usq; ad finem seculi
humana uitæ hostis diabolus uulneratos pstratos
q; perdere nititur. hic nostris calamitatibus gaudet.
hic ob inuidiam decidit. & ut nos quoq; eodem
crimine ruamus oēs adhibet machinas. Quapp sa
piētissimus uir merito nos hortabat: ut inuidorū
cōiūia fugerem: p eā quæ i cōiūiis haberi solet:
familiaritatē omnem uitæ cōsuetudinē intelligens.
Quēadmodū summā adhibemus curā: ut aridos
furculos longius ab igne amoueamus: ita pro uiri
bus adnitendū est: ut inuidorū amicitia cōsuetudi
nemq; fugiamus extra inuidiæ tela sistentes. Neq;
n. aliter inuido uti possumus: nisi ipsius similes fia
mus: quandoquidem iuxta Salomonem uiro amu
lato a socio eius. Et profecto ita se habet. Non. n.
egyptio inuidet scythæ: sed gētilis sui unusquisq;
amulus est. Et ex gētilibus quidem ignotis ne

mo inuidet. sed notis & his quidem uicinis aut eo
dem quaestu aliaue similitudine secum conuētis.
ex his uero coartaneis maxime & propinqs & fratri-
bus. at sicuti ærugo præcipua est frumēti calamita-
ta: ita inuidia itestinus amiciæ morbus. cæterū il-
lud in hac ægritudinæ laudaret quispiā. Quod
quo uehementius inuidia afficitur aliquis: eo maio-
rē suscipit molestiā. Et quēadmodū sagittæ: quæ
uelotius emittuntur si firmū aliquod durumq; in-
uenerūt obstaculū: in eū a quo emissæ sūt: repel-
lunt: ita inuidiæ tela cū nihil inuidioso obesse pos-
sint inuido plagas inferūt. Nā qs unq; quantūlibet
se crutiās tātillū pximi sui bonis detraxit. Et q̄q; se
ipsum quasi liquefactus dolore consumpserit: iam
uero & ipsis serpētibus pniciosiores habent inuidi.
Si quidē serpētes p plagas emittunt uirus. Quod
putrescentia uulnera paulatim exædit. Inuidos ue-
ro sunt: qui putent etiam ipso aspectu nocere. Et
iccirco bonæ interdū habitudinis corpora: q̄b² illi
inuideant: extingui: & eorū splēdorē elanguescere:
ac si pniciosa aliqua grauedo ex inuidorū oculis flue-
ret. qua mortalium corpora ifecta corruptaq; red-
derentur. Ego uero hanc opinionem tanq; uulgav-
rem pertranséo. Talemq; qualem uetulæ mulier
culis narrare solent. Illud affirmo infestum probis
hominibus damonē. Si quādo optiones hominū
suarum similes reperit: ipsas ad libidinem suam

Inuidorū
aspectu no-
xius.

Inuidi faci
es.

Inuidi ma
ledicus.

tractare. Itaque oculis mortalium quasi suæ uoluntatis ministris uti. Ad hæc non horres te ipsum seruum facere perniciosissimi dæmonis. Sed uitis inquinari te pateris: quibus hostis fias eorū: qui nullam tibi iniuriam intulerunt. Hostis dei boni & nullo liuore perturbati. Agite fugiamus hoc adeo intolerabile malū. serpentis admonitio est inuentio dæmonis. satio inimici: Arrabo pœnæ impedimentū pietatis. Via ad ignem æternum. priuatio regni. Quid q̄ & ipso aspectu inuidi discernuntur? Oculi eorū atrii sunt: atq; obscuri: Genæ pallidæ: Turbida supercilia: animus perturbatione diruptus ueritatis iudicium de rebꝫ nullum habens. nō uirtus apud illos laudabilis est. non dicendi copia honestate ac gratia perfulgens: non aliud quidpiā earum rerum: quas sequi admirariq; solemus. sed quemadmodum uultures solent ad putrescentia cadauera in pastus discurrere complura prata cōpluris amœnos atq; odoriferos agros supuolantes: & ueluti muscæ insueuerunt integras corporis partes prætermittentes ad ulcera sese conferre: eodē modo inuidi splendorem uitæ & rerum gestarum magnitudinem prætermittentes hominum duntaxat uitis immorantur. Quod si a recto nonnunq̄ quod sæpe mortalibus accidit deflectere uideant: hoc diuulgant. & per eas res illorum uitam esse in aperto uolunt: ignaris pictoribꝫ similes. Qui per

obtortum nasum aliāue huiusmodi cicatricem aut
naturalem aliquem defectum aut casu superueniē
tem eorum: quos effingere conantur: formam ostē
dunt. Ad id accedit: q̄ q̄busdā trāsmutationib⁹ ad
malum laudabile subuertunt. Et per uicia uicina
uirtutibus calumniantur. Fortem uirum temerari
um uocant. Temperantem asperum: iustum imma
nem. Prudentē uersutum. Magnificum uentosum
nominant. Liberalem prodigalitatē parum auari
tiæ accusant. In summa omnib⁹ uirtutis speciebus
noīa imponunt ab oppositis uitiis mutuata. Quid
igitur an in accusatione huius mali orationem ter
minabim⁹? Hæc uero medicinæ quasi media pars
est. Neq̄. n. inutile uidetur: si quis ægroto morbi
sui magnitudinē ante oculos ponat: quo diligētio
rem eius rei suscipere curam possit. At si quis eum
hoc in loco nondum pristinæ incolumitati restitu
tū relinquat: nihil aliud agit: q̄ si ægrotātē in mor
bo missum faceret. Quid igit⁹? Quo pacto hanc
ægritudinē aut principio euitabim⁹: aut deinceps
in eam prolapsi propellemus. Si a primordio nihil
magnum nihil excellens in rebus humanis esse no
bis persuaferimus. non hominum diuitias: non fra
gilem gloriam: non bonam corporis habitudinē.
Neque enim in rebus adeo momentaneis fælici
tatem consistere definimus. Sed ad æterni uerū
que boni participationem uocamur. Quapro

Inuidus ca
lūniator.

Virtutis In
strumenta.

pter non diues ob diuitias admirandus: non potēs
ob splendorem & amplitudinem suam: non fortis
ob robur corporis: non sapiens ob copiam verbo
rum. Hæc enim instrumenta uirtutis sunt. Si qui
ipsis bene utatur. At nullam in se beatitudinē con
tinent. Quicumq; igitur his male utitur: nō secus
miser iudicandus est: q̄ qui gladio quem in tutelā
corporis sui acceperat: ultro seipsum uulnerauit.
Qui uero bene & secundū rectam rōnem præsen
tia tractat. Quiq; dispēsator ē earum rerum: quæ
sibi a deo collatæ sunt: neq; in propriū solummo
do usum thesauros cumulat: Is laude bēiuolētiæq;
dignus est: & ob amorem eius erga promixum &
ob mores suauissimos. Quo circa si prudētia præ
stat quispiam. Si diuino sermone clarus habetur:
noli illi continuo inuidere: noli unquam tacere sa
crarum litterarum iterpretem: Si quis spiritus san
cti gratia acceptus est: laudemq; ab audientib⁹ cō
sequitur. Tuum. n. bonum est. Et tu propter do
num doctrinæ missus es. Si suscipere aliqd uelis.
Præterea scaturientem fontem nullus ē qui tegat:
ob radiantē solē nemo sibi oculos obnubit: nemo
inuidet. Sed ad uoluptatē suā unusq; illis fruit⁹.
Spirituali uero sermone in ecclesia dei. scaturiēte
& pio corde spiritus sancti donis effluēte nequa
quam lætas adhibes aures. Sed audientiū plausus
tibi molesti sunt. Velleq; nec qui fructū pciperet

adesse quēquam: nec qui laudaret. At qualē hęc
apud iudicē animarum nrarum excusationē ha
bere poterūt? Igitur naturæ bonum fateri oportet
animi bonū esse. Qui uero diuitiis floret: potētia
ualitudine corporis recteq; his utit: eū amare tue
riq; debemus tanq̃ cōia habentē uitæ instrumēta.
Ea. n. secundū rectam rationē partit diuitiarū co
pia: abunde subministrans & corporis obsequio la
borantibus præsidiū ferens. Cæterā uero oēm sub
stantiam non magis suam q̃ cuiuslibet egeni iudi
cans. Qui uero ī huiusmodi rebus aliter se habet:
is miser potius q̃ inuidia dignus existimandus est:
utpote maiorem ad male agendū oportunitatē na
ctus. Nāq; id nihil aliud est: q̃ ob maiore copiam
abundantiāq; perire. Si igitur ad iniusticiam quasi
quoddam uaticū diuitiæ sunt: Profecto miser est
diues. Si uero ad uirtutē cōducibiles: nullū apud
diuites inuidia locum habet. Cū in cōmunē oīum
usum diuitias pferat: nisi qs forte ita perfid⁹ ē: ut
sibi quoq; ipsi bonorum gratia inuideat. Quod si
paulisp̃r humanas res cogitatione reliquas: & ad
uerū illud ac laudabile bonū mentē erigas: longe
magis uereberis aliq̃ e terrenis istis & corruptibili
bus rebus scelicem aut admiratione dignam iudi
care. Quisquis igitur ita uiuit: ut uagis istis ac mū
danis rebus minime sit iplicitus: Is ut in inuidiam
incidat: fieri non pōt. Si uero oīo gloriæ auid⁹ es:

Inuidiæ fru-
ctus.

& q̄ plurimis præstare cupis: ac iccirco q̄ secund⁹
sis: æquo animo ferre non potens. Est. n. hæc quo
q̄ præcipua inuidiæ cā. ad exercitationem uirtu-
tum ambitionem tuam tanq̄ ad profluentem quen-
dam riuum conuertito. neq̄ prorsus quacuncq̄ uia
diues fieri optato. neq̄ mundanis dūtaxat opibus
illustis: Hæc. n. in tua potestate non sunt. Sed iu-
stus esto. sed temperans: prudens: fortis: & in his
quæ ad diuinam religionem pertinet: patiens. Sic
n. & te ipsum saluum feceris: & in maioribus reb⁹
maiorē gloriā consequeris. Virtus. n. in nobis
ipsis est: & a studiosis eius possideri facile potest.
Abundātia uero pecuniarum: pulchritudo corpo-
ris dignitatum splendores in nostra potestate non
sunt. Quapropter si uirtus q̄ præstabilius bonū
est & æternius: ac oīum cōfessione principatum te-
nens ipsa nobis ipsa q̄renda est. Hæc uero animo
nostro insita esse nullo modo pōt: nisi cū ab omni
alia labe tum uel maxime ab inuidiæ perturbatio-
ne purus sit. Non uides q̄ grande malum sit hipo-
crisis: At hæc inuidiæ fructus est. Morū. n. dupli-
citas inuidiæ præcipuæ grā inter mortales repiri
solet. Si qd est odiū in p̄fundo pectoris substinen-
tes caritate coloratā sup̄ficiē præ se ferūt: scopulis
p̄fecto similes. qui breui unda tecti malū. p̄uidis
nautis inspatū obiciūt. Quapp si mors illinc ad-
uersus nos uelut ex fronte profluit bonorū omniū

priuatio :alienatio dei. confusio diuinæ legis & om
nium:quæ in hac uita sunt:bonorum euersio.Cre
damus apostolo:neq; efficiamur inanis gloriæ cu
pidi: inuicem prouocantes : inuicem inuidentes .
Sed potius benigni:misericordes:donantes inui
cem:sicut & deus donauit nobis. Finis.

Basilii Epistola de uita Solitaria ad Gregoriū Na
zanzenum per Franciscum Filelphum e Græco
traducta.

Um te uir optime diebus superioribus
præclara multa atq; putilia:tū de uita
solitaria: tū de eius officiis eloquēter:
eruditeq; docentē in populū audirē :
se se mihi iter audiēdum illa magni Basilii episto
la memoriæ obtulit:quam ad Gregorium Nazan
zenū de solitariae uitæ officiis & pite scripsisset &
grauiter. qre cū primū domū rediissem:eo quæsi
to reptoq; opusculo:quæ uir ille sanctissim⁹ de re
hmōi lris mādaret:legi grate oīa diligēter. Mirus
sane ordo uisus est & præceptorū & rerū:quibus
fieri uideo: ut cum maxime soli uideamur :nullis
tamē familiaribus egeamus:nullis comitibus :nul
lis sociis. Nam qui ea sequi:amplectiq; studuerit:
quæ in hac epistola a sapiētissimo Basilio sunt scri
ptas certe: & domi & foris & urbanus & pereгри
nus:& in loco celebri & obscuro secum habebit
Christū maximū:cuius fratus exultāsq; presentia

neq; sit neglecturus: si quos apud se habeat: nec
item requisitus quibus careat. quid .n. ei deesse
queat ad bene beateq; uiuendum: qui deo abundet
sine quo boni eē nihil oīno possit. Nō .n. iter hos
urbium ciuitatumq; tumultus satis mihi aut quieta
uirtus aut tuta uideri solet: quæ quo maior est: eo ī
se maiorem conflat inuidiam. quod si ea uis est na
turaq; uirtutis: ut non solum agendum nos ducat:
sed etiam contemplando perducatur ad deum. Certe
omni ope atq; opera studere: annitq; debemus ut
dei magisq; hominum consuetudine delectemur.
Non .n. is solus est: qui habet in solitudine deū cō
tubernalem: sed qui sit inter homines solus. Verū
quo me mea uocat oratio: Num adeo sim stultus:
ut ei uelim Christi doctrinam ullam ostēdere: qui
uniuersæ Italiæ quottidie christū prædicat: Itaq;
Philelpho tandem omisso Alberte piissime Basili
um nostrum audi: cuius sanctam & sapientem ani
mam te ueluti indutum tanq; pythagoram euphor
bi ex suis hisce scriptis liquido intelliges.

Basiliius Gregorio Nazāzeno Salutem.

Conoui tuā epistolam: quemadmo
dum amicorum filios ex ea parentū
quæ ī illis appet similitudine agno
scunt. Nam quod ais haud esse rē
magnā loci extructionem ad indu
cēdū aīo tuo appetitū quēdā uiuē

di nobiscum: ni prius & de modo & de uitæ actio
ne aliqd didiceris: iste sane cogitatus & tuus est: &
tuo dign^o aïo: qui res omnis humanas nihili faciat
ad eā: quæ nobis beatitudo in promissionibus ē p
pōita. Me uero scribere certe pudet: quæ ipse nox
ctu dieq; faciam in hac solitudine. Reliqui. n. urba
nas consuetudines perinde atq; innumerabilium ma
lorū occasiones. Sed me ipsum relinquere nondū
potui. At illorum sum similis: qui ob imperitiā na
uigādi in mari turbati: atq; nausēantes magnitudie
nauigii offendūt: tanq̃ id ī agitādo sit m. altū: & in
de in lembum cymbamue transeuntes ubiq; nausē
ant ac turbantur. Eos. n. pauor bilisq; comitatur.
Huiusmodi quiddam etiam ipsi patimur. Res. n.
domesticas conuehentes ubiq; sumus cum simili
bus tumultibus. Itaq; nullum magnum ex hac soli
tudine fructum sumus consecuti: quæ quidem fa
cere oportebat: & unde nobis Iesum christū seq: q
salutē nobis præcepat (Ait. n. Siquis uult post me
uenire abneget semetipsum: & tollat crucē suā ac
sequat me) Ea. s. hæc sunt. In ocio conādū est uti
mente. Nam quemadmodū oculus circūactus assi
due quicq; nunc feratur obliquus: nunc sursum: de
orsumq; frequētius uertatur: rem subiectam liqui
do uidere non pōt: sed ei quod aspiciūt uisum assi
gat: oportet: si plane cernere illud uelit. sic et mēs
humana ubi sit tracta innumerabilibus mūdi curis

Coelibus
cura.

Maritorū
curæ.

clare ueritatē intueri nequit. Verum qui nuptiarū
uinclis nondū ē coniugatus: hūc rabidæ cupidita
tes: & effrenati appetitus: & amores quidā imanes
pturbāt. Quē uero cōiugiū iā coerces: hūc alter
curarum tumultus excipit: in filiorum caritudine
cupiditas filiorū: At in filiorū possessiōe eorundē
alendorū sollicitudo: uxoris custodia: domus diligē
tia: seruorū gubernatio: tabularū detrimēta: cōten
tiōes aduers⁹ uicios: iudicioꝝ cōplicatiōes: merca
turæ picula: agriculturæ lassitudines: dies omnis af
fert propriam tenebrositatem aīæ: & noctes diurnas
curas accipientes in eisdē imaginationibus mē
tem decipiunt. Horum autem una est fuga: segre
gatio ab uniuerso mūdo. Sed mundi separatio nō
est ab ipso corporaliter secedere: sed auellere ani
mam ne simul cum corpore patiat^r: & carere urbe:
carere domo: carere proprio: carere argento: care
re possessione: carere opibus: fieri ociosum incom
mutabilem: humanarum disciplinarū indoctum:
paratum ad corde suscipiēdas inclytas diuinæ do
ctrinæ impressiones. Præparatio autem cordis est
dediscere eas malæ consuetudinis doctrinas: qbus
cor ipsum præoccupatum sit. Nā neq; scribere in
cæra is quæat q non pri⁹ deleuerit ipolitas notas:
nec in aīo diuinā pcepta deponere: q minus ide ea
exemerit: qb⁹ ille sit ante ex cōsuetudīe occupat⁹.
Ad hoc igr maximā nobis utilitatē præstat solitu

do: quæ tū nostras cōcīnat prurbatiōes: tū rōni ad
eas oīo ex aīo excidēdas ocium dat. Nam ueluti fe
ræ: quæ ad decertandū ualent demulcēdæ sūt. Ita
cupiditates: & iras: & met⁹: & ægritudīes: quæ ue
nenosæ sunt aī feræ: sopiri oportet p qetē: ne cōti
nua iritatiōe efferatæ alacri⁹ decertēt aduersus uī
& ipiū rōnis. Esto igr secessus talis: q̄lis ē ēt nr: li
ber hoīum cōmercio quo exercitatiōis cōtinuatio
a nemine interpolet extrinsecus. Exercitatio autē
sit pietatis: q̄ diuinis cogitatibusalat aīum. Quid
nam igitur beatius: quam angelorū tripudiū ī ter
ra imitari: Vt cōtinuo qdē īcipiēte die oīones ag
gressus & hymnis: & cantibus conditorem effe
rat: Deīde ubi sol pura luce splēduerit ad opera se
conuertens ubiq; simul presente ratione hymnis
operas cōdiat ut sale. Hymnorum. n. cōsolatiōes
& hylarē statū animæ ac dolore uacuū muner suo
reddunt. Quies igitur principiū est purgationis:
neq; lingua hoīum loquēte: nec oculis qualitatem
corporis: & quantitatem speculātibus: nec auditu
aīæ tonū excludente in auditionibus modulorū: q
sint ad uoluptatē cōditi: nec ī uerbis facetosorū &
ridiculorū hominū: id quod maxime soluit natura
cōtentionē animi. Mens. n. quæ non sit disp̄sa ī
res exteriores: nec ī mūdū a sensibilib⁹ delata: tū
ad seipsam redit: tū p semetipsam ad dei notionē
ascēdit: cuius pulchritudine circūlustrata illustra

h

Itaq; ipsius etiā nature obliuione capit: neq; ad ci-
bi curā: nec ad amictuum solitudinē aīum detra-
hit. Sed a curis terrestribus uacationē agēs omne
suum studium ad æternorum bonorum acquisitio-
nē trāssert. Quonā pacto tēpātia sibi fortitudoq;
pariat: quomodo etiā & iusticia: & prudētia: ac re-
liquæ uirtutes quæcūq; hisce generib; diuidunt:
singula uiuendi iura p officio subiiciūt uiro bono.
Verum maxima uia est ad iuētione officii medita-
tio & ipsa diuinarū & spiritualium scripturarū. In
his. n. & actionum obligationes inueniuntur & ui-
rorum beatorum uitæ litteris traditæ uelut imagi-
nes quædā animatæ diuinæ rei publicæ ad imita-
tionē bonorum operum ppositæ sunt. Itaq; cuius
rei se qsq; inopē senserit: ubi ei insistat: tanq̃ a cōi-
quadā taberna medicinaria medicamentū inuenit
ægroationi accōmodatū. Et amator qdē tēperan-
tiæ circa eā: quæ de Ioseph historia est: assidue re-
uoluit: & ab ipso actiones temperantiæ edocent:
eū repiēs nō mō cōtinenter se habere aduersus uo-
luptates: sed et secūdum habitū dispositū ad uirtu-
tē. Fortitudinē uero discit a Iob: q̃ non solū ad cō-
traria uitæ recidēs: cū pauper e diuite: & orbis fi-
liis a pulchra filiorum ple redditus eēt: i uno tēpo-
ris momēto idē pmāsit: inuictā ubiq; seruās aī ma-
gnitudinem: sed neq; amicis ad se consolandum ue-
nientibus: cum eius res tristis icreparent: simulq;

augerent exaspatus est. Quod si rursum cōsidera-
rit quopacto eadem in re sit aīo & leni & feroci:
quo ferocitate utat̃ aduersus peccatū: Lenitate at̃
erga hoīes: repiet dauid bellicis qdē uirtutibus ge-
nerosum: lenē uero atq; impermotum in retribu-
tionibus inimicorum. Talis etiā Moses. nā i illos
aīosius insurrexit: qui in deū deliquissent. Sed ad-
uersus se calumnias leniter ptulit. Et ubiq; sicuti
pictores cū ab imaginib⁹ imagines pingāt: sapius
ad exēplū aspicientes liniamētum inde assumptū
ad suā trāsferūt artis studiū: sic ēt q se studet oib⁹
uirtutis ptib⁹ pfectū reddere: huic ad uitas sancto-
rum ueluti ad quādā signa: quæ & motu utant̃: &
actione respiciendū est: efficiendumq; illorum bo-
num: per imitationem sibi peculiare. Oratiōes rur-
sum lectionib⁹ succedētes recētiorē aīum ac maio-
re i deū desyderio uigētē suscipiūt. Hōesta at̃ ora-
tio ea ē: quæ manifestā in aīo dei notionē iducit: &
hoc est dei habitatio qd p memoriā in sese deū col-
locatū habet. Sic efficimur dei tēplum: cū neq; ter-
restribus curis memoriæ cōtinuatio it̃erpolet̃: nec
pturbationibus iprouisis mens tumultuetur. Sed
effugiēs omnia uir dei amator recedit ad deū passi-
ones illas expellens: a quibus ad incontinentiam
iuitatur: & hīce studiis intendit: a quibus ducitur
ad uirtutem. Ac primum omnium studēdū ē: ne
circa dicēdi usum indoct⁹ sit: sed interroget sine

Oro hōesta

h ii

ptinatia: respondeat sine ambitione. Neq; illū qui
secum disputat: interpollet ubi utile quicq; dicat.
Nec ēt cupiat sermonē cum ostentatione igerere
mēsuras diffiniēs rōne & auditu. Discendū sine ue
recūdia: & docendū sine inuidia. Ac siqd ab altero
est edoctus: nequaquā abscondat: quemadmodū ipro
bae mulieres spurios: quos supponūt: sed patrem
rei: quā loquitur prædicet. Vocis aut tonus q me
dius sit præferatur: ut neq; pp paruitatē diffugiat
auditū: nec ppter intensiōis magnitudinē ipor
tunitatē afferat. Et ita ædat orationē: ut ante i sex
ipso quod dicendū sit exquisierit. Salutet obuiam
factos. Se in hoīum cōluetudine dulcem præstet.
Neq; suauitatē p facetositatē uenetur: sed p benī
gnā exortationē sit graciosus. Asperitatē increpa
re: etiā si oporteat extrudere debet. Sed si ipsū an
ticiparis p mētalē humilitatē ita facile accuratiōis
īdigēte admitteris: Sæpenūero quoq; ille pphetæ
castigatiōis mod⁹ utilis nobis ē: q peccatori dauid
non induxit a seipso dānationis modū: sed p sone
subiectiōe usus illū ipsū proprii criminis iudicē
constituit: quo cū ipsemet aduersus seipsum sentē
tiā ferret: nihil amplius de aduersario quæreret.
Sequitur autem humilem atq; abiectum animi sē
sum: uisus tristis & in terrā intuens: habitus negle
ct⁹: coma squalida: uestis sordida. Vt quæ luctuo
si de industria faciunt: hæc ultro in nobis appare

ant. Tunica præcincta sit corpori. Sed neq; cingē
dum est supra ilia quippe quod muliebre sit: nec
item cingendū laxius: adeo ut diffuat tunica: hoc
n. fastuosum ē & molle. Incessum oportet eē neq;
lāguidum: ne dissolutionem aī accuset: nec rursus
uehementem ac tumultuarium: ne inconstantis at
tonitq; animi impetus ostendat. Vestis intentio
esse debet: ad sufficiens uelamētum carnis: & hye
me & æstate. Præterea neq; floriditatem in colore
conuenit persequi: nec in confectione tenuitatem
ac molliciam. Nam circumspicere in uestibus ocu
lorum pulchritudinem: simile est ei sceminarum
ornatui: quo illæ utentes alieno flore genas capil
losq; suos inficiunt. Quin etiam ita crassa tuni
ca esse debet: ut ei non sit opus ad fouendū hoīem
indutū. Calciamentū uero pro dignitate sit uile:
abundeq; necessitatē expleat. Et ut ita dicam quē
admodū in uestimento id debet præesse: quod sit
ad necessitatē: sic etiā in cibo panis necessitatē ex
plebit: & aqua homī bene ualēti curabit siti. Quæ
cūq; aut obsonia ex seminib⁹: & olerib⁹ fiant: pos
sunt ad necessarias indigētias robur corpori cōser
uare. Esse uero ita debet: ne rabadā i faciē ostēdat:
sed ubiq; stabilitatē & mansuetudinē & continen
tiā i uoluptatib⁹ seruet. Nec ē tūc mētē i dei no
tione habeat otiosā. Sed ipsā epularū naturā & su
scipiētis corporis molē occasione faciat gloriæ præ

Ciatus qlls

Incessus qlls
esse debet

Indumentū
quale

Calciamen
tum qle de
bet esse

Victus qlls
esse debet

dicandæ: quō uarias ciborum species corporum
proprietati accommodatas rerum hominum di-
spensator excogitauit: Orationes ante cibum fa-
ciendæ sunt pro eorum dignitate: quæ deus præ-
bitor: & nunc dat & in futurum seruauit. Orationes
item fiât post cibos: quæ tum pro his: quæ no-
bis sunt data: gratias agant: tū quæ promissa sunt:
petant. Hora una separatî sit constituta cibo: quæ
ipsa per circuitum occurrat ita ut e uigili & quat-
tuor horis diei & noctis uix hæc sit una: q̄ corpus
absumit. Reliquæ uero in operatiōe mentis occu-
pent uirum industrium. At somni & leues sint &
abitioni faciles: qui natura sequentes tenuitatē ui-
ctus dedita opera interpolentur a rerum magna-
rum sollicitudine. Profundo. n. sopore detineri so-
lutis membris adeo ut otium absurdis imaginatio-
nibus præbeatur quotidiana eos afficit morte: q̄
sic dormiât. Sed quod aliis est tempus matutinū:
hoc pietatis studiosis sit nox intempesta: cum præ-
sertim quies nocturna uacatiōem animæ largiat.
Neq; oculi nec aures perniciosum aut auditū aut
uisum in cor trāsmittat: sed mēs sola per seipsam
cōiungatur deo: ac sese in delictorū memoria cor-
rigens: terminos sibi ponat ad excludendum mal-
lum diuinumq; auxilium imploret ad desyderata
rerum perfectionem.

F I N I S

NERVA Cocceius Ex Dione
græco per Georgium Me
rulam Alexand.

DOST domitiani cadē Romæ coc
cei? Nerua imperator Disignatur.
Flagrabant adhuc odio in Domitia
nū ciues quare statuæ omnes tum
aureæ tum argenteæ in illius hov
norem constitutæ subito conflatae
fuerunt. Arcus preterea in eiusdem unius titulum
& nomen sūstruēti evertuntur. Cæterum Nerua
omnes qui impietatis in deos rei fuerant : eos ab
solui uoluit. Exules in patriam reduxit: Serui atq;
libertorum plurimi Dominis atq; patronis insidi
as fecerāt. Hos ad unū occidi imperauit. Et ne ser
ui de cætero Domios criminarent edicto uetuit.
Neue liceret aut ipietatis aut Iudaicæ sectæ quē
piā dehinc insimulari. Multorū tamē nomina falso
delata: Inter quos Suras philosophus condēnatus
fuit. Deinde nō leui de causā aut fortuito tumultus
oritur. sed quia ex libidine quorūdā multi iniuste
accusarent. Quare Frōto Cōsul propalam dixisse
fertur. Malum esse eum imperare sub quo nemini
quippiā cōcessum sit. sed lōge peius sub eo uiuere
sub quo maxie liceat. Quæ uerba posteaq; Nerua
nūciata fuerūt: Ne talia deinceps fierēt Magnope

h iiii

Nerua ipa.

Domitiani
statuæ con
flata.

Christiāos
intelligit.

Iudaica se
cta.

Sura p̄ uo.

Frōto cos.

Libes dcm.

emendauit se princeps

Neruae mo-
destia

Neruae libe-
ralitas

Ludi circen-
ses

Mares ca-
strari uoluit
Ruffus uir
ginius

curauit. Erat is per senectutē paulo imbecillior: graui insup morbo affect^{us} cibum fere euomebat. sed ne sibi statuæ ex auro siue argēto cōstituerētur oīno recusauit. Per multos Domician^{us} dū imperaret bonis atq; fortunis iniuste spoliauerat. Quib^{us} per uim ablata restitui duntaxat ea uoluit: quæ in Aula reperta fuissent. Ad sustentandam ciuium uitam decies & quinquagies cētena Milia nūmum erogauit. & quosdam senatorii ordinis delegit qui agros emerēt eosq; egenis diuiderēt. Pecūiæ iops factus uestes primum & uasa aurea atq; argentea: preciosam præterea supellestilem: siue sua ppria: siue plubica & regia foret: auctiōi subiecit. Agros item ingentes domos & oīa demū præter admodū necessaria uēdidit. Nihilo tamē segnior in iuuādīs & extollendis amicis erat. Compluribus ingentia beneficia contulit. Sed ut impendia contraheret sacrificia non pauca: Equorū cursus atq; certamīa nec minus spectacula quædam sustulit. In curia il-
in curia il
lud iurauit suo iussu neminē senatorium occisum iri. Quod sacramentū quāuis etiā insidiis petitus esset inuiolatum seruauit: Nihil nunquam de suo arbitrio statuit. sed principes uiros: in consilium semper adhibebat: Leges tulit multas cum de ali-
is tum maxime ne Mares castrarentur
Neue Fra-
tris Filiam Vxorem ducere fas esset:
Ruffum uero Virginiū quē Romanæ Legiones

olim Imperatorē nominauerāt minime uerit⁹ est:
uel in consūlatu collegam assumere: In huius etiā
sepulchro illud quidam inscripsere:

Hic situs est Ruffus pulso qui uindice quondam
Imperium asseruit nō sibi: Sed patriæ

Ruffi ep̃i
thaphium

Tanta erat illi itegritatis fiducia: Vt sepe iactaue
rit se nihil tale fecisse: quominus deposito impe

Integritas
tis fiducia

rio securius priuatam uitam Ageret. Coniuraue

runt in eum forte Crassus Calphurnius: crassoꝝ

Crassus cal
phurnius

epos: hinc cum cæteris coniuratis dum ludi ede

rentur Assidere iuxta se uoluit: Nesciebāt coniura

tionē patefactā esse: his gladios obtulit: quos scili

cet inspicerent atq; ptentarēt: Satis ne acuti forēt.

Re autem uera significabat nō admodū sibi curæ

esse: si uel tunc eo in loco occideretur:

Præfatus erat prætorii Aelian⁹ Casperius q̃ præ

Aelian⁹ ca
sperio præ
fectus præ
torii

fecturā ēt sub Domiciāo gesserat: Hic tumultuā

tes prætoriāos aduersus Neruā cōcitauit: hoc sãe

consilio ut p speciem ulciscendæ seditiōis: quosdā

eorum ceu hostes Cæsaris ad mortē posceret: Sed

Nerua casperio talia Moliēti adeo restitit ut denu

dato collo Iugulū cōfodiendū porrigeret: quanq̃

nihil pfecit: Nā hi fere oēs quos caspius designaue

rat: interfecti sūt: Quare cū ob senectā atate: amif

sa Reuerētia oib⁹ cōtēptui quodāmodo eēt. In ca

pitoliū ascēdit: Atq; qđ felix faustūq; S. P. Q. R.

Traianus a
Nerua ado
pratus

& Mihi ipsi sit præfatus Marcū Vlpium Traianū

adoptauit. Moxq; i curia caesarē designat. Ad quē
Imperii iura atq; insignia: præerat enī tūc germāiæ
hoc uersu Misit.

Telis phœbe tuis lachrymas Vlscere Nostras
Ita traiāus adoptat^o a Nerua deide Impator fact^o
ē: Cæterū i hoc bōitas Neruæ. & studiū i Remp.
Maxie apparuit. Nulla intercedebat cū Adoptato
cognatio: Imo uero ppinquos & cognatos q̄pluri
mos hēbat: Publice tamē utilitati atq; saluti socie
tatē sanguinis postposuit. Neq; eo deterrit^o qd̄ tra
ian^o genere Hispan^o: aut ex Italia oriūdus nō eēt
quicq; ante eū Peregrinus & Alienigena Romanū
Imperium non tenuisset. Virtutem hominis non
Genus aut Patriam spectari oportet: existimauit.
His confectis Nerua moris. Imperauit anno uno
& Mensibus Quatuor: ac diebus nouem: Vixit
autem annos quinq; & sexaginta Menses Decem
& dies Totidem: Finis.

Virtutē ho
mis nō gñs
aut patriā
spectari
oportere.

TRAIANVSNERVA.
Ex Dione per eundē Merulam.

Somniū suc
cissa fides.

Senatorū
ornatus.

RAIANVS Anteq; Imperiū adipiscere
tur per quietem Vidit Senioremem quē
dam in Tunica & prætexta purpurea:
cum Corona: qua spetie pingi senatores solēt q si
gnū annulo nunc in sinistrum iugulum ac deinde

in dextrū īprimeret. Vbi uero Imperiū assumpsit
Edicta quedā ad senatū misit: atq; illud in primis
nunq̃ suo iussu bonū uirum occisum iri: aut igno-
miniā notari: Id qđ nō solū in præsens sacramēto
confirmauit: Sed p̃ totum Imperii tēpus īuiolatū
seruauit. Mox Aelianū & pretorianas cohortes q̃
Seditionē aduersus Neruā fecerant: quasi operā.
ab eis posceret ad se uocauit: Cōfestimq; uelut im-
portunos dimisit: Romā deīde regressus multa in
emēdationē publicorū negociorū: & beneficiū bo-
norū: quos differētius āplexabat: cōstituit. In pue-
rorū alimēta ī Italia dūtaxat multa elargit' ē: Ceu-
terū Plotina uxor palatiū ascēdēs ex gradib' ad po-
pulū cōuerſa: Talis iqt huc īgredior: q̃lē ēt egredi
opto: quæ modeste: & sancte in summa ptāte ita
se gessit: Vt de ea nullus Iure conqueri potuerit.
Sed Traianus tantūper Romæ commoratus est
dum expeditionem in dacos parauit. Quæ enī illi
agerent: & molirent'. subinde reputans indigne
ferebat: Annua tributa dependi: Vnde uires &
opes magis augeri: animiq; ad maiora erigerent'.
Ergo Decebal' Rex cū arma comparari in se audi-
ret extimuit: Quippe q̃ nouerat antea domitianū
nō Romanū populū uictū: Tūc aduers' romāos
& Traianū Imperatorē decertandū fore: Cui inte-
græ: ac solidæ uires: Robustū corp': animi uigor:
Mores Generosi: ac simplices supeſſent. Secūdū

Aelian' ab
exercitu
amotus.

Plotina
uxor tra-
iani.

Modesta f. p. m.

Traian' in
Dacos.

Daci tribu-
ta romanis
impabant.

Decebalus
dacoꝝ rex.
Domitiāus
a Dacis iu-
peratus.

Traian' la⁹.

Traianus
in qua sum-
plurimum iperit

Ladues in
principatū
suum

Traianus
aedificandi
studiosus

Traianus mo-
res

Traianus co-
mitas

enim: & quadragesimum annū agebat: Cū primū
Imperare cepit: in qua aetate ita ei oīa suppetebāt:
ut neq; p iuuentutē quicq; stultre: ac temerē aggre-
deret: Neq; itē p senectutē languescēte corpe segnis
ac timidus a magnis reb; retardaret: Null; p̄terea
in eo liuor: nulla malignitas neminē omnino p̄dere
studuit: Cōtra uero bonos & studiosos uiros hono-
rib; & dignitate auxit. Quapp tiori: aut odio nulli
erat: Delatoribus operā nō dabat: irā ita modera-
bat ut nūq; ab ea uiceret: Ab aliena pecunia: & in
iustis cādib; iuxta abstinuit: Plurimū in gerendis
bellis pecūiā impēdebat: Nō minor tñ liberalita-
te: & ip̄ensa segni; ac aīo ornāmēta pacis āplex; ē
Cōplura & ualde qdē necessaria aedificari curauit
Vt portus & aedes publicas. Vias itē muniuit. In
q; faciēdis fortunas: aut sanguinē alicui; nūq; ab-
sumpsit. Natura Magnific; & gloriā appetēs erat
Circū collapsum āpliorē atq; ēt elegātiore restitui-
t: Q d̄ ideo se fecisse īscripsit: ut populū Romanū
cape posset. Amari: & obseruari q̄ timeri malebat:
Cū populo bēign; & māsuetus: Senatū iucunde
& honorifice appellabat. Sic dilectus: & car; ciui-
b;. Hostidūtaxat formidolosus: uēatōes p̄terea
Cōuiuia: Seria: & iocos frequēter cum amicis & fa-
miliaribus exercebat: In quorū domos sepius uix
quatuor comitatib;: ēt sine Satellite diuertebat &
familiar; cum his recubēs quiescebat: eloquētiā

& diligētis alicuius eruditiois expers fuit. Munera
tamē faciūdi: & nō idōtī hoīs pulcherrime obibat.
Nihilq; omnino erat quod optime non exerceret.
Vini duntaxat appetēs: & in adolescentulos pnus
citra calumniam habitus est: utpote qui nunq; ex
eo turpe: aut mali quicq; effecit: Nam qui uinum
usq; ad facietatem biberet: sobrius tamē erat: neq;
in Crimen pregrauante uino propulsus est: & in
Masculorum amoribus ita sibi tēperauit: ut nihil
puiū dū Voluptati obsequiū moliret: belli hactē
nus auidus: & Studiosus ut acceptas clades emen
daret: Hostes exultantes cōpesceret: Impetusq; re
primeret: & si q; rebellassēt eos armis ad obsequiū
compelleret. In augēda re familiari moderat^r. Mi
litarē ēt disciplinā tū seuerū tum remisse exercuit:
Quaī milites id qd sepe antea cōtigerat: nunq; aut
cōtumaces aduersus Impia: aut elati atq; supbi fue
re: Igīt Impatorē iure Decebal^r Rex āte pignomi
niā & metū Domiciani Ferocior magnope reueri
tus est: Ceterū cū in Dacos exercitū Traianus Du
ceret anteq; Castris hostiū appropinq;ret. Magnus
circūferebat^r a Barbaris fung^r: Latinis īscript^r lris:
erantq; qui talia uociferarētur: Sotias gentes & bu
ros præcipue monere & hortari. Traianū: Vt pa
ce composita retro domum abiret: Nihilominus
minus is cum hoste conflixit: ingentī edita cede:
Cum uulneribus ligamenta suis deessent: proprie

Traianus
eloquētiæ
& eruditio
nis expers
Vini appe
tens Traia
nus in ado
lescentulos
pronus.

Decebalus
rex dacorū

Buri ppli.

Dacorum re
gia capta:

Decebalus
ab Traiano
pacē petiit.

Pacis cōdi
tiones De ce
balo datae.

uesti non pepercit: q̄ in lacinias conscissam seuitiis
partitus est: Militibus qui in ea pugna conciderāt
aras constitui: & annua parentalia peragi uoluit:
in iuga deinde Montium contendit: & Iugum: ex
Iugo captans ad Dacorum Regiam euasit: Hostes
ex altera parte Lucius prefectus adortus est: qui
continuo terga dedere: Cecidere item in eo certar
mine permulti: Complures capti: qua iactura per
cussus Decebalus confestim primores pilatorum
legatos delegit: atq; ad Traianū misit: qui dicerēt
Regem ad quascunq; pacis conditiones uenturū
& quæ Imperata forēt haud grauare facturū: Tūc
Traianus arma: & Bellica Instrumenta: machinas
preterea: eorumq; artifices sibi tradi postulauit:
Transfugas item omnes: & qui ad Dacos profux
gissent siue romani siue socii fuissent remitti man
dauit: atq; ut Castella: & arces deductis præsi
diis euerteret: omni præterea terra decederet
quam de finitimis per uim cepisset: eos deniq; ami
cos & Inimicos haberet: quos Senatus censuisset:
Quibus cōditionibus & si Inuit⁹ assensus Tamē
Decebalus fuit: Mox ad Traianum deductus illū
humī p̄cumbēs suppliciter adorauit: His cōfectis
Traianus in Italiā reuenit: Legatos Decebali quos
secum duxerat: in urbem præmisit: qui in senatum
introduc̄ti Depositis armis: Māibusq; in seruilem
morem porrectis cum multa supplices dixissent:

Ratificata per senatū pace: quam Traianus Regi
dederat: arma resumpsere: Romam deinde Traia-
nus ingreditur: & ex eo Dacicus appellari cepit:
Tum in Theatrum gladiatores inducit in certamē
cōpositi sunt: His enī magnopere delectabatur:
Mimi adhuc: & Saltatores inducti fuere: E quib?
unum cui pyladæ nomē erat: præ cæteris dilexit:
Sed in tanto bellorum studio: & gloriæ cupidine:
Armorūq; cura: res urbanas nunq̃ deseruit Ciui-
liq; negocia non minus intente administrabat: Si
quidē Studio pugne a Iure dicēdo nunq̃ auocat?
fuit: In Augusti foro nunc in porticu Liuiæ: & se-
pissime alibi p Tribūali litigātes audiuit: Indicia
q; reddidit. Interea nūciat Decebalū præter cōue-
ntiōes: & fædera multa ad rebellionē spectātia pare
& facere: Quippe arma Fabricar Trāsfugas reci-
pere: Munitiōes & Castella instaurare: Vicinas gē-
tes missis legatiōibus ad bellū sollicitar: his potissi-
mū ifest? q; secū cōiurare noluiſſent: Iāq; Iazygū
agri partem Inuaſerant: quā Traianus uictor illis
repetētib; minime restituer deīde uoluit: ob hec
iterum hostis a senatu Indicat: Bellum Traianus
suscepit: Quod tandem sine alterius ducis opera
cōfecit. Ceterum decebalus longe uiribus Impar.
Nam si acie dimicar opportuisset: se facile uinci
cognoscebat: ad dolos: & fraudes cōuertit: Parūq;
abfuit qn p Insidias Traianū tolleret: In missiam

Dacicus
Traianus.

Pylades hi-
strio.

Fori augu-
Porticus li-
uiæ.
Decebalus
rebellat.

Iazyges.

Decebalus
doli.

Traianus
simpliciter
& bōa fide
omnia ge-
rebat.

Lōgin⁹ tra-
iani legat⁹

Longini
mors

delectos perfugas mittit: qui illū p̄spetiē colloqui
confoderēt: Simpliciter: & ex bona fide Traianus
omnia gerebat: Vt pote qui se facilem sine metu
piculi aduentib⁹ p̄beret: Quare sibi parū caueret
facile existimabāt illū per īsidias excipi posse: Sed
rem mādātā peragere Latrones nequiuerunt: Siqdē
unus eorū Latrocinii suspectus per tormenta con-
tinuo consilia facinoris aperuit. Ergo cum īsidia
non processissent Longinū quem in praeliis haud
impigrum Ducem expert⁹ fuerat: In colloquium
uocat: persuadetq; ut propius accedat: quasi quā
Traian⁹ Imparet sine mora facturus eēt: Appro-
pinqnantem cōprehendi Iussit: atq; propalā quā
forent Traiani. consilia exquisiuit. Mox nihil om-
nino fatente in libera custodia tenuit: Interea Tra-
ianum per litteras monet se non aliter longinū e-
uinculis emissurum: nisi sibi ignosceret: pacemq;
recōciliaret: Ad hec Traian⁹ media quādam re-
spondit: ostēditq; se non tanti facere longini Salu-
tem: ut belli: & pacis momēta in eo ponerent: De-
cebalus & si iratus animum tamen aliquantulum
compressit: Neq; ad cedem lōgini statim prorupit
Verum longinus cum se obseruari uideret: & sē-
pius quidnam rerū ageret exquiri ebibito ueneno
cuius tūc copia superat se ipsum iteremit. Per ea
tempora Traianus Lapideum pontem in Istro fe-
cit: opus sane mirandum: & maxime memorabile:

Cui cætera illi? opera uix adæquare possis: uiginti
stant ex quadrato lapide pilæ: quarū altitudo cētū
& quinquaginta pedum præter fundamēta habet
Latitudo sexaginta pedes continet: Distant inter
se centū: & septuaginta pedibus: Fornicibus uero
coiungunt: Impēsa pfecto ingēs & uix credibilis
Sed illud mirari conuenit: qua nā ratione: & qbus
uiribus: quoue artificio in illa gurgitū altitudine
tanq̄ præcipiti fluuiō tū singulæ columnæ extrui
ualuerint: Tantarum molum fundamēta stabiliri
uada preterea limosa erāt: Neq; amnis alio auerti
poterat: Quanta uero altitudo sit aquæ: et q̄ late
pateat amnis haud equidem enarrauerim. disun
ditur per ea loca spaciosus: atq; interim imbrium
mole cōcitatus ripas lōgius summouet: alibi uero
duplo atq; interim triplo priore sui parte maior
aut restagnat: aut defluit: qua uero arctatur Vorti
cosus & ferox edificia: & pontes non patitur. & rur
sum liberatus angustis in pelagi formam totus ex
spaciatur: Iterumq; coit: quasi retentus profundi
or: & rapidus fertur: arduum igitur: & maxime la
boriosum fuit in ea fluminis parte pontem edifix
care: ex hoc sane ingens traiani animus arguitur:
atq; adeo magis quod nullum commeandi usum
pons præbebat. Pilæ etiam nū extāt: ceu in ostēta
tionem potentiæ: & cæsarī opū fabricatæ: simul
ēt ut posteris testatum maneret: Nihil esse quod

ambros
Domib; la
pideo pōt
lunctus.

Pons ingē
ti subtrui
ctione.

Istri amnis
natura

Traianī ani
mus ingēs.

Romanorū
potentiā.

Adrianus
pōtē demo
litus est.

*fortitudo inuictibilis
militis*

hominum manu: & opibus romani imperii effici non posset. Ponte danubium ideo traianus cōiungere uoluit: ut expediti⁹ uel cōglaciato amne præsidia facultas transeunda foret: quotiens romam qui trans danubium agerēt a barbaris bello: & armis uexarētur: Ergo uel astricto frigoribus fluuium cum res deposceret commeari licebat: Cæterum contraria ratio adrianum mouit: Siquidem is uertus ne pulso romano præsidio: aut oppressis legionibus feræ: & indomitæ gentes facto aditu ea loca inuaderent: quæ cis danubium sunt: Misiamq; subinde popularentur structuras: & fornices quantæ super aquam eminebant demoliri iussit: Traianus uero ponte istum transgressus bellum magis pro fiducia uirium q̃ pro studio: aut industria gerens illic commoratus: Dacos tandem subegit: atq; in debelando hoste multa egregii ducis: & fortis uiri opera edidit: Complures militum pericula intrepidi adiere: pugnando alii multa fortiter fecerunt: Forte eques accepto uulnere de pugna eduxit⁹ ut scilicet adhibitis remediis sanari posset. De spata salute protinus de tabernaculo exiuit: Non dum enim uis mali uitalia occupauerat: In acie constitutus magna tum iactando tum etiam faciendo animam afflauit: At decebalus cum capta Regia uicina omnis regio in potestatem romani

populi uenisset usque ad Captiuitatē piclītatus mor-
tem sibi consciuit: Cuius caput deinde romam de-
latum fuit. Ita dacia iuris & ditionis romanæ facta
est: Quam mox traianus in prouinciā redegit:
Vrbes condidit & colonos deduxit. Regios uero
thesauros quos decebal⁹ subter uada sargetiæ am-
nis haud procul a regia occultauerat inuenit: Flu-
uium forte rex captiuorum duntaxat manibus &
opera de proprio cursu auerterat: atque effossis
subinde uadis in specu magnā uim auri & argen-
ti occuluit: preciosissima quæque & eos liquo-
res qui recondi: & seruari poterant eodem conge-
rens: Quibus cōfectis: ne quispiam que gessisset
proloqui posset. omnes qui facti conscii erant oc-
cidi iussit: At biculis captiuus cui res cognita erat
abditos thesauros indicauit. per idem tempus pal-
mas syrie præfectus eam arabide partem: quæ ad
petrā uergit edomuit: Traianum romam repetē-
tem plurime barbarorum gentium legationes: atque
etiam indorum legati adiere: spectacula magnifica
per centum: & uiginti dies rome edidit: Iugulata
sunt aliquando mille: interim decem millia bæstia-
rum: partim feræ partim mansuetæ: & innumera-
biles gladiatores decertarunt: per eadem tempora
in pontinis paludibus uia saxo constrata est: secun-
dū quā dom⁹ edificatæ sūt: pōtes præterea magni

Deceballi
mors.

Dacia iuris
& ditionis
romanæ.

Thesauri ī
alueo flu.
occultati.
Sargetia
flu.

Palmas sy-
rie p̄fectus.
Arabia pe-
træa.

Indorū le-
gatio ad
traianum

Spectacula
cxx. dierū.

Via in pōti-
nis paludib.
bus.

Licinius
sura.

Sura opes.

Barbam ro
mani tōde
bant.
Tondere
barbam.

Parazoniū

Tribunatus
insigne.

fice structi: Improbi: atq; adulterini nūmi conflati sunt: Suræ licinio q tūc decesserat: & sepulchrū fieri: & statuam dari de publico mandauit eo diui tiarum atq; potentie suras processerat: ut Crymna sium Ro. populo suis impensis sustruxerit Incredibilis fides: & suprema amicitia inter utrunq; intercesserat: Forte insidiarum aduersus imperatorem Suras accusabatur: Emuli subinde instare: reūq; urgere: Tunc traianus uel Inuocatus in Domum illius cenaturus accessit: Demissisq; stipatoribus atq; satellitibus medico Suræ oculos inspiciēdos deniq; accersito illius tonsore mentum radendum commisit: Vtrunq; enim ex uetere instituto tum Romāi Ciues tum ceteri imperatores preter unū Adrianum facere soliti erant: Hic primus cæsarium barbam nutrire cepit: Post hæc Traianus lotus accubuit: atq; postridie ad eos conuersus: qui Suram insimulare non cessabant: Ecquid inquit si uim mihi parabat sura: ut dicitis cur heri me non occidit: Per multa sane traianus & fecit: & tentauit periclitandi hominis gratia & quamuis sæpius illum quidam accusarent: Nunquam tamen induci potuit: ut quicquam ab eo metueret. Quin etiam cum Tribunatum militum ei traderet Parazonium quo pro dignitate accingendus erat: nudum ei porrexit: At talis inquit ensē accipe: quē pro me ita demū strixeris: si iuste imperaui. Quod

si perperam quicquam per me fieri cognoueris: eo
 in perniciem meam utaris uelim: Statuas etiam
 & imagines Sofiæ Palmæ & Celso cōstituit: quos
 uiros precæteris coluit: & summo in honore habu-
 it: & si qui aduersus coniurassent: eos cognitione
 senatui delegata puniri uoluit: Inter reos: & Cras-
 sus nominatus erat: Bibliothecas extruxit: & in fo-
 ro ingentem columnam statuit: Siue ut ea pro se-
 pulcro esset: siue in ostentationem eius operis quod
 ille circa forum egit: Cliuus surgebat quem effossa
 quoquo uersus terra ita complanauit: Ut undeq;
 columna conspiceretur: Forumq; deinde in aree
 modum æquatum mansit: Post hec armeniis: atq;
 parthis bellum inferre statuit: Hūc pretextum bel-
 li faciens: quod armeniorum rex diadema: & cæte-
 ra regni insignia atq; iura non abse: sed a partho-
 rum rege uelut illi obnoxii sumplisset: Re autem
 uera cupidine magis gloriæ Impulsus est: Namq;
 simul ac parthorum & armēiorum fines ingressus
 est: Regionis satrapæ ipsiq; mox Reges cum mu-
 neribus ei occurrerunt: equumq; duxere ita edox-
 etum ut regem adoraret: Nā pedes anteriores in-
 more supplicatis flexit: Caputq; pedibus qui pro-
 ximus esset subiecit: Traianus cum fere uicina om-
 nia sine armis & certamine subegisset in Satala: &
 Elegiā armenie sunt oppida protin? transiuit He-
 niochorum Regem prosequutus honore est: Par

Sofia pal-
 mas celsus.

Bibliotheca
 extruxit.
 Columna
 Traiani

Reges ab
 Imp. Rom.
 Diadema
 ra accipie-
 bant.
 Equi Imp.
 supplex.
 Equi mira
 docilitas.
 Satala
 opp.
 Elegia
 opp.

Parthama
sires Arme
niae Rex

Traianus
optimus ap
pellatus.
Optimi co
gnomen
Traianus da
tum.

Militaria
Traiani stu
dia.

Nisibis
Bactra.
Optimi co
gnomen
quanti.

Antiochia
clades ex
terremotu.

thamafirem : qui in Armeniis regnabat grauitem
muletavit. Ita omni potitus armenia Reges : qui
sponte deditioem fecissent : aut in fide uenissent.
Hos ut amicos benigne habuit : qui uero contumaces
obsequum abnuissent parereque recusassent :
eos omnes paruo negotio subegit : Tum in hono
rem eius multa senatus decreuit : atque illud in pri
mis ut optimus appellaretur : pedibus fere ingre
diebatur : cum exercitu Milites per omne iter in
structi : & parati erant : ordines nunquam eodem
modo ductare : atque interim aliter quam fuetus esset
instruere : Quotiens flumina transeunda haberet :
ipse audius pedibus sicut miles traiciebat. Rumores
de Hoste falsos plerumque dissipabat etiam ad
uersus ea que speculatores exposuissent : Ita mili
tes quae imperasset diligentius exequabantur : &
ad omnia belli momenta parati & intrepidi erant.
Nisibi & Bactris mox potitus parthicus appellatus :
Nihil tamen eum magis quam cognomen Optimi
iuuit : Ut pote moribus & mansuetudini eius max
ime conueniens. Armorum etiam & belli huius
modi appellatio propria uidebatur : Dum uero an
tiochie Traianus ageret atrox : & funestus motus
terre accidit uicinis urbibus atque populis cladem
etiam afferens : quanquam ipsa Antiochia insigni
& publica strage uastata fuit. Hyemabat in ea

forte Traianus : atque illuc milites frequenter : &
priuati complures conuenerant : Alii præterea ut
iura acciperent : quosdam legationis officium :
merces : & priuata compendia traxerant : q̄plu
rimi uisendi Imperatoris : & spectandorum lux
dorum gratia confluxerant . Ita uix ulla natio
aut ciuitas a detrimento : & clade immunis exti
tit : ut plane uniuersus terrarum orbis : & po
puli qui Romano parebant imperio calamitatem
ingentem acceperunt : Motum terre fulmina pri
mum antecesserunt : Tum uenti insoliti : atque
peregrini uehementius spirauere : quibus mon
stris atque prodigiis : & si graua : & horrenda
uidebantur : Nemo tamen quæ mala sequuta ex
timuit : Tum magno : & repentino oborto fra
gore Maria feruescere fluctus intumescere Ad
hus æstus uehementius : & uiolentius insurge
re : Terra omnis succuti : domus ædificia con
trario ictu quassari Dissilire alia & superne as
sultantia tecta concidere crepitus audiebatur in
gens & horribilis : Moenia contrario pulsu mo
do huc : modo illuc nutantia confringi & ruer
e : Mare ipsum turbine contorquebatur : terra
autem ubi ædificia non erant maximo com
pulsæ motu assultabat : Tetra omnia erant

Terremot⁹
ingens.

Terramot⁹
t⁹ artificio
sa descrip
tio.

simul contrita ligna. Collisa: uasa fictilia: & saxa ac
ceruatim magno cum stridore proruebant: Pul
uis densus: atq; concretus excitari tantaq; obdu
cta calligo cuncta oppresserat: Vt alterum uide
re alloqui: & audire minime cuiquam immo spira
re quidē ingruente uento: ac puluere liceret: Mul
ti mortales extra domos uitæ periculum adiere:
Præcipites tectis erūpebāt & uelut agmīe fugien
tes in aceros cogeant: Qui oēs ceu a precipiti
loco deiecti elisi sunt: Non pauci adhuc mutilato
corpore abiere: Arbores radicitus conuulsæ pro
cubuerunt: Ingentem turbam prostrata tecta: &
subuersi muri obruere: primo impetu densi alius
super alium incidentes extinguebantur: Siqui ue
ro lacero corpore aut lapide uel ligno conuerbera
ti cessissent. Hi profecto omnium miserrimi erāt:
Vt pote quibus aut uiuere: aut subito mori nega
retur. Non simplex fuit clades: Siquidem de tan
to mortalium numero uix sine noxa unus & alter
euasit. Videre erat hunc confracto humero illum
amissis brachiis fugere: Complures capite ademy
pto iacebāt: quidam eliso pectore sanguinem euo
mebant: Inter quos pedo cōsul: Qui tamen haud
ita multo post animam emisit: atque ut semel om
nia complectar nullum non calamitatis & misere
riæ genus mortales illi sustinere sed diutius no
ctu: & interdum id agente fato terra contremuit:

Pedo cos.

Tunc uitæ dubii & pauore consternati miseri tanto malo remedium: aut effugium inuenire non poterant: oblæsi tectorum casu passim moriebatur: & quâquam fornices & concamerata atque uacua loca prout casus adegerat: tum perystila pensiles que horti intercedente ligno a morte quosdam seruassent: hi tamen omnes durante motu fame & inedia priusquam opem quisquam ferre posset confecti fuere: Disinente tremore quidam ruinas ascenderunt tunc mulieris uox: & infantis uagitus auditus est. Matrem & filium ruinæ opprefferant: Mirandumque fuit quo pacto alendo puero lac sufficere potuerit: Sed Mater & filius terra incolumes educti sunt. Dum uero accuratius protrita cadauera: & collapsas domos rimaretur: alter infans inuentus est qui matris mortuæ ubera adhuc fugeretur: omnibus autem qui ab excidio & clade super fuerunt salus ingrata & uita molesta extitit. Cum luctuosum urbis casum: totque obrutos mortales cernerent hac cōmuni: & miseranda populorum strage miserrima & infelicissima tunc antiochia afflicta fuit: Traianus uero a tam foedo diroque periculo per fenestram domus quam inhabitabat: uiu ablatu est: accedens forte quidam humana maior effigie illum inter exiguos tectorum lapsus incolumen subtraxit: sed tanta deinceps cesarē formido tenuit: ut cum iam aliquot dies tremor quieuisset

Pathetica
narratio.

Traianus a
diis seruatus.

in hippodronio subdiuo: & in publicis tabernacu-
 Casi9 mōs his uitam ageret: Mons item casius ita concussus
 est ut nutante cacumine quasi conuulsus in subie-
 ctas urbes labi existimaretur: subsedere & alii mō-
 tes quin etiam aquarum fontes non ante uisi emi-
 cuere: Fluuui quoq; defecerunt: Ceterum traianus
 appetente iam uere hostilem terram aggreditur:
 Sed regio que Eufratem attingit neque ligna neq;
 cæteram materiam fabricandis idoneam nauibus
 Nauigia in Ferebat: Quare nauigia in nemore circa Nisibim
 eufratæ edificata ea plaustris imposita in fluuium transpor-
 tari iussit: Sic enim compacta erant: Vt soluta de-
 nuo coniungi possent: Ergo cum iuxta Cardynon
 Cardynus Mōtem Fluuium difficulter ponte iunxisset: Bar-
 mons. bari continuo occurrere: Totisq; uiribus transi-
 Euphrates tu prohibere conati sunt: Sed Traiano Nāues: &
 pōte iūctus milites supererant: Tunc alias subito conuehi: &
 contabulari Iussit: antecedeabant aliæ sagittariis
 oppletæ quas ita remis Inhibebat ne statim in ad-
 uersam ripam procurrerent: Sed uagantis mox
 do hanc modo illam riparum partem petere simu-
 labant: perculsi: & quodammodo attoniti barba-
 ri: Vnde tanta Nauium uis ex ea terra que arbores
 non fert coiuiisset: Ripa fluminis cōtinuo cessere:
 Ita superato amne Romani Vniuersam Adiabeno-
 Arbela rum gentem subigunt Arbela deinde Gaugamela
 Gaugame la. Traianus cepit: In quorum campis olim Alexan-

der debellauit Darium: oppida sunt hec. Assyrie
quam Barbari s. littera in t mutata Attyriam.
Post Babylonem ire pergitur cui admodum pau
ci per Vastam solitudinem intercessere: Iam pridē
parthorum uires: & opes Ciuilibus armis tum etiā
nouo: & domestico dissidio attritæ erant Lacum
bituminis ex itinere Traianus spectare: & uisere
uoluit: Ex quo muri Babylonis edificati fuere cu
ius ea uis est: ut lateribus: aut exiguis lapidibus in
ter litum saxo: aut quouis ferro muros solidiores:
& firmiores facit: os preterea antri ex quo grauis
& pestilens halitus redditur inuisit quem neque
terrestria animalia: nec cæli Volucres pati possunt:
Namq; si supra deuolauerint: siue propius oberra
uerint olfatu ipso statim exanimis cōcidunt: Qua
re incultus locus: & a se ipso circumscriptus: ac de
sertus Manet: Similem specum aliquando Hierap
oli que Ciuitas est Asie uidi: Eadem pæstiferi spi
ritus uis in auib; cognita fuit: atq; de super incu
bui: Vt quicquid infra esset despicerem. Cisterna
undiq; circumsepta stat: quam super Theatrum
constructum est: spirat aura omnibus animanti
bus noxia: Intereuntq; cuncta protinus: quæ hali
tū olfatū ue hauserūt. Hi duntaxat ipune pæstife
ra alioqn spiramēta hauriūt: qb? gēitalia excisa sūt:
eā facti incompta mihi adhuc ē: q̄q̄ diligentissime

Alex. ubi
Darium ui
cit.
Assyria.
Attyria
Babylō par
thor; regia
Parthorū
opes attri
tæ
Asphaltites
lacus
Bitumē qd.
Babylonis
moenia.
Antri pæ
stiferum.

Hierapolis
Asiæ ciui
tas.

Eunuchor;
uis in natu
ra.

Euphrates
Tigris.

Nauigia
plaustris ad
uecta

Parthicus
Traianus.

Mare rubrum
Erythreum
mare cur.

Athabilus
Rex.

Spasinum

perscrutat^r de ea fuerim: Id autem scribo & trado
quod uidi: & que audiui: ut audiui. Traian⁹ iterea
fossam educer^r aggressus est: per quam Euphratem
in Tigrim deriuaret: Simul et ut nauigia faciendo
ponti deueheret: Sed ubi Euphratis alueum Tigris
multo excelsiorem esse comperit: ab icepto destitit
Veritus uidelicet: Ne Euphrates conuerso in decli
tiorē partem fluxu extenuaretur: Sati⁹ igitur du
xit plaustris Impositas Naues per id terrae que exi
gua interiacebat i Tigrim transmutare: pote itaq;
fecit qua Euphrates i paludes emissus tigridi misce
ret: Protinusq; Ctesiphonta inuadit quam mox re
cepit: Imperatoris tunc Parthici cognomē quod
ante ei tributū fuerat confirmauit senatus: prae
rea dies festos supplicationes: & triumphos pro
ut illi agere libuisset decreuit recepta Ctesiphonte
rubrum de hic mare nauigare instituit: Sinus hic ex
ocean⁹ indico in arabia pfunditur: quē Erithreū
mare ab Eritr⁹ rege qui illud tenuit posteri ap
pellauere: Tigris insulā facit in qua p ea tempora
regnabat Athabilus: eā igitur sine certamine Traia
n⁹ i potestate redegit: in his tamē locis tū hiemis:
& fluuii rapido cursu: Tū aestu maris piclita^r est.
Agger erat & uallum qd Spasinum incolae uocāt:
A quib⁹ & si Athabilo parerēt benigne: & pacatis
animis Traian⁹ susceptus fuit: Inde ad oceanū usq;
pgressus cognita maris natura: Nauesq; cōspicat⁹

utinam inquit iuuenis essem: & uires atq; robur
suppeteret: profecto enī in fines indorū penetrarē
tūc de idia multa cognouit: Deq; gētis uictu atq;
uestitu paulo curiosi? sciscitat? ē. Alexādrū felice
duxit: iactabat subīde se ultra quā ille penetrasset
progressurum: id quod senatui per epistolam signi
ficauit. Subiungens egre posse eas gentes quas de
uicisset in fide: & officio continere: aut a ui: & iniu
ria defendere quāq; non cessaret quottidie orientis
populos armis agita: & debellare: Nomina prete
rea uictarum a se gentium senatui nunciavit quas
rum numerus tantus erat ut uix recenseri aut no
minari possent: Triumphalistunc arc? preter alia
multa: quæ in honorem eius & decreta & facta
fuerant: in illius foro sustructus est. Iamque ita
ciues se ornabant: ut illi in patriam reuertēti læti:
& plaudentes occurrerent. Sed languescēte corpo
re: deficientibusq; uiribus neq; romam redire: neq;
quicq; superiore uita: & rebus ante gestis dignum
efficere ualuit: Immo uero pre tædio bellorum: &
magnitudine curarum coactus aliqua ex parte gē
tes quas subegisset liberas facere. Nam dū & ocea
num nauigat: ideoq; remeat populi fere omnes qui
ad deditiōem cōpulsi fuerant: facile descuiere. Ro
mana enim præsidia que fines tuebant: & quorū
metu: uel inuiti in officio perseverabāt: partim eie
cere: partim interfecere. Hæc Traianus cum adx

Alex. Trai
iani Iudic
cio felix.

Traianus
gloriabun
dus.

Arcus triū
phalis.
Traiāo ex
structus.

Traianus
anīmū deu
spondet.

Traiani ex
peditiões.

Maxim⁹: &
Lucius.
Traiani le
gati.

Nisib⁹ rece
pta.
Edeſſa cap
pta & icēſa

Parthi a tra
iāo Domiti

Cteſiphon

Parthena
ſpates par
thor⁹ Rex.
Agarenor
um regio.

huc per oceanum nauigaret cognouit. Transiue
rat eo: rerum & locorum fama & ſi nihil: quod opi
nioni: aut Sermoni reſpōderet: inuenerit: præter
aggeres: atq; ruinas: ex quibus ſcriptores fabuloſa
multa commenti fuerant. Alexandro autem cuius
æmulatione rubrum mare: & oceanum nauigaue
rat in ea domo parentauit in qua expiraſſe fereba
tur. Ceterum audita populorum rebellionē Maxi
mum: & Luciū in eos populos cum exercitu miſit
qui defecerunt: Sed aliter acie uictus occubuit: Lu
cius uero cum multa prosperæ geſſiſſet acceptaq;
damna emēdaſſet. Niſibim recepit: Edeſſam obſi
dione: & ui captā diripuit: Igniq; funditus abſum
pſit: Duo legati interea euritiuſ: & clariuſ ſeleuci
am expugnant: atq; uicina urbi concremarunt. In
terea Traianuſ nouarum rerum anxius parthiſ:
qui iam ad defectionem ſpectantes imperia detra
hebant: Regem dare conſtituit propiuſq; Cteſi
phonta proſectus: in patentes campos romanos
ſimul & parthos in cōcionem uocat atq; ex ſugge
ſtu multa præfat⁹ ſup iis: q̄ egiſſet: parthenaſpatē
regem partis diademate impoſito designat: Mox
arabiam petiit: Agarenosq; rebellātes adortuſ eſt.
erat illorum ciuitas parua: neq; admodum copio
ſa: uicina omnis regio ſteriliſ: & deſerta propter
aquæ penuriam manebat: & ſiquid liquoris ex ea
terra ſcatet minime potui gratus habetur. Pabuli

indiga: ligna non fert: quare eam multitudine mi-
litum obsideri: aut expugnari non facile erat: dex-
fendebatur ardore solis: Cui exposita est: Ergo
neq; traianus in presens: neq; postea Seuerus Aga-
renos expugnare potuerunt. Muri parte subruta
stabat: Equites proxime moenia aduecti sunt: qui
gravi detrimento affecti in castra continuo redie-
re. Ipse etiam traianus urbi sine regio ornatu ober-
rans ut hostem falleret: Vulneratus pene fuit. Ge-
nerosa canities: & oris maiestas principem prodix-
it: & quis foret ī emētito habitu facile ostēdebat.
In eum igitur quem regem suspicati erāt sagittas
frequentes coniecere: Quarum tanta fuit uis ut q-
pone Cēsarem sequebat trāstrixus fuerit. Prodigia
mihi multa facta sūt: Tonitrua atq; fulgetræ. arc-
igēs in cælo uisus. Tēpestas: & grādiēs immēsæ:
præterea (qd mōstro simile existimatū ē) quotiēs
romanus cū hoste manus consereret ictu fulminis
auertebatur. Orta subito muscarum uis eduliis: &
poculis insidēs fedo cōtactu cūcta romano grauiā
& molesta faciebat: Digrediēs itaq; inde traianus
morbo primum tentatur: per quod sane tps iudei
qui circa cyrenē icolebāt Andrea Duce cōstituto.
romāos: & grācos sine discrimine statī obtrūcāt.
Nec cæde contenti: humanis carnibus uesci ceper
horum intestinis stillāte adhuc sanguine cincti tū
pellib⁹ obluti multos per medium usq; ad uerticē

Seuer⁹ ipai

Maiestas in
principe la-
ter nō pōt.

Prodigia

Muscar⁹ in
gens uis.

Muscarum
fecditas.
Iudei rebel-
lant.
Andreas
Iudeus.

Iudeorum
crudelitas.

Iudeorum
furor.

Artemio in
deus.
Cyperus iux
deis iacella

Iudeorum
clades.

Aelius adri
an⁹ q post
imper. fuit.

Parthorū
resp.
Traiani
mors su
specta.
Sanguinis
pfluuiū cō
presum ne
cat.

dissecuere. plures bestiis dilaniados obiecere: alios
inter se digladiari coegere: Vt ducenta: & amplius
hominū milia eo furoꝝ: & armis iudeorū iterierit.
Ingēs itē cades ab eisdē ī ægipto patrata fuit. nec
minore clade cyprii effecti fuere: Siquidem in ea
Insula duce Artemione cōspirantes iudei circiter
Ducenta: & quadraginta capitū milia trucidarēt:
Qua facti atrocitate Iude⁹ decætero legib⁹: & pe
nis Cyprū attingere prohibet: Si uel ui tēpestatis
uel per errorem illuc delatus fuerit: ceu capite dā
natus: statim morte mulctatur. Sed inulta clades
nō mansit: Nam traian⁹ misso cum exercitu lucio
tum anteceditibus aliis ducib⁹ iudeos qui per uni
uersum fere terrarum orbem tātū cadis ediderāt
pfligauit: Inter hæc expeditionē ī Mesopotaniā
parabat: a qua ingrauescente morbo deterrit⁹ est.
Quare publico aelio Adriano in syria cum legiōi
bus relicto ipse in italiam nauigare cepit: Frustra
multa tunc Romani tētauere dum armenia: & Me
sopotania: necnon parthorum potiri student: pe
ricula quoq; in irritum: Nam Parthi repudiato
Parthenaspate: quem indignū regno existimabāt:
Ipsi res suas prisco gētis istituto administrā cepe
rūt. Sed traianū grauior morbus oppressit: Vene
nū sibi datū suspicat⁹ ē: Aiebāt quidā compresso
sanguine: q statis diebus p inferiore partē pfluere
solicus erat: contractā ægitudinē fuisse: stupore

ita mēbra resoluta sunt: ut ps corporis defecta sensus:
aliquādo māserit. Mox iter cute aqua replet? apud
selinuntā cilicie urbem: que deide Traiani ciuitas
cognomiata est defertur: Ibiq; statim extinct? est:
Cum imperasset annos undeuiginti: Menses sex:
& dies quindecim.

Adrianus ex Dione Greco.

a Drianū nūq; uiuēs Traian? adoptauit. po
pularis illi erat: educat? sub eo: affinis dei
de nā illi nupserat sororis Traiani filia: q;
p oēm uitā cū eo uixit: legat? Syrie belli parthici
tēpore prapositus fuit: Neq; ullā egregiā dignita
tē ab eo accepit: sed nec consul nisi sero fuit: Cæsa
rē at: & impatorē eū cū Traian? sine liberis e uita
excessisset Attianus municeps ei? & cæsaris pcura
tor Factiōe Plotinæ: q; illi? amore flagrabat: cū ui
cinus esset: & potēs declarauit: Cæterū pater me?
Apronianus: q; tūc ciliciæ præerat: de illo plæraq;
cōperta mihi narrabat: quo ordie & cōsilio quæq;
facta erāt: & illud i primis mortē Traiāi aliquot di
es iō occultā fuisse: ut adoptio pcederet: Quæ res
deide ex lris eius ad senatū patuit: Nā epistolis nō
ipse sed Plotina suscripsit. Id qd i nullo āte alio fe
cerat. Erat Adrian? quādo impator declarat? fuit
Antiochiæ: q; metropolis ē syrie: pridieq; designa
ret somniū tale uidit. Ignis de celo inīteti & puro
aere i humerū sinistrū icidit. deide i dextrū transi

Adrianus
Impa.

Attian? ce
saris pcura
tor.

Apronia
nus ciliciæ
pfect?

Dionis p.

Adrianus
Imperator
declaratus
Antiochia
ciuitas
Somniū f
des conse
quuta

Traiani cō
ditorium.

Parthici lu
di

Adrianus
difficulter i
deos relat
Palmi
Celsi (cæd
Nigrini
Lulii
Adrianus
quas cædes
patrauit.

Seuerianus
Fuscus Ne
pos.

Adriani
gñs.

Adriani Cæ
sar is erudi
tio.

Adriani stu
dia.

liit: Illū exterruit: nec læsit. scripsit at̃ ad senatum
Adrian⁹ rogās īperiū sibi ab eo cōfirmari: abnuēs
illud ī primis ut q̃q̃ sibi aut tūc aut alio tpe: ut cō
suetū erat tituli: & honoris decerneret: nisi quod
ipse rogasset Traiani autem ossa in illius columna
cōdidit: Celebrata fuere p̃ multos annos publica
spectacula: q̃ pthica nōiata sūt: quæ tamē sicut &
pleraq; alia exoluerūt: Ceterū Adrian⁹ q̃q̃ huma
ne & moderate īpasset: tamē pp̃ cædes optimoꝝ
quorūdā: quos ī p̃cipio īpii: & atēq; uita deceder
ret īterfici curauerat: multū calumniū ēt īfamiae su
biuit. quāpp̃ minū min⁹ ī deos relat⁹ nō fuit. Im
periū adept⁹: cōtinuo occidi uoluit: Palmū: Celsū
Nigrinū: & Lusiū: p̃ti q̃a ī uenatiōe īsidias illi stru
xisse dicebant: partī alio crimie īsimulati: qd̃ scili
cet plurimū potētia: opibus item atq; gloria polle
rēt: quos neq; ī dicta causa damnauit nec ægre tu
lit qd̃ hi causā dicerēt: Imo patrociniū & defensio
nē eorū suscepit: quin ēt iurauit suo iussu occisos
nō esse. Sub finē uitæ fuere perempti: Seuerianus
& Fuscus nepos: fuit at̃ Adrian⁹ genere aser Adria
ni fili⁹: lūapte natura disciplinis deditus: & studioꝝ
amator: In utraq; lingua ip̃ese erudit⁹. Nā quædā
soluta orōne: & itē poemata uaria religt: ambitio
sus supra modū: ut pote q̃ cætera oīa: et minia tra
ctauerit: nā p̃ixit uenustissime atq; ēt effigies e cæ
ra & creta formauit. Iactabat præterea se nihil eorū

ignorar: q̄ aut i pace aut i bello siue ad regē: siue ad
 priuatū prinerēt: Inuidebat at magis q̄ emulabat:
 quare quosdā celebres: & excellētes artifices: quos
 æq̄re nō poterat: alios & qdē frequētes subuertit:
 alios ceu studioꝝ & artiū amulos iterfecit. Quip
 pe cupiēs oēs in q̄cūq; arte & disciplīa supar: Qua
 pp Fauorinū Gallū gr̄e & Dionysīū milesiū sophi
 stas tūc egregios tollere tētavit: Vt scilicet eorum
 sectatores: atq; iuicē certātes pderet. nā Dionysi⁹
 aduersus Heliodorū quē ille sup̄me amabat: & epi
 stolaꝝ magrū fecerat talia dixisse fert: pōt Cēsar
 pecūias & honorē tribuer: Rhetorē facere nō pōt:
 Fauorin⁹ uero cū apud eū de īmunitate quā is i pa
 tria sua obtinere cupiebat: cām actur⁹ eēt: suspiciās
 ne aut īferior i iudicio eēt: atq; ēt cōtumelia affice
 ref: Cū ad tribunal uenisset: Nihil aliud dixit: nisi
 q; p noctē Magister ei⁹ in q̄ete astās mādauit ei: ut
 p patria oparet: atq; deprecaret: quādo in ea geni
 t⁹ foret: Vtriq; quīs irat⁹ grauiter Adrian⁹ pepcit.
 Quādo illorū mortis nulla honesta cā uideretur.
 Sed Apollodorum architectū q; Traiani forū Me
 todaū: & Gymnasiū illo iubēte Romæ fabricaue
 rat: primū urbe expulit: postea iterfecit: q̄si crimis
 reū. Re at uera q; dū olim cū eo Traian⁹ de opib⁹
 cōicaret: Adrian⁹ rei nesci⁹ qdā ēt nō uocat⁹ loquu
 t⁹ ē: cui Architect⁹ abi obsecro: & cucurbitas depi
 ge. nihil. n. horū recte nosti. Forte tunc ille hmōi

Adrian⁹ in
 uidia labo
 rabat

Fauorinus
 p̄is genere
 Gallus.
 Dionysius.
 milesius.
 Heliodor⁹
 eplariū ma
 gister apud
 Adrianū

Libet dictū

Apollodorus
 archi
 tectus
 Metodaū
 forum.

Adrianus
uenuste de
pinxit.

Veneris tē
plum.

Sacra uia.
Tēpli cōdē
di ratio.
Ludorū ma
chinarū.

Pegmata .

Homeri
poemata
abolere co
gitabat
Antima
chus
Adriano
gratior
Homero.
Adriani ui
tia.
Adriani uir
tutes.

quadā pictura cōmēdabat: Adrianus uero Impiū
adeptus Iniuriæ recordat^r est: Atq; licentiā huius
non tulit: Siquidem descriptionem: & formā tēpli
Veneris qđ Rome Fabricabāt ad eū misit: quippe
significās sine illius opa & ministerio ēt igētia edi
ficia extrui posse: Quærebat itaq; an aedificiū illd
recte: & cōmode se hēret: Rescripsit de templo.
sublime illud & concauū fieri oportere: ut ex loco
superiori in sacram usq; uiam insignior prospectus
esset: & magis conspicuus concauū ad excipiēdas
ludorum Machinas: q̄ in eo latenter compingi: &
itē ex occulto ī theatrum duci possent. quātū ad
simulacra pertineret dixit maiora facta fuisse q̄ ra
tio altitudinis: & magnitudinis postularet: Nā si surgē
tia Spectacula & pegmata efferre uoluerit: illud
nullo pacto effici poterit hūilitati loci. Hæc palā
cum rescripsisset: Irat^r ē Cæsar: & supra modū do
luit. uidibat sãe se id admisisse qđ nullo pacto Cor
rigi posset: quā iræ & doloris īpatiēs eū tolli iussit
Talis & ad hūc modū erat Adrianus. Idē Homeri
poemata abolerē cogitabat: & pro eo antimachū in
scolis legendum inducere: Cuius nomen multi ad
huc ignorauerant: Erant insuper ei hæc uitia: hoc
est qui nimis diligenter & curiose q̄ expediret om
nia exquireret: Qđ itē uarius foret: & prudens ni
misq; oīa leniebat: atq; eleuabat alia diligētia: pui
dētia: Magnificentia: & dexteritate quadam: Nam

nullum ipse bellum mouit: & si qđ motū erat illud
 cōposuit: nulli iniuste pecūias abstulit: multis mul-
 ta elargiēs publice & priuatī: senatui & eq̄stri ordi-
 ni. Alio s auxit pecūia: honorib⁹ alios & dignitate
 honestauit: neq; patiebat a se quicq; peti: sed p ne-
 cessitate cuiusq; oīa faciebat. Disciplinā militārē
 diligēter exercuit: ita ut q uirib⁹ polleret: Neq; cō-
 tumax eēt neq; ēt Iniurias īferret: Ciuitates: socias:
 atq; tributarias: & subditos mirifice iuuit. multas
 earū iūisit: & q̄s null⁹ āte se Impatorū uiderat: at
 q; oībus aliqd opis: & auxilii ut ita dixerī tulit. Ro-
 manū populū acerbē magis q̄ idulgēter tractauit.
 Nam cū olim quadā p uim & supbe in ludo armo-
 rū peterēt: nihil eis distribuit: Imo uero iussit illud
 Domiciani pñūciari. Silete: quod uerbū minime
 platū ē. Nā pconianū cōtinuo substulit. Ita eo si-
 gno qđ fieri solet eos q̄scere fecit: atq; tacere: q̄re
 inq; nō opus ē: ut ex precepto sileāt: q̄ iā tacere.
 Hoc. n. uult princeps: neq; tamen iō iratus ē prae-
 conī. Imo uero maiore ī honore habuit: ppter ea q;
 grauitatē mandati non exposuisset. patiebat talia
 huiusmodi: neq; agre ferebat admoneri & corrigi
 uel ab humili persona: Siquid prāter sententiam
 & etiā subito ac fortuito iuuaretur. Transseuntē
 quendam mulier rogauit: ut se audiret: cui cum il-
 le respondisset otium mihi non est. illa deinde cla-
 mans ait noli ergo imperare: tum conuersus eam

Militaris in
 Adrião di-
 sciplina.

Lud⁹ armo-
 rum.

Domiciani
 uerbum si-
 lete

Silētiū nota

Monētibus
 minime cō-
 tumax adri-
 anus.

Imp. offi-
 cium.

Circenses
ludi.

Infirmos
amicos ui-
sitabat
Adrianus.

Cæsarii

audiuit. Nihil non consulto senatu faciebat: ius assi-
due dicebat. cum primoribus ciuiū aliquando in
palatio: nonnunq̃ in prandio: interdum & siquidē
sæpius ex tribunali ut quæ fierent publicarentur.
Assistebat interdū Cōsulibus: quotiens hi Iudica-
rent: In circensibus ludis eos apprime honorabat:
Domumq; a circo plæruncq; reducebat: Gestabat
in lectica ne quispiam Comitū illi molestus esset:
In diebus neq; festis neq; publicis domi manebat.
Neminem nequidem salutantē ne assiduo labore
fatigaretur recipiebat: nisi necessaria res fuisset.
Sēper circa se & romæ & extra urbem optimates
habuit: quos etiam ī conuiuiis adhibebat: Quapp
quartus sæpe adibat: Venabatur quotiens contin-
gebat: prandebatque sine uino: deinde cum prin-
cipib; & optimis uiris cænabat. & semper erat Cæ-
natio omnifariam sermonibus refertam. Infirmos
amicos uisitabat: & quoties dies festos illi age-
rent: cum eis simul ueniebat & eorum agris ac do-
mibus suauiter utebatur: Vnde & multis eorum
fatis functis: & aliis dum uiuerent statuas in foro
posuit: Neque tamen quicquam familiarium in-
iuriam alicui intulit. Neque quicq̃ uenditū: neque
ex iis que dicebat neque faciebat qualia olim Cæ-
sarii: & qui cum Imperatoribus uisitabant facere
soliti erant. Et hæc quidem obiter & in summa de
moribus eius exposui.

Nunc que generatim fecerit quatenus eorū memi-
niffe licet. Romam ubi uenit continuo p̄dictum
cōdonauit oīa debita: Siue ea ptinerent Regi: siue
ad Aerariū decēnium pr̄scripsit: a quo tempore
debere quisq̄ desineret: Nec postea debiturus eēt:
Per natales dies spectacula gratis populo diuide-
bat: Ferasq̄ multas confodi iussit: ut semel leones
centum & totidem leenæ conciderunt: Dona per
Tesserulas separatim uiris: & sepatim mulieribus
in Theatro & in circo dedit. Item uiros discretos:
a Feminis lauari uoluit. Eodem quo hec gesta sunt
anno Euphrates philosophus uoluntaria morte ex-
cessit a uita: ueniam dederat ei Adrian⁹ citra igno-
miniam & infamiam: ut cicutam tum propter sene-
ctutem: tum etiā propter grauem morbum bibere
posset: Ceterum Adrianus aliam ex alia prouinciā
percurrēns regiones & urbes perlustrabat: & in
primis arces omnes ubiq̄ contemplatus confide-
rabat: quarum alias in loca magis opportuna tran-
stulit: alias penitus subuertit: omnia illa simplici-
ter nō dico quo pacto generalia & comunia in exer-
citibus se haberēt: Sed arma: machinas: fossas: ual-
lum: & moenia: alia priuatim uniuscuiusque & eorū
qui in ordine militabant: & eos ducebant
uitas: Statua hiberna ipse intueri & exquirere
uoluit: Multa per licentiam in solutiorem mov-
rem lapsa: & quæ fabricata fuerant correxit: &

Debira cō-
donauit
Adrianus.

Tesserulæ
dōatiuorū
quæ.
Balnea ui-
ris & mulie-
ribus ante
pn̄scua.
Euphrates
ph̄s uolun-
taria morte
excessit e ui-
ta

Arces oīs
Adria. cōfi-
derabat.

Militaris di-
sciplina.

Caloris &
frigoris iux
ta patiens
Adrian⁹.

Bastai equi
tes.

Patriā nūq̃
iulit Adri
anus.

emendauit : Alia destruxit & sustulit : Milites ue
ro exercebat ad omnem speciem pugnæ : hos hon
ore affecit : illos officii admonebat : omnes pariter
ea docebat facere : que par erat : atq; ut etiam eius
exemplo meliores & duriores redderentur : Du
ro & aspero uictu utebatur : Nā siue pedibus iret :
siue equitaret : nunquam uehiculum aut quadrigas
ascendit : Caloris & frigoris iuxta patiens : quippe
qui etiam Alpinas & Gallicas niues : & egypti ardo
res capite intecto pertulit : atq; ut omnia breuiter
complectar : sic opere & præceptis per totum Im
perii tempus milites omnes & exercuit & exemplo
instituit : Vt usq; in hodiernum diem : quæ ab eo fa
cta fuerunt : ea pro lege & militari instituto habe
antur . per belli tempus plurimū in peregrina ter
ra cōmorabat̃ . Et externi apparatus eius intuen
tes inuiolati etiā pecuniis acceptis nihil nouarum
rerū moliti fuerunt . Sed adeo peritos & laborum
patiētes habebat exercitus : ut olim equites qui uo
cantur Bastai Danubium armati transnatauerint :
Quæ omnia obstupefacti hostes in se ipsos cōuer
si eo magistro usi sunt ad disciplinam eorum qui
inuiçē contendebant . Theatra & certamina facie
bat : Vrbes pagrabat sine regio ornatu Impatoriæq;
pompa . Namq; ea nunquā extra Romam usus est :
Patriam quamuis eam magno honore & munerib;
bus auxerit : & multa præclara ei dederit : Nunq̃

tamen inuisere uoluit. Venandi studio usq; ad in-
 faniam & periculum tenebatur. Nam inter uenan-
 dum diffracto humero: & crus pene contriuit: Vr-
 bem præterea in myſia condidit: quam adriani Ve-
 natica ſepta nominauit: Et q̄q̄ huic rei aſſiduā ope-
 ram daret: Nihil tamen eorum neglexit: quæ ad ad-
 miniſtrandā rempublicam: & imperii cōmoda per-
 tinerēt: Quantopere item uenationi intentus fue-
 rit: argumentū eſt: Boryſtenes equus: quo in uenā-
 do plurimū Vtebat: Cui mortuo ſepulchrū fecit:
 Columnā erexit: & epigramma inſcripſit. Quare
 minime mirandū eſt: ſi Plotinam mortuam Cuius
 potiſſimū opera Imperiū adept⁹ fuerat: eūq; ama-
 uerat: excellentiſſime coluerit & ornauerit: Per no-
 uem. N. funeris dies pullatus inceſſerit: Tēplumq;
 erexit & hymnos in eam fecit: Sed in uenando tan-
 ti roboris fuit. ut ſuam eximiæ magnitudinis ſox-
 lus uno ictu occiderit. In Græciam cum ueniſſet
 multa largitus ē: Sacriſq; initiatus Myſteria Cere-
 ris ſpectare uoluit: Inde per Iudæam in ægy-
 ptum tranſiuit ubi Pompeio parentauit: Car-
 menque tale addidit.

Oſſa uiri magni tenui q̄ clauſa ſepulchro.

Tum diſiectum monumentū inſtaurauit: atq; p̄ti-
 nus in ægyptum ueniens urbem quam Antinoi no-
 minauit condidit. De noīe Antinoi pueri eximiæ
 pulchritudinis q̄ ex bithyniæ urbe Cithynide quā

Venādi ſtu-
dium

Boryſtenes
equus

Plotinæ ſu-
n⁹ ab Adri-
ano magni-
ficum.

Pulla ueſtis
in luctu.

Cereris my-
ſteria.

Pōpeio pa-
rentauit
Adrian⁹.

Pompeii ſe-
pulchrum.
Antinous
Adriani
puer.
Cithynis
urbs

Claudiopo
lis

Magis fa
cris utebat
Adrianus.

Hierosoly
ma euerſa.

Bellum Iu
daycum
Iudei ſpe
ctant ad de
ſectionem.

Claudiopolim uocant : ortus & in delitiis habitus
in ægipto moritur : ſiue i Nilū ceciderit ut Adria
nus ſcribit : ſiue immolatus ut ueritas habet fue
rit: Alioquin enim curioſiſſimus harum rerum:
Ut ſupra diximus Adrianus fuit: Quippe diuina
tionibus atque magicis ſacris crebro utens: Qua
re ſeu ob amorem: ſiue q̄ uoluntariā mortē oppex
tierit: Indigebat enim ad ea quæ parabat anima
eius hominis qui ſponte occubiſſet: Illum in pri
mis coluit: quo enim loco is oppetiit: Urbem con
ditam ab eo denominauit. eius ſtatuas per uniuersū
orbem terrarum atq; etiam effigies erexit: ſtel
lā deniq; a ſe uiſam aiebat que Antinoi foret: Eoſq;
perlibenter audiebat qui Familiarius ſecum uiue
bant : quotiens talia fabularentur ex Antinoi ſpiri
tu: Vere ſtellam natam quæ tunc primum appa
ruiffet. Hæc igitur crebro ſecū recogitabat. Inte
rea hieroſolyma pridem euerſa: rurfus habitari iuf
ſit: atque urbem Aeliam Capitolinam appellauit.
Ioui item ex aduerſo Templi ædem excitauit: Bel
lum huic & graue & diutinum natum eſt : magno
dolore afficiebantur Iudei atq; indignabantur pe
regrinos ſecum in Ciuitate habitare: & illud quoq;
etiam grauius ferebant externa ſacra fieri & exter
norum deorum imagines in ipſa conſtitui: Quie
uere tamen ab armis & cædibus: Adrianū ueriti:
qui per ea tempora uicinis in locis conſtiterat: Ni

hilo tamen secius inter se ea studiose Fabricare nō
cessabant: quibus quotiens belli necessitas posce-
ret uti possent: Postquam uero longius Adrianus
abfuit palam in arma uertuntur: q̄q̄ aperta acie cū
Romanis congredi non ausi sunt: auxilia summe-
bant muro & cauernis subterraneis specus fodi-
entes: atq; Cuniculis omnia munientes: Vt quoti-
ens uiolarētur liberos haberēt ad fugam exitus: in
uicem quoq; subter terram clanculū cōmeare: spe-
cus & subterraneas uias super ne quibusdam in lo-
cis hiantes ad uētos & lucē excipiendā perforaue-
rant: Impetus eorum Romani primū contēpsere:
Verū posteaq̄ uniuersa prouincia tumultuata est:
& qui ubiq; Gentium erant cū eis conspirauerūt:
Tunc cognouere atq; intellexerunt quam graue &
piculosum bellum exortum foret: multa enim ma-
la in Romanos: partim clam: partim apte edebant:
asciscere multos etiam externorum predæ: & lucri
cupiditate: & fere ut ita dixerim uniuersus terrarū
orbis ex motu iudeorum concussus fuit. Tūc
ergo Adrianus minime cunctatus. præcipuos Ro-
manorum Duces aduersus eos misit. quorum pri-
mus Iulius Seuerus in iudeam ex britānia uocat⁹.
Hic minime ausus est prælium cōmittere: Nam &
multitudine longe impar erat ad decertandum &
hi de salute despauerāt: Igit̄ diuisos adort⁹ carpti
ut quosq; poterat cōprehēdēs p̄ multitudīe militū

Iudeorū re-
bellio sub
Adriāo

Iulius seue-
rus
Adriani le-
gatus in Iu-
daeos.

Iudeorū clades
sub
Adriano

Salomonis
sepulchrū.

Uerū p̄ci-
pium quo
Imp. utebā-
tur.

Iulii seueri
Laus.

Diōis p̄sīa.

atq; tribunorū tum ab alimentis: & comitati inter-
clusos tardius quidem: sed minore cum periculo
penitus oppressit: pauci admodum euasere atq; a
cæde superfuerunt: Arces eorum quinquaginta
celeberrime diecte sunt: uici ad nōgentos: & octo-
ginta quinq; qui sane frequentes: & nominatissimi
erant direpti: & mox igne cōsumpti sunt. uiri in ex-
cursionibus: & in præliis ipsis ad quinquaginta
millia cæsi fuere: Fame morbis ac igni ingens mul-
tudo absumpta est. sic fere omnis Iudea desolata
est: Quam cladem etiam ante bellum multa ipsis
denunciauerant. Nam Salomonis sepulchrū qđ
illi in supremo cultu: & reuerentia habebant spon-
te: & nullo impellente discussum corruit: lupi atq;
hyenæ passim per urbes incidentes ululabant:
Non fuit incruēta uictoria Romanis: Siquē multi
eorū occubuere: Quare Adrian⁹ ad senatum scri-
bens eo minime usus ē principio quo ceteri Impa-
tores cōsueuerāt: Adhūc scilicet modū. Si uos &
filii uestri ualent bene habet: Ego & exercitus uale-
mus Seuerū dein debellatis iudeis in Bithyniā mī-
sit Adrianus: Non quidē ad bellum: sed indigebat
prouincia p̄sīde: & Gubernatore iusto sapienti:
& qui in dignitate fuisset: auctoritatemque haberet
quæ omnia in eo inerant. Hic res bithynicorū
tam priuate q̄ publice ita disposuit: & cor-
rexerit ut nos omnes Bithynii in hanc usque diem

Semper eius memoriã faciamus. & hic fuit Iudai
ei belli exitus.

Exortum est mox alterum bellũ ab Alanis : (Sunt
enim massagetae) auctore pharasmão: Hic mediã
grauissime diastauit: Armeniã quoq; & capadociã
laceffiuit: Demũ Alani accepta pecuniã: & Donis a
Vologæso partim Inducti: partim Itẽ q; timebãt
Flauium Arrhianum: qui tũc capadocie præerat:
ab armis quievere: Adrian⁹ per hæc tpa ædem Io
uis olympii i qua & ipsius statua fuit Athenis ædi
ficauit: Imposuit in ea draconem ex India depor
tatum: Festa preterea liberi patris quod apud eos
maximum est princeps in ueste indigena Magnifi
ce concelebrauit: atq; templum eius quod Græci
Panhellinon uocant ædificare eis concessit: certa
men & ludos instituit: pecunias multas: Frumētũ
annuũ: & insuper uniuersam Cephaleniã atheniẽ
sibus elargitus est. leges multas tulit: Sed illud im
primis sanxit: ne senator: aut ab ipso: aut per alte
rum tributo condemnaretur. Romam cum uenis
set: atq; in quodam spectaculo aurigam quendam
liberũ fieri cũ clamore popul⁹ rogaret. Respõdit
per Tabellã docēs iniquũ a se hoc peti: ut alienũ
seruum liberum faceret: Ne domino eius uis: & in
iuria fiat. Morbo deinde tẽtari cepit: siquidem san
guis qui ei consuetus erat per nares effundi: Tũc
maximẽ abundauit: desperata est salus: & uita: qua

Alani.
Massagetae
Pharasma
nus.

Flauius Ar
rhianus.
Iouis olym
pii ædes
Athenis.
Dracon ex
India.
Liberi p̄fis
sacra Athe
nis.
Liberi tem
plum.
Adrian⁹ in
Athen. libe
ralis.

Commod⁹
Cæsar defi
gnatur
Seuerianus
fusc⁹ occis.

Impcatio
seueri in
Adrianū.

Seueriani
Laus &
mors.

Similis uir
fortissimus.

Turbo mi
litari scien
tia prestan
tissimus

propter cum adhuc sanguine transmissurus esset:
Commodum Lucium successorem sibi: & romanis
cæsarem designauit. Seuerianum uero: & fuscum
nepotem: eius quod illud ægre fere uiderentur sus
pectos & Inuisos: iussit occidi: Quorū alter No
nagenarius: alter uero decem: & octo annos natus
erat. sed Seuerianus priusquam Iugularetur ignē
poposcit: atq; incenso Thure: Vos inquit o dei
testor me nihil mali commisisse: De Adriano hoc
tantum imprecor: ut cum mori cupiet non possit
& quidem mortuus est. Adrianus post morbum
largum sepius frustra inuocata morte: sæpe etiam
se ipsum occidere uoluit. Extat eius epistola que
hoc ipsum significat: Scribit enim q̄ miserum est
mortem optare & mori non posse: Hunc seueria
num Traianus successorem aliquando & dignum
imperio iudicauit. Nam in conuiuio olim quæsiuit
ab amicis ut decem nominarent uiros: quibus sum
ma reip. & rerum fastigium demandari posset. tū
uero cōpresso aliquantulū sermone: Inqt. Nouē p
uos discere cupio. Vnū ego seuerianū habeo.

Floruere ea tēpestare excellētes alii uiri sed maxie
celebres: atq; illustres duo fuere turbon: & Similis
q̄ ēt præmia fortitudinis retulere: Turbon uir fuit
maxime militaris: & Gubernandi exercitus sciētis
simus. Hic primum in prouinciis procurator fuit
deinde Prefect⁹ pretorianorū: In quo magistratu

nihil unquam aut molle: aut superbum gessit:
Sed uelut unus de numero gregariorum militum
uixit:& alia multa:tum illud maximum fecit:quod
totam diem cum Imperatore uersabatur:ad quem
plerunq; post mediam noctem accedebat:quo tem
pore ceteri fere homines dormire Incipiunt. Flo
ruit etiam Cornelius fronto:cuius in agendis cau
sis primæ partes erant: Hic aliquando peruespe
ri cum a cæna domum rediret: Audiuissetq; eum
cui patrocinium quandoq; pollicitus fuerat: cau
sam agere In ueste cenatoria: quam tunc habebat
iudicium ingressus est: Iudicesq; salutauit. Non di
cens aue:que matutina erat salutatio:sed uestertin
no usus uerbo saluete inquit. Turbo nunquam do
mi per diem neq; etiam cum morbo laboraret ui
sus fuit: atq; monenti olim Adriano ut quiesceret
respondit oportere: Præpositos rerum stantes mo
ri. Ceterum Similis & etate: & honore eos antece
debat:nulli præfectorum ut ego exstimo cedēs: Id
quod ex paucis coniectari licet: olim eū Adrianus
cum centurio esset in consilium uocauit: priusque
præfectos: Cui ille inquit: turpe est o Cæsar cum
centuriōe differere: præfectos uero non admitti:
Præfecturā deinde inuitus accepit: quam deinde
deposuit uacatione data: Vixq; dimissus in agro se
ptem annos (quod fuit reliquum uitæ) in otio &
quiete exegit: atq; hæc moriens sepulchro inscribi

Fronto cor
nelius ora
tor.

Aue
Salue

Similis
Adriani
præfectus

Libet dictū

Viueſ quis
uere dici
poſſit

Adrianus
Phthiſi cō
ſumptus.

Adoptiuū
liberi gētis
praferēdi.

Commod⁹
Imp. deſi
gnatus eui
ta exceſſit.

Iuſſit: Similis hic iacet: cuius aetas quidem multo
rum annorum fuit: Septem tamen duntaxat annis
uixit: Interea Adrianus nimio ſanguinis deſluxu
phthiſi mox tabeſcēte corpore hidropēſi corripit
Adoptauerat Luciū Cōmodum: Sed cum multo
ſanguine: & perpetuo deſluente morbo miſerādo
teneretur: Primores obiter ēt celebres ſenatorum
Domum conuocauit: atq; decumbens in lectulo
Hæc iquit: Amici uiri: Filium ut ex me genuerim
natura non conceſſit: Sed uos per leges dediſtis.
Genuerim an elegerim multum intereſt: qui ge
nitus filius is erit: quem fata uoluerint: adoptatū
autem Vnuſquiſq; ſibi pro uoluntate aſſumit:
Quare plarunq; per uaturā ſtulti: atq; mutilati
Filii dantur: Qui uero leguntur: Integro hi ſunt
corpore: & mente ſana. Quare lucium primum
ex omnibus delegeramus: qualem neq; filium op
tare potuiſſem: Sed quando fata nobis illum erix
puere inueni proſecto uobis imperatorem: qui no
bis pro illo ſuccedat: Quē uobis dam⁹ & pollice
mur: generoſum mitem: manſuetum: miſericor
dem atq; prudentem: & qui neq; temerarium quid
dam propter Iuuentutem neq; per ſenectutem ne
gligenter aut timide facere poterit. Sub legibus
educatum: & qui ſecundum mores patriæ prin
ceps Reip. & Dux exercituū fuit: & qui nihil
eorum ignoret: quæ ad Imperium pertineant:

omnibusq; rebus pulchre uti poterit: Hūc & si co-
gnoscam supra omnes homines otio deditum: &
inuitum Imperium & summam rerum capescere:
Tamen ut existimo nunquam aut uos aut me dese-
ret aut negliget: Sic Antonin⁹ Imperator creatus
est: Sed cum illi uirilis stirps nulla foret Cōmodi
Filium adoptauit: Adiuncto ēt Marco Annio Ve-
ro: uoluit enim in longum tempus eos qui post se
Impaturi essent: Hunc Annium Marcū prius cati-
lium nominauerāt: Nepos fuit Annii Veri: qui ter
Cōsul: atq; ēt Tribun⁹ fuerat: Vtrosq; adoptari ab
Antonino iussit: Maiore tñ honore prosequutus ē:
Verum eū propter cognitionem quæ cū illo inter-
cedebat: tum propter aetatem: & quod uiuacior &
fortissimo ingenio cognoscebat: ex quo illū sæpe
per iocū ad sensum uerbi Græci respiciens: mini-
me aptum Iudiciis esse dicebat: Cæterū Adrianus
magicis artibus & incantamentis quibusdā aquā
omnem intercutem eduxit: qua tamen rursus & ce-
reliker repletus fuit: postq; igitur morbus auctus
est: & ut cunq; adhibitis remediis in dies defecie-
bat mori decreuit: Sæpe aut uenenū aut gladium
postulabat & frustra quidē null⁹ enī porrigebat:
Posteaq; autem promissa pecunia & data uenia ne-
mo ei obtemperabat: Accersit Mastorem quē-
dam barbarū nomine genere Iazigem: quo homi-
ne ppter robur & audaciā plerūq; in uenationibus

Antonin⁹
plus Imp.
Commodus. L.
Cōmodi. F.
M. Annii
uerus.
Catilius.
Anni⁹ uer⁹
ter Cōs.

Magicis ar-
tib⁹ hydro-
pissim cura
uit Adri-
anus.

Mastor bar-
barus

Adrianus
oprat mor
tem.

Hermogenes
medicus.

Vitalia sub
Manilla.

Medicorū
turba nox
ia.

Adriani
mors & se
pulchrum.

Pons Aelia
qui nunc
Adriani.

Augusti se
pulchrum.

Adrianana
tura nitis.

usus fuerat : Hunc partim minis partim magnis
pollicitationibus impulit: atq; coegit ut cædem si
bi inferret: Circumscripsitq; locum sub Mamilla:
quem Hermogenes medicus demonstrauerat: quo
lætaliter percussus statim sine dolore expiraret. Sed
ubi hoc ei non successit: Nam Mastor tanto facino
re Perterritus atq; attonitus aufugit: multum in
gravi morbo de se cõquerēbat: q; nullam potesta
tem haberet nec sibi mortem consciscere posset:
maxime quādo etiam multa super alios posset. De
mum consilio Medicorū sup uitam abstinuit cibo
& potu qui ad salutē: Imo ad morbū exaugendum
faceret: Mortuus est tandem dicens illud in popu
lo uulgatum: Turba Medicorū interfecit Regem.
Vixit autem annos duos & sexaginta: mēses quīq;
& dies sex. Impauit ānos uiginti : mēses undecī. Se
pultus ē in ripa Fluiui iuxta pontē Aeliā: Illic. n.
sepulchrū conditū. Iam enī Augusti monumētū
repletum erat: Nec quisq; amplius ī eo sepeliebat:
Insensissimū omnibus cædes fecerāt: Initio impe
rii & sub eius mortē : uelut inuiste: & impie occisi
fuerint: quanq̃ natura minime sæuus esset: Nā cū
multi grauiter ī eū peccassent: id satis existimauit.
Hoc ad eorū ciuitates scribere q; sibi nō placerēt:
si qui quibus filii erāt: p scelere debebāt: saltē pro
numero puerorū supplicia eorū eleuauit.

Conflagratio Vesæui mōtis ex Dione: Vesaul cō
Merula transtulit pro Suetonio Tranquillo. flagratio.

Vb Tito in cāpania horrēda & mi
rāda quādā obtigerunt: Magnus
enī ignis p Autumnū subito exar
sit: Mons enī uesuius q iuxta nea
polim ad mare uergit: Abundātes
ignis fontes habet: olim undiq; al
tus: ab cuius medio ignis exoritur: Q uæ pars so
lum igne comprehēsa fuit: Extra hæc omnia sine
igne etiam nunc manent: Ex hoc cū cætera essent
incombusta: media uero exusta & in cinerem reda
cta iuga circumstantia ab antiquo usq; nunc ma
nēt: Q uodcunq; ambustū est atq; consumptū tē
pore concauū factū est: ut mons omnis: si licet ma
gnis parua conferre: similis ē uenatorio Theatro:
Vertex arbores & uites habet: Circulus ab igne la
tior factus per dies fumum: Noctu flāmam emit
tit: Vt uideantur in eo odores euaporari & sacrifici
cia fieri. Et quidem semper: interim uero magis:
interim uero minus: Sæpe uero cineres effundit:
qñ scilicet aliqd coactū subsederit: lapides sursum
mittit: quotiēs uero a spiritu & uēto uiolat: sonat
& stridet: ceu nō coacta & cōstructa sed rara & oc
culta spiracula hēns: talis igit ē uesuius: & hæc qdē
ī eo p annū plurimū fit: quæcūq; uero id tps acci
dere: quis magna & præter solitū uisa sint: parua

Vesuius
mons.

Gigantū si
mulachra
Vesau9emi
sit.

tamē ad comparationem eorū quæ tūc acciderūt:
etiā si oīa in unum conferantur: parua existimari
possunt. Quæ quidem sic habebant: Viri multi
atq; magni humanam omnem naturam excedentes
quales gigantes scribuntur partim in monte par-
tim in finitima regione per urbes interdū atq; no-
ctu per terram oberrantes: & in aere procurentes
uidebant: Post hæc uehemens siccitas & uehemen-
tes terræ motus subito facti sunt: Vt planicies illa
uniuersa aquis scaturiret & montes subillirent: so-
nitus a cauernis subterraneis tonitruis persimiles
superne uero & in terra mugire uidebantur. Mare
uero fremebat: & cælum resonabat: Post hæc fra-
gor immensus subito ceu concidentium montium
audiebatur: Exiliebant primum lapides ingētes
quasi ad summa montium exirent: Deinde tantus
fuit ignis & fumus: Vt aera totum obumbraret:
Totum uero solem occultaret: Ceu defectum:
Mox uero ex die nox & tenebræ & luce facte sunt.
Et existimabant Gigantes insurrexisse. Appare-
bant quidem illorum effigies in fumo præterea
Tubarum sonitus audiebantur: putabant alii ad-
uenisse Chaos: uel per ignem Mundum absumi:
Atq; fugiebant partim ex domibus in uias: Alii ex-
tra: Alii uero ex mari in terram: & rursus ex terra
in mare: Quidam uero trepidi & amentes: ut pote
qui existimabāt quod securius esse presente. Hæc

autem simul facta sunt: Eructabat imminēsus cinis: occupabat enim terram mare & aera & multa quidem alia sicut accidebat: lædebantur homines scilicet regiones & pecora: pisces: præterea aues absumebat: Insuper duæ ciuitates conflagrarunt Herculanum & pompeii: Herculanum uero & pompeios sedente in Theatro populo: oblimauit: Tantus fuit puluis ut ab eo loco in Aphricam & Syriam & Aegyptum penetrauerit: Peruenit etiam romam usque: Quin etiam aer totus imminens puluere operpletus fuit: Sol etiam obtenebratus: obscuratusque est: Nec paruius metus fuit per multos dies. Nesciebant homines quod factum est: Nec coniectari unde factum est: Existimabant enim quæ supra & infra erant eueri. Solem in terram descēdere: Cinis autem nihil magni incommodi attulit: Cæterum deinceps pestem grauem attulit: Cæterum in sequenti anno a terra progrediens ignis: Agente in campania Tito ut igni & conflagratis ædificiis remedia daret: Urbem Romam populatus est: Nam Serapis & Isidis Templum etiam septa: Neptuni ædem: Thermas Agrippæ Panthæum Diribitorium: Balbi Theatrum: Pompei porticum: Octauiæ Domum cum Bibliotheca: Templum Iouis capitolini cum ædibus & sacellis coniunctis conflagrarunt: Vt non ab homine factum malum sed magis diuinitus immisum existimari debeat: Ex iis

Herculanum Pompeii.

Vesuii cōflagratio syriā & aphricā pulueris guttis compluit.

Pestis ex icēdio uesuii. Serapeum Isæum Septa. Therme Agrippæ. Pantheon Diribitorium. Theatrum Balbi. Porticus pompeii. Capitoliū.

Amphithe-
atrum Titi
uespas.

Balnei Ti-
ti.

Spectacula
amphithea-
tralía.

Mulieres in
harenâ de-
scendit.

Naumav-
chia Titi.
Naualis pu-
gnâ simula-
cra.

igitur quæ connumerari coniectari licet: quanta fuerint detrimenta & damna: Cæterum Titus duos ex iis qui consules erant: Ut ædificia repararent pecunias insuper dedit: Donauit præterea eorum bona qui sine hærede decesserant: Nihil enim a priuato homine neque ab ærario neque Fisco cum multi multa conferrent sumpsit. Ex hiis quæ tunc adexrant omnia reparauit: & in aliis quidem nihil egregium fecit: Theatrum uero uenatorium in quo feræ depugnarent: & Balneum sibi cognomine dedicauit: Multa quoque admiranda fecit: Grues inuicem & quatuor Elephantes depugnarunt: Aliæ præterea ad nouem milia Færæ & cicures iugulatæ sunt: quas mulieres non admodum illustres interfecerunt: uiri præterea tum singulari Certamine: Multi pedestri pugna: alii nauibus decertarunt. Theatrum uero quod ipse confecerat: Cum ex improviso aqua repleuisset: Induxit equos & alia mansueta animalia: quæ omnia facere didicerant: quæ in terra & in aqua solita erant: Induxit & homines in nauibus: quorum pugnas ita partitus fuerat: Ut hi corcires hi corinthii pugnam committerent: Alii uero extra in nemore Caii & Lucii ubi Augustus ad hoc ipsum terram effoderat: etenim eo in loco prima die digladiati sunt: homines & færæ indefectæ laucus tabulis munito ad faciem similitudinis: qui item quaque circum uallum habebat: secunda uero die

equorum cursus: Tertia tria milia hominum nauibus depugnarunt: Deinde terrestris pugna facta: Victores Athenienses Syracusanos: his enim nominibus utebantur: Naualiq; pugna depugnarunt: Atq; in paruam insulam insilientes & muro quæ circa monumentum confectum erat: illud cepere Hæc representata sunt ad centum dies: Exhibuit deinde quædam ad utilitatem & lucrum: Tesserulas ligneas superne in Theatrum sparsit: In quibus signa erant: aut esculenti aut uestis: argenti præterea uasis & aurei: equorum domitorum: pecorum: seruorum: Quæ qui excepissent oportebat ad distributores affere: atq; ab eis quod inscriptum erat accipere. F I N I S

Tesserulæ
donatiui.

Johannes Velawio

ALVENSLEBEN

Cc

432

Index operum quæ in hoc uolumine continentur.

Censorini de die natali liber aure² solim mutilat²
nunc adiectis quatuor integris
meris pene clausulis antiquæ le

Neruae Traianiq; & Adriani C
ne in latinum uersæ: a Georgio

Item Vesæui montis conflagra
rula interpretæ.

Cebetis Thebani tabula.

Plutarchi libellus de differentia
uidiam.

Basilii oratio de inuidia.

Basilii epistola de uita solitaria.

